

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

Рік X.

Ч: 3 (44)

ЛОНДОН-МЮНХЕН

липень — вересень

НЬЮ ЙОРК-ТОРОНТО

1956

diasporiana.org.ua

„AVANGARD“ JOURNAL FOR UKRAINIAN YOUTH

published by Ukrainian Youth Association

LONDON — NEW YORK

А В А Н Г А Р Д — ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ ВИХОДИТЬ ЩОКВАРТАЛЬНО

Орган

Центрального Комітету Співки Української Молоді

Відповідальний редактор О. Калиник

Літературно-мовний редактор: Ганна Калиник

Листування і матеріали надсилати на адресу:

О. Калынык, München 8, Zeppelinstr. 67/0, Germany.

Представництва:

Ukrainian American Youth Ass'n
P. O. Box, 211 Cooper Station
New York, 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association
140, Bathurst St.,
Toronto, Ont.,
Canada

Union de la Jeunesse Ukrainienne
72Bd Charlemagne
Bruxelles IV., Belgium

Union des Ukrainiens de France
Section de la Jeunesse
26, rue de Monthonon,
Paris 9, France

Mr. A. Halimurka (S.U.M.)
Lager Parsch, Bar. 9 Z. 23
Salzburg, Austria

Mr. W. Galat (S.U.M.)
Industrias Klabin S. A.
Monte Alegre, Parana Brazil.

Ukrainischer Jugendverein
München 8, Zeppelinstr. 67,
Germany

Mr. J. Deremenda
20 Granville Ra.,
Bradford 9, Yorks,
Great Britain

Mr. W. Pastuschuk (S.U.M.)
Céa Bermúdez, 45. 7e. B.
Madrid
Espana

Mr. W. Pundiak (S.U.M.)
749 Burwood Rd.
Hawthorn, E. 3, Vic..
Australia

“Prosvita” — S.U.M. —
c. Soler 5039
Buenos Aires
Argentina

Sign. Ing. A. Kuschzynskij (S.U.M.)
Cosiela de Correo, 862
Asuncion,
Paraguay

Mr. P. Horwat
Telegraferänd 3, Stockholm,
Sweden

АВАНґАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

ІЗ ЗМІСТУ

Стор.

А. Купчинський: В організації молоді — майбутнє нації	3
З історії першого осередку СУМ-у	6
П. Чуйко: Гетьман Павло Скоропадський	11
А. Микулин: Столиця українського півдня — Дніпропетровське	13
О. П.: Нариси з історії філософії (Епікур)	18
Проф. П. Савчук: Норми української літературної мови та правопис	22
Росен: До ювілею Великого Каменяра	28
Іван Франко: Мойсей	29
К. Р.: Година терпіння (З життя великого мистця Рембрандта)	31
Дональд Карлос Пітті: Слава Цезарові	33
Проф. П. Чуйко: Програмові засади навчально-виховної роботи Юного СУМ-у	38
Ганна Калиник: Родина під большевицьким пануванням	41
Ів. Марченко: Погрози Хрущова, Ольга і Сибір	45
П. Кізко: «Сумівський Стяг» (рецензія)	48
О. Коваль: Наші успіхи й недоліки	51
На розбудову СУМ-Фільм	63
СУМ на зовнішньому відтинку	68
Документ писаний кров'ю	71

Рік Х.

Ч: 3 (44)

ЛОНДОН — МЮНХЕН

1956

НЬЮ-ЙОРК — ТОРОНТО

Бог і Україна!

Іван Франко

Н Е П О Р А

**Не пора, не пора, не пора
Москалеві, ляхові служить!
Довершилась Україні кривда стара, —
Нам пора для України жить.**

**Не пора, не пора, не пора
За неvigласів лить свою кров,
І любити царя, що наш люд обдира, —
Для України наша любов.**

**Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор,
Хай пропаде незгоди проклята мара!
Під України єднаймося прапор!**

**Бо пора се великая єсть:
У завзятій тяжкій боротьбі
Ми поляжем, щоб волю, і щастя, і честь
Рідний краю, здобути тобі!**

В організації молоді — майбутнє нації

(Думки з нагоди 10-річчя відновлення СУМ-у на чужині)

«Здобути або вдома не бути!»

У всьому живому світі, а також і серед людства діє один Божий, природний і тому не поборений жадними силами **закон вічності продовження життя**.

За цим законом, все, що старіється й перевтомлюється та підупадає на силах, поступово відходить, завмирає, а натомість приходить і продовжує дальше життя й боротьбу за всякі життєві, а у людської спільноти — і за ідейні завдання, все свіже, здоровіше, сильніше-молоде. При тому, молоді наростаючі сили використовують, поширюють та удосконалюють знання й досвід старих поколінь.

Цей закон забезпечує рух і прогрес у житті всього людства, а зокрема в житті кожної нації, яка хоче жити і розвиватись та простувати до своїх традиційних і ідейних завдань, до свого післанництва, до своєї форми державного життя.

Припинити чи перемогти дію цього закону, щоб молоде не приходило на зміну старому, жадна людська сила не зможе цього зробити, бо, повторюємо, це є природний Божий закон.

Бувають лише в історії поодиноких народів тимчасові періоди, коли темпо дії того закону затримується. Таке ненормальне тимчасове явище буває тоді, коли з вини самої спільноти (нації, держави) чи з вини сусідньої до неї спільноти (нації, держави), що узурпує її волю, утворюються такі обставини, що молоде покоління, якому належить майбутнє його народу, виростає в таких умовах і так виховується, що свос післанництво бути готовим, перебрати заповіді й ідеї та прагнення своїх батьків до вільного й самостійного життя забуває або не може виконати.

Але і в таких випадках надходить час реакції проти такого застою, і природний гін до життя знову, іноді з ще гострішим виявом, повертає дію того природнього закону розвитку й вічності життя.

Другий такий же природний закон, що діє в живому світі, є **закон самозбереження**. Він кличе кожну нормальну живу істоту оберігати своє життя й існування і боронитись від всякої небезпеки чи то наступом на неї, чи уникненням її.

Цей закон як інстинкт дуже розвинений серед тваринного світу. В нормальній ж здорової людини чи людської спільноти він діє не лише під впливом інстинкту й почуття страху за своє життя, а керується свідомим розумом.

Він діє в збірних людських громадах, організаціях і в вищих людських спільнотах таких, як нація і держава. В нації та державі він діє особливо в тих історичних моментах, коли існування їх zagrożене. Тоді цей закон самозбереження часто стихійно виявляється в стремлінні до об'єднання сил і рішучих протидій в ідейній чи збройній боротьбі.

*

Лише підупавші морально та знищені фізично чи винародовлені, асимільовані чужинцем нації або окремі частини чи верстви її втрачають почуття й розуміння цих двох природних законів. У такої нації чи окремої соціальної верстви її настає атрофія (припинення) почуття дії закону самозбереження.

Вони втрачають свідомість свого національного «я», своєї відрубності через націю, що їх асимілює. Вони починають вимирати не маючи відповідної кількості дітей і молоді, які б заступали відходячих батьків. Число народжень у таких націй є менше від числа смертей. Вони не люблять дітей і молоді. Вони протиприродно не хочуть, щоб молодь готувалась їх замінити. Такі верстви нації чи ціла підупадаюча нація не підтримують організованого життя молоді — цієї практичної школи майбутнього громадського життя.

Такі нації (чи їхні окремі верстви) не здібні в часи всенародньої небезпеки об'єднуватись, а в своїх політично-державницьких змаганнях погодитись і визнати, що для одного народу, що хоче мати чи відновити свою одну державу, треба підпорядкуватись одному символічній єдності й суверенності. Такі нації чи їх відламки не здібні одностайно стати до оборони чи одностайно перейти в наступ проти зовнішнього нападника чи внутрішнього руйнника. Такі нації зупиняються в своєму русі до прогресу, забувають свої історичні традиції, свої рідні культурні надбання й навіть державну ідею...

*

Але бувають в історії здорових, ще молодих народів такі епохи, коли нація в нерівній боротьбі проти переважуючого фізичною силою ворога занепадає як культурно через тяжкі історичні обставини, так підупадає і на фізичних силах. Старші борці починають зневірятись, попадають в стан, близький до розпуки, безнадійності. Через те маси гинуть в тенетах внутрішніх роздорів і сварок та взаємних обвинувачень за програну боротьбу, за слабкість волі супроти підкупств, зазіхань та деморалізуючих ворожих впливів. А ворог з того користається і далі володіє свободою, життям, а то і культурою такого народу.

В таку епоху упадку сил духовних і фізичних, в епоху застою і прикорочення дії закону самозбереження внутрі нації настає сильна реакція і починає діяти перший всемогутчий закон заміни старих сил, що зігнулись під тягарем трудів і жажів попередньої боротьби, на сили молодші.

Молоде покоління дістає, мабуть, від самого Сотворителя світу імпульс (поштовх) вставати масово до активного національного життя і приспівшено співпрацювати з представниками старшого покоління, що ще вірять в майбутнє, до яких прихилиється чут-

лива душа молоді. Молодь рветься, підготовляючись, перебрати з плечей старих на свої дужі рамена і в свої палкі серця та в незатямарені негодами і невдачами душі — тягар дальшої боротьби за існування свого народу та за його державний ідеал.

Такі рухи бували в критичних моментах історії у різних народів, що ще не звикли до пригноблення й рабства чи до безмежної покори перед переможцем-наїзником не їхній Батьківщині і до свідомої чи несвідомої служби для нього.

З часом такі рухи молодечих сил скріплювались і виростали в значні і впливові політично-державні потуги, членами й діячами яких були молодші, раніше учасники тих молодечих рухів, а пізніше повиростали й виробились на керівні постаті в національно-державному житті свого народу.

Так, 1831 р. серед італійських емігрантів у Франції заснувалось товариство «Молода Італія», до якого належали такі пізніше видатні італійські історичні постаті, як Гарібальді та інші.

В кінці XIX віку організація литовської патріотичної молоді «Молода Литва» літературною, театральною та політичною пропагандою будила національну свідомість свого народу та з'ясувала відносини литовців до поляків та росіян.

Товариство «Молода Німеччина», засноване емігрантами в Швейцарії 1833 р., відіграло значну роль в німецькому житті своїми повстаннями та участю в пізнішій німецькій революції.

Подібне своїм значенням було товариство «Молода Польща».

Чехи мали своїх «Млодочехів» ще від 1879 року, що потім перетворились у впливовий рух, який сприяв чеському державному відродженню.

Ірландський самостійницький рух, що так недавно здобув свій державний ідеал, славиться також своєю організацією «Молода Ірландія», яка заснувалась ще в половині XIX віку.

Турки на еміграції в Парижі організували своїх «Молодотурків», які пізніше, вирости, об'єднали різні турецькі, перед тим ворогуючі між собою партії. Вони ж змагались за європеїзацію Туреччини та заснували славнозвісний в Туреччині «Комітет Єднання і поступу Туреччини», який довів стару, завідалу і підупавшу Туреччину до відродження й теперішнього культурного оновлення. Пізніший відомий Ататурок (Надтурок) — Кемаль паша «виріс» саме в тієї молоді.

Московська регулярна армія започаткувалась і вийшла з рядів «Потешних рот» — тих об'єднань юнаків, з якими «бавився» на сміх старших юнак Петро, що став пізніше першим імператором Московщини і катом України.

Новітня Московщина, а офіційно СРСР, щоб зміцнити та на довше продовжити своє панування, дуже піклується організацією своєї молоді «Комсомолом» та своїх дітей — «Піонерів» і «Октябрят» («жовтенят»), які мають творити заклад і забезпечують тяглість завдань та чинности теперішнього російського народобивства для панування над цілим, ще на сьогодні вільним світом.

Хоч приклади використання молодечих організацій московською політикою не є виявом спонтанної дії згаданих нами природних законів у повній мірі, а є штучно створеними і наскрізь політичними потягненнями московської влади, але ми їх наводимо під розгляд. Це бо є приклад, як наш найбільший ворог позитивно

оцінює й практично використовує значення організації й виховання молоді для затримання свого існування.

Чи цей факт не промовляє красномовно до свідомости й совісти тих поодиноких українців та деяких політичних українських гуртків, що так не сприяють або «не люблять» і шкодять, або бояться проявів самодіяльності, організованости, автономного існування та активнішої чинности нашої патріотичної молоді й юнацтва?

Чейже, як і інші, так і наша українська молодь не є гірша і не є холодніша у своєму серці до гострих потреб нашого національно-державного змагання й громадського життя. Вона знаменно відчула значення теперішньої епохи українського буття. Вона яскраво відбиває на собі і виконує Божі, природні закони продовження й збереження життя України і повним серцем їм віддається.

Тому й у нас, як свого часу і в інших народів, створилася, існує на чужині вже десять років і служить на славу Богові і для чести України наша тепер вже світова Спілка Української Молоді (СУМ).

СУМ у нас, українців, є виявом дії отих непереможних Божих законів вічного продовження життя нації та її самозбереження. СУМ є вірна християнській ідеї і їй служить.

СУМ готує своє членство не дати загинути Україні і бореться за її державну ідею.

СУМ йде на допомогу і зміну старшому поколінню, переймаючи від нього знання й досвід з минулого.

СУМ зберігає своє членство від ідейного нищення і національного винародовлення на еміграції.

СУМ є доказом живучости нашої нації, яка проти непобороної ще небезпеки готує й вправляє нові, молоді, завзяті сили для кінцевої перемоги над злом і неволею напасника, для здобуття й відбудови Української Суверенної Соборної Держави.

Антон Куцинський

—оОо—

З історії першого Осередку СУМ-у

Від Редакції: З нагоди десятиліття СУМ-у на чужині друкуємо один з архівних документів — Звіт культурно-освітнього керівника першого осередку СУМ-у на чужині в Авгсбурзі за 1947 рік, в якому висвітлено багатогранну культурно-освітню діяльність СУМ-у та активну участь його в громадському українському житті.

ЗВІТ ПРАЦІ ОСЕРЕДКУ СУМ-У В АВГЗБУРЗІ 15.V.—15.IX. 1947 р.

Перевибори Управи

«...скликано Надзвичайні Збори членів СУМ-у та переведено перевибори Управи СУМ-у.

На цих зборах були присутні: голова ЦК СУМ-у М. Сердюк, заступник голови О. Калменик та організаційний референт ЦК СУМ-у М. Кравчук. До складу новообраної Управи ввійшли:

голова — Штогрин Дмитро;

заступник — Підстригач Леонід;
секретар — Гурський Яків;
скарбник — Шпирка Петро;
культурно-освітній референт — Ганна Калиник;
організаційний референт дівчат — Надія Мартинюк;
господарський референт та бібліотекар — Михайло Юзенів.

Плян праці новообраної Управи

1. Перевести реєстрацію старих членів та запис нових;
2. Зорганізувати гуртки, як то: хор, літературний, вивчення англійської мови, спортовий та інші;
3. Підготовка до обласного першого Здвигу «Свято Молоді»;
4. Домагатися від Таборової Управи домівки СУМ-у.

Виконання накресленого плану

Після реєстрації і запису є всього членів 120, з них 50 дівчат, 70 хлопців. Члени поділено в ланки на чолі з ланковими, що складають актив осередку, допомагають управі СУМ-у в переведенні щоденної чи негайної роботи, в скликанні сходин та реєстрації присутніх на сходинах.

Творення гуртків і праці в них

ХОР

Першим почав працювати хор. Зорганізовано 20 липня. Налічує 30 співаків. Працює тричі на тиждень по 2 год. Керує диригент п. Чайківський, що є тепер заступником голови осередку. Відноситься до праці дуже ретельно.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ГУРТОК

З початку липня проведено підготовчу роботу до створення літературного гуртка. Була проведена бесіда з молоддю окремо з кожним, закликано старших учнів з гімназії, але культурно-освітній відділ (проф. Паливода) Таборової Управи був проти того, щоб гімназисти вступали до СУМ-у.

10 липня Юрій Балко, що один з перших прихильно віднісся до СУМ-у і згодився працювати в літературному гуртку керівником, надрукував у «Таборових Вістях» допис про значення літературного гуртка, починаючи словами О. Олесья:

«О, слово рідне!»

29 липня відбулися перші сходини літературного гуртка. Присутніх було 19 хлопців і дівчат. На цьому занятті пані Шпаківська прочитала деякі твори Васильченка і познайомила членів гуртка з художнім читанням.

Домівка СУМ-у

2 липня Управа осередку СУМ-у звернулася з листом до Президії Таборової Ради про виділення для СУМ-у відповідної домівки.

17 липня одержано від коменданта п. Лісницького дозвіл користуватися таборовим клубом до 8 години вечора, після цих годин в цьому клубі старші люди грали в карти. Домівку СУМ-у в повне користування дістали лише 10 вересня. Тепер працюємо над обладнанням і прикрашенням домівки та поширенням таборової бібліотеки.

Сходина членів СУМ-у

За цей час відбулися 4 рази сходи членів СУМ-у.

19 червня був реферат на тему «Молодь після першої світової війни». Прочитав організаційний референт ЦК СУМ-у М. Кравчук.

Після реферату бандурист Кравченко загравав і заспівав в'язанку українських пісень.

18 липня. Відкриття домівки. Творення ланок і секцій, чи гуртків.

Сходина на початку серпня м-ця. Звіти про роботу і плян на майбутній (найближчий) час. Після вивчали народні пісні під керівництвом п. Чайківського.

11 вересня. Реферат п. Степового про історію спроти «В здоров'ї тілі — здоровий дух». Після реферата — роздача виказок та звіт про роботу перед членами.

Сходина членів Управи осередку відбувається щосуботи для підсумків роботи за тиждень та намічення пляну на наступний тиждень.

Культурно-освітня та розривкова робота

8 серпня для молоді табору Управа СУМ-у запросила проф. Г. Ващенко з лекцією «Основи національного виховання». Але через хворобу проф. Ващенко не прибув. Перед лекцією члени СУМ-у розповсюджували запрошення по всіх бльоках і кімнатах.

10 серпня був організований для молоді вечір розваг. Виступав гуморист Ів. Підкова; спів, танці. Присутніх було коло 400 осіб.

24 серпня Управа СУМ-у організувала обдоденну екскурсію на Хімзее. Брали участь члени СУМ-у, молодь та старше громадянство табору.

Допомога старшим

1 серпня дівчата сумівки розповсюджували по бльоках табору запрошення на академію Св. Ольги.

1 вересня разом з Спілкою Українських Письменників зорганізували літературний вечір Ю. Клена. Члени СУМ-у розповсюджували квитки та збирали добровільні датки на вечір.

14 вересня допомагали Жіночому Об'єднанню в переведенні фестивалю, за що одержали подяку від голови ОЖ пані Шпаківської.

Свято Фізкультури, 31 серпня

31 серпня прийняли участь сумівці в дефіляді разом з пластунами, драмгуртком табору та інші.

31 липня проф. Одарченко прочитав лекцію до 34 роковин з дня смерті Л. Українки «Про життя і творчість Л. Українки». Присутніх було 42 особи.

5 серпня пані Шпаківська прочитала поеми Л. Українки.

Членам гуртка дано завдання вивчити анкети з питаннями, що найбільше цікавить гуртківців, виявити їхні побажання.

1 вересня члени літературного гуртка прийняли участь у літературному вечорі, на якому письменник Ю. Клен прочитав свої надруковані твори. Члени СУМ-у розповсюджували квитки серед молоді й старших, в наслідок чого зала СУМ-у була повна слухачів.

5 вересня проф. Чапленко прочитав лекцію «Молодь і українська мова». Присутніх було 42 особи.

9 вересня як вправи на лекцію «Уміння прилюдно виступати» був диспут на розділи з книги О. Мардена «Воля й успіх» — «Як використовувати обставини», «Залізна воля». Присутніх було 45 осіб. Заняття відбувається двічі на тиждень. Гуртківців було 16 осіб.

Незабаром, після відповідних лекцій, гуртківці приступлять до самостійної практичної роботи.

Вивчення англійської мови

Практичне вивчення англійської мови тривало від кінця липня до кінця серпня. Відвідувало 13-15 осіб. Постійних було 11. Виходач п. Лобачевський сумлінно ставився до праці.

З початком учбового року частина слухачів від'їхала на студії. Тепер гурток припинив свою працю. Роботу відновимо в серпні-вересні ц. р.

Вишивкарські курси

19 липня Управа СУМ-у звернулася до кооперативи «Самопоміч» за матеріальною допомогою для організації вишивкарських курсів для молоді. Збори Надзірної Ради ухвалили виділити 500 марок.

В зв'язку з підготовкою до Свята Молоді організація вишивкарських курсів розпочалася 26 серпня. Про створення їх оголошено по радіо в таборі, в «Таборових Вістях», через афіші. Організатор — Г. Калиник.

27 серпня сумівки з летючками пішли по блоках до всіх кімнат і перевели запис. Записалось 32 особи. 30 серпня відбулись організаційні сходи; 31-го — заняття. Вишивкарські курси працюють тричі на тиждень по 2-3 години. Тепер вчиться 36 дівчат і жінок. Навчає Тетяна Чапленко, молода вишивкарка, з вмінням і охотою.

Спорт

Вже три тижні тренується жіноча команда відбиванки, що прийняла участь у спортовому змаганні на Святі Фізкультури 31. 8.

Струнна оркестра

Через відсутність членів, що перебували в таборах відпочинку, оркестра не працювала і тепер знаходиться в стані організації. Записалось 11 осіб до струнної оркестри. Заняття вищезгаданих діючих гуртків відбувається за розкладом.

Підготовка та переведення «Свята Молоді» 17 серпня

Осередок СУМ-у з відновленням праці заініціював переведення «Свята Молоді» і взяв на себе тягар відповідальності й організації його. Управа СУМ-у запросила до себе на нараду представників від 6 осередків. Відбулися дві наради: 1 липня і 10 серпня. На першій нараді обговорено переведення Свята, на другій — остаточно складено план Свята.

1 серпня 10 інструкторів з Авгсбургу, що їх вишколила пані Андрухович, поїхали до осередків навчити членів осередків вільноручних вправ на Свято Молоді. Підготовка до вільноручних вправ в Авгсбурзі відбувалася 4 рази рази на тиждень. Керував д. М. Юзенів і Надя Мартинюк.

На свято запрошено 2 перші сумівські духові оркестри: 3 Ашафенбургу та Цуфенгавзену. В святі приймали участь такі осеред-

ки: Авгсбург, Ашафенбург, Цуфенгавзен, Інгольштадт, Вайнсбург, Ельванген, Ляндсгут, Ділінген, Дінкерсбіл, Фрайман (Мюнхен). Найкраще показав себе осередок Ашафенбургу під керівництвом д. Рицаря.

На святі було 40 сумівців. Перед Святom пророблено:

члени СУМ-у за два дні перед Святom пішли по всіх кімнатах табору і зарезервували вільні місця за згодою мешканців для учасників свята. Таким чином всі приїжджці мали притулок.

Управа СУМ-у подбала про харчі для частини гостей. 180 осіб одержали обід і вечерю за рахунок осередку СУМ-у в Авгсбурзі. Крім того, декілька баночок оріхового масла й маргарини одержано від представниці з ІРО пані Чечоти.

16 серпня разклесно звернення: «Дорогі батьки і матері! Дорогі друзі-юнаки і юначки!»

П. Залуцький виготовив гарну афішу до Свят. Масовим тиражем випущено в неділю 17 серпня бюлетень «Сумівець». Прикрашено залю й сцену вечірньої мистецької частини: вивішено 2 плякати: «Привіт дорогим гостям-учасникам Свята Молоді!», «СУМ — об'єднання ідейно-творчих сил української нації!».

Програма Свята доведена до відома і таборян, і учасників Свята через газету «Таборові Вісті» та надруковані летючки.

Програма свята була поділена на 4 частини:

1. Піднесення прапорів, Служба Божа, дефіляда;
2. Спортові змагання та вільноручні вправи;
3. Сумівська присяга (прийняв голова ЦК СУМ-у М. Сердюк).
4. Художня частина в залі театру.

У спортових змаганнях брали участь три чоловічі команди й 2 жінки.

З добровільних датків заплачено за подорож оркестрі з Ашафенбургу 1500 нм., з Цуфенгавзену — 600 нм.

Свято Зброї

Свято Зброї відбувалося 31 серпня ввечері. 30 серпня сумівці прийняли участь у ватрі. Хор СУМ-у заспівав одну пісню. У підготовці цього свята брали участь Союз Українських Ветеранів, СУМ та драмгурток табору.

Осередок СУМ-у у святі виконав:

виготовив і розповсюдив летючки, виготовив плякати:

«Нехай вічна буде слава, же през шаблі маєм права!», І. Мазепа;
«Будь проклята кров ледача не за рідний край пролита!», Леся Українка;

«Нині вчися побіджати, завтра певно побідиш!», Іван Франко;

Праця в найближчі дні.

Проводимо широку роботу серед молоді, щоб залучити до своїх лав якнайбільше молоді, особливо надніпрянської, на яку зробила негативний вплив частина членів з бувшої Управи Осередку, відштовхнувши її від СУМ-у.

Плянуємо провести широку виховну роботу серед дівчат.

Авгсбург, 15. 9. 1947 р.

Управа Осередку СУМ-у»

Гетьман Павло Скоропадський

29 квітня 1918 року в м. Києві на З'їзді хліборобів, в якому взяло участь до 8 000 осіб, в тім числі 6 432 делегатів, проголошено відновлення Гетьманату на Україні й обрано гетьманом нащадка старого гетьманського роду генерала Павла Скоропадського. Про цю подію покійний історик проф. Дорошенко пише, що в українській історії цей випадок є надзвичайно імпульсивним, бо українських гетьманів раніше вибирали безпосередньо й часто меншою кількістю присутніх, які виступали персонально, а не як делегати. Тому вибір гетьмана Павла Скоропадського можна вважати як найбільший вияв населення України врятувати в цей спосіб себе й батьківщину від руїни й злиднів, на які штовхала в той час соціалістична політика Центральної Ради. Відтоді минуло 35 років, і час вже дозволяє об'єктивно оцінити обставини та дії тих осіб, які в ім'я своїх партійно-особистих інтересів дозволили підняти зброю для зруйнування своєї держави й цим дали змогу найбільшому ворогові України — московським більшовикам, завладати нашою землею і її багатством, а всіх ініціаторів повстання вигнати на поневірення по цілому світі. Дуже правдиво зазначив про це Митрополит Української Автокефальної Церкви Липківський, коли писав що:

«То був найбільший злочин (знищення гетьманату) в нашій історії; осуджую його безапеляційно. Вони (провідники повстання) лукавством і неправдою підняли несвідомих на бунт, зруйнували молоду державу ніби через те, що вона була буржуазна, а своєї, бідняцької, на руїнах буржуазної не збудували й змушені були тікати до чужої буржуазної, не в гості, а живот спасая. Не хотіли дома бути господарем, то нехай в чужих людей наймитують.» Ці суворі засуджуючі слова першого митрополита нашої української церкви хай стануть пересторогою й сьогодні для всіх тих, що намагаються навіть в православних календарях знеславити ім'я гетьмана Скоропадського та возвеличити тих, що підняли зброю проти молодшої української держави.

Єпископ Української Католицької Церкви Константин Богачевський про це також писав:

«...Гетьман Павло почав творити українську державу, а син його продовжує це надзвичайне велике й відповідальне діло. Вітаймо його, як нащадка гетьманського роду..., як надію на нашу щасливу й велику будучину».

Багато неправдивих речей приписують пок. гетьманові, щоб цим виправдати свої виступи проти української держави. А найбільш плюгають його діла й працю керівники цього повстання — наші соціалісти. Вони завжди повторюють одне й те саме, що гетьман Павло взяв владу для того, щоб повернути на Україні старий поміщицько-капіталістичний лад. Ось що про це пише проф. д-р Андрієвський — член Директорії УНР:

«Про гетьмана Скоропадського наша демократія казала, що він прийшов не державу будувати, а старий режим обновляти... Не-

правду казала, тисячу разів неправду. Не тому вона гетьмана не прийняла, що не вірила в його намір українську державу будувати, а тому, що інстинктом відчувала, що при гетьманському режимі не посадять на належне місце і не дозволять жити в колотнечі...

Соціалістичні партії збили з пентелику Україну, викликали руїницькі елементи; соціалістичними гаслами приспали Україну, допомогли більшовикам її опанувати...» («Наша Держава», 23 квітня 1953 р.).

Гетьман Павло, як і гетьман Богдан, як і наші славні князі київські та галицькі, мав високу політичну культуру та добре знав, що політика це — реальне діло, що треба в першу чергу забезпечити реальні потреби держави та її мешканців. Через те за короткий час свого гетьманування він підняв українську державу так, що сусідні держави й народи почали домагатись дружби й приязні з нею, хоч до того часу не хотіли навіть визнавати України.

Гетьман Павло домігся об'єднання всіх українських земель з Кримом і Кубаню включно і підготував для реалізації широко задуманий план включення в орбіту української держави всі козацькі території. За нього відбудовано народне господарство, зміцнено фінанси, робітники й службовці були забезпечені реальною платнею й працею. В галузі розбудови національної культури гетьман Павло встиг відкрити 2 університети, Академію наук і багато середніх шкіл, організував видавничу діяльність на українській мові.

Для охорони України, в умовах накиненої йому окупації, гетьман приступив до організації постійної армії, що складалась з 8 корпусів. Підготував командний склад та урядження корпусів з повним устаткуванням на 6 місяців, але це все з приходом нової влади УНР знищено й не використано для боротьби з більшовиками. Зрозуміло тепер, чому Ленін так спішив почати повстання проти гетьмана. Пізніше, коли б удалось зорганізувати 8 корпусів регулярної армії — це коло півмільйона вояків, Москві, що воювала тоді з червоними добровільцями, годі було думати про виступ проти України. Ось так виглядає національна заслуга Винниченка й інших, які, заручившись допомогою Леніна, пішли на повстання проти гетьмана — замість того, щоб включитись до роботи по відбудові своєї держави.

Після свого уступлення гетьман залишив державну скарбницю, 300 мільйонів пудів пшениці й 100 мільйонів пудів цукру. Сьогодні роздумуючи над цим, можна сказати, що за ці скарби можна було б не то що відвоювати, але купити Україну — але все це пішло на марне, навіть малого звіту ніхто ніде не подав до загального відома, куди поділись ці кошти. Але це ще не все. Після повалення гетьманату й окупації України більшовиками активні учасники повстання частинно пішли на еміграцію, інші з них пішли на службу більшовикам, а населення було залишене на поталу москалям. Далі вже почалась глибока трагедія українського народу: суспільна колективізація, страшний голод, заслання, грабунок. Ця трагедія продовжується до цього часу, і ми тут, на еміграції, не в силі припинити її. Сьогодні минуло 35 років з дня проголошення Гетьманської Держави. Перегортаючи ще

одну сумну сторінку з нашої історії, ми з жалем констатуємо, що через нерозважність тодішнього соціалістичного проводу й підступи Москви була втрачена найкраща нагода відбудови Великої Соборної України на її історичній базі. Україна багато заплавила й платить за намагання завернути її життєвий шлях, призначений Богом. Проте ще не все страчено. Тут, на еміграції, й на Україні маємо сотні тисяч людей, що в процесі лихоліття стали ідейними поборниками гетьмансько-державницького руху. Стара й нова еміграція висунула з-поміж своїх рядів багато наукових кадрів, які подали нам наукові засади Української Трудової Держави, збудованої на її історичній базі. Державницька ідея Трудової монархії на Україні з орієнтацією на власні сили все більш прищеплюється до програмових засад нових політичних груп й знаходить зрозуміння серед широких мас еміграції. Це дає підстави думати, що в наступнім зриві, який неминуче прийде, весь український народ, як за часів Богдана, одностайно стане до боротьби за свою Державу, ідейні засади якої були покладені в 1918 р.

Містами України:

А. МИКУЛИН

СТОЛИЦЯ УКРАЇНСЬКОГО ПІВДНЯ — ДНІПРОПЕТРІВСЬКЕ

Хто переїздить пароплавом по Дніпру з Києва до Херсону, той поповнить велику помилку, якщо не побуває в чудовому, величезному промисловому місті — столиці українського півдня — Дніпропетрівському, що лежить на віддалі 422 клм. від гирла Дніпра.

Сучасне Дніпропетрівське, яке за царських часів називалося Катеринославом, а в часи Української Держави 1917-1921 років — Січеславом, засновано на тому місці, де колись в старовину стояло козацьке село Половиці. Про це село дуже мало відомо, хоч в Дніпропетрівському місцевому музеї є багато матеріалів про нього. Воно засновано тими козаками-запорожцями, які з різних причин залишали Запорізьку Січ, одружувалися та осідали своїми куренями над Дніпром, на вільних землях недалеко від Запорізької Січі.

22 січня 1784 року російська цариця Катерина II, що так не любила «Малоросію», своїм указом розпорядилася, щоб село Половиці знести, селян-козаків заслати, а на його місці збудувати місто, назвавши його її ім'ям — Катеринослав. Цим вона хотіла перешкодити можливому відродженню Запорізької Січі, і за її замірами Дніпропетрівське мусіло б бути тим містом, яке, з російськими губернаторами й військом, наглядало б за цілим українським півднем.

Отже, за указом Катерини II Катеринослав збудовано на правому березі Дніпра, і він має від часу свого заснування 172 роки життя. Уже в 90-х роках 18-го століття в Дніпропетрівському розпочалося будівництво фабрик і заводів, а в 1794 році було вже

декілька сукняно-ткацьких фабрик, які виробляли для Московщини сукняно-шовкову тканину, тонке гвардійське сукно та шовкові панчохи. Дніпропетрівські ткацькі фабрики в ті часи були набагато ліпше устатковані технічно і виробляли значно доброякісніший товар, ніж відомі московські іваново-вознесенські, що продукували для Росії тільки перкаль та низькоякісне полотно.

Вигідне розташування міста на правому березі Дніпра, на перехресті головних торговельних шляхів з півночі на південь та з Кривого Рогу до Донбасу, сприяло швидкому зростанню та розбудові міста. Крам, що перевозився з півночі України до Чорного моря, затримувався на деякий час в Дніпропетрівському, бо дальшому його рухові перешкоджали Дніпрові пороги. Це сприяло розбудові Дніпропетрівського як перевалочної бази та торговельного центру півдня України. Крам здебільшого вантажився на вози і перевозився до Запоріжжя або до Нікополя ґрунтовними шляхами. Та через московську окупацію місто розбудовувалося дуже поволі. В 1859 році в Дніпропетрівському було тільки 19 тис. населення.

Далеко інтенсивніше почало зростати місто в зв'язку з побудовою залізниць. На початку 1880 року через Дніпро збудовано двоповерховий залізний міст — нижній поверх для потягів, а верхній для возів і пішоходців. Дніпропетрівське було пов'язане з Нікополем — містом на Дніпрі — та Кривим Рогом добрими ґрунтовими дорогами-трактами (стовповими шляхами), якими день і ніч рухалися довгі валки (хури) возів з різним крамом. В кінці 19-го сторіччя в Дніпропетрівському були вже збудовані металургійний завод Брянського акційного товариства (тепер завод ім. Петровського), металургійний завод Шадуара (тепер завод ім. Комінтерну) та інші. Отже, місто стало поступово розбудовуватись у великий промисловий та торговельний центр півдня України. В 1897 році вулицями міста вже їхав один з перших на Україні електричний трамвай.

Розвиток промисловости сприяв і швидкому зростанню населення міста. До Дніпропетрівського посунули з Росії на заробітки також і зайди-москалі, що було дуже вигідно для царизму в цілях його русифікації. Але місто за своїм характером залишалося весь час українське, і русифікація у Дніпропетрівському зазнала невдачі, не зважаючи на те, що місто було губернським центром. Царський уряд зробив Катеринослав, у якому мешкали губернатор з Москви, жандармерія, урядовці та військо, центром Катеринославської губернії. Характеристичною ознакою міста було те, що в ньому не осідали оті «знамениті» російські купці різних гільдій. Це знову ж таки стверджує український характер Дніпропетрівського. В 1885 році місто наховувало вже 50 тис. населення, в 1898 році — 120 тис., в 1917 році — 217 тис., а перед другою світовою війною — більше, ніж 500 тис.

Розвиток промисловости у Дніпропетрівському викликав досить швидке зростання чисельности українського робітництва. На околицях міста виростили приміські селища — Чечелівка, Кайдаки, Амур-Нижнедніпрівське та інші, а в самому Дніпропетрівському за царських часів діяв дуже великий базар — Озьорка, який потім був зліквідований. Російсько-большевицька агентура за царських часів намагалася переводити свою розкладницьку роботу

й серед українського робітництва, але українське робітництво виявилось досить таки національно свідоме і в революцію 1905 року виступило проти російського самодержавства не з більшовиками-росіянами, а з вимогами проти економічного поневолення москалями українського робітництва. Тут було характеристичне те, що майже в кожній родині можна було знайти «Кобзаря» Шевченка, хоч і в російському виданні, в той час, коли серед московського робітництва найпопулярнішими були брошури Бакуніна, Кропоткіна та писанина «Союзу боротьби за звільнення робітничої класи». В часи збройних визвольних змагань 1917-1921 років Дніпропетрівське та вся Дніпропетрівщина вела дуже активну збройну боротьбу проти займанців-мокалів. В 1919 році на Дніпропетрівщині відбували великі збройні повстання проти советської влади, які охоплювали собою по декілька районів. Дуже велике повстання відбулося на Дніпропетрівщині на Зелені Свята в 1919 році, що охопило всі райони Запоріжжя аж до Кривого Рогу. В 1921-24 роках Дніпропетрівське було керівним центром української підпільної протибільшевицької боротьби, в якій активну участь приймало українське робітництво Запоріжжя, Кривого Рогу, Нікополя-Марганцю, Кам'янського (Дніпродзержинського), Новомосковського та майже всіх сіл Дніпропетрівщини. Особливо відзначалося в збройній протимосковській боротьбі селянство. Широкі степи з їхніми байраками, хуторами, балками та дніпрівськими плавнями дуже сприяли українській партизанській протибільшевицькій боротьбі. Тому на Дніпропетрівщині майже до кінця 1929 року Москва тримала чисельні військові з'єднання — ЧОН-и, ЧеКа та ГПУ. На Дніпропетрівщині в час визвольних змагань оперував відомий «батько» Махно з Гуляй-Поля.

В часи другої світової війни до Дніпропетрівського, Дніпродзержинського та Кривого Рогу прийшли похідні групи ОУН і розгорнули, за підтримкою місцевого населення, велику революційно-визвольну підпільну боротьбу проти німецької окупації, далеко сягаючи своєю працею на південь України. Отже, Дніпропетрівщина стала центром підпільної визвольної боротьби в часи другої світової війни для півдня України.

Ураховуючи велике промислове значення Дніпропетрівського, московсько-більшевицька влада розпочала прискінену його індустріалізацію, підпорядкувавши індустрію міста безпосередньо Москві. В 1939 році Дніпропетрівське за чисельністю населення рахувалося четвертим містом на Україні, а як великий центр придніпрівської металургії, разом з Донбасом та Приозів'ям, був першою базою чорної металургії СССР. В 1955 році до Дніпропетрівського з Києва переведено республіканське міністерство чорної металургії УССР, в зв'язку з тим Дніпропетрівське набрало великого значення не тільки для України, але і для всього СССР. Ось чому Москва так міцно тримається за Дніпропетрівське

Але вся металургійна промисловість Дніпропетрівщини фактично виробляє півфабрикати, які вивозяться на підприємства Московщини для кінцевої обробки. В цьому й полягає окупаційно-економічна політика Москви, щоб економічно прив'язати індустрію півдня України до себе та від себе її узалежнити.

Великим підприємством в Дніпропетрівському є металургійний

завод ім. Комінтерну, вагоноремонтний завод, завод міністерства шляхів сполучення (залізничних льокомотивів) та інші. В місті працює досить багато підприємств легкої та харчової промисловости, вся продукція з яких вивозиться в різні кінці СРСР та до сателітних країн. В зв'язку з розбудовою в Дніпропетровському та в його околицях тяжкої промисловости і збудуванням Дніпрогесу річковий причал міста значно реконструйовано та збільшено вантажний обіг. З Дніпропетровського порту вивозиться кам'яне вугілля, продукція промисловости, залізна руда до Одеси та Києва, з яких вона відвантажується закордон або до інших кінців СРСР. В 1952 році на Дніпрі збудовано новий річковий пасажирський вокзал, від якого йдуть пароплави по Дніпру вниз і догори, а річковими трамваями-пароплавами Дніпропетровське пов'язане з власними промисловими околицями та найближчими сільськими місцевостями. Під час другої світової війни місто було жорстоко знищене обома окупантами України.

Дніпропетровське весь час було великим культурним центром України. Ще за царських часів у місті існував на всю Росію великий гірничий інститут, медичний, хеміко-технологічний та інженерів залізничного транспорту. Зростання промисловости вимагало й розбудови високих шкіл в місті. Тепер в Дніпропетровському існують такі високі школи: університет, інженерно-будівельний, гірничий, хеміко-технологічний, медичний, металургійний, інженерно-залізничний та педагогічний інститути. Вони збудовані не тому, що Москва турбувалася за культурний розвиток міста, а тільки тому, що розвиток самої промисловости вимагав висококваліфікованих спеціалістів для прискорення визиску промислових ресурсів України на півдні. Місто має 75 дитячих садків, 35 дитячих будинків, 115 неповних та середніх шкіл, різні технікуми.

Головна магістрала міста — це широка й довга вулиця, що перетинає все місто і розпочинається від головного залізничного двірця. Тепер її названо проспектом К. Маркса. Ще до революції вулиця мала подвійну лінію широких бульварів, озелених кущами, квітами та обсаджених деревами. На місці зруйнованого в часи війни залізничного двірця збудовано новий, з тунелем під коліями. Від залізничного двірця проспектом К. Маркса можна проїхати до парку ім. Т. Г. Шевченка, розташованого на гірській, надзвичайно гарній на природу, частині міста, — найліпше місце для прогулянок і відпочинку. Раніше тут був Потьомкінський палац російських царів. В 1949 році на високому березі Дніпра збудовано в Дніпропетровському пам'ятник Т. Шевченкові — найбільшому кобзареві України. До того часу в самому місті був один невеличкий пам'ятник, який в часи війни зруйновано. Зате пам'ятників російським зайдом-письменникам в місті збудовано багато: Пушкіну, Лермонтову, Горькому, а також Леніну, Сталіну. Їх є стільки, що ними можна Дніпро загатити.

В парку ім. Шевченка збудовано величезний Палац культури студентів — перший на весь СРСР. Він має 90 кімнат, концертну залу на 700 осіб, дві лекційні залі, галерею образів, кінозалу на 400 глядачів, дві залі для танців, бібліотеку-читальню та інші кімнати. Кошти будови палацу дорівнюють 6 мільйонів карбованців. Заперечувати потребу палацу не можна, але, замість палацу,

в першу чергу треба було б збудувати культурні гуртожитки для студентів та окремі для них мешкання, задовольнити житлові потреби населення, а потім вже будувати різні палаци. До вулиці К. Маркса прилягає парк з російською назвою — ім. Чкалова. Тут також відпочиває місцеве населення. В парку збудовано дитячу залізницю, де бавляться діти московських партійних наглядців та державних бюрократів Дніпропетрівського.

В місті працюють два театри: український оперовий ім. Шевченка та російської драми ім. Горького. Також працює низка різних кінотеатрів. Місто Дніпропетрівське знамените тим, що має великий і гарний музей малярства, у якому зібрано оригінальні образи таких мистців, як Рєпін, Айвазовський, Маковський та інші. Існує також історичний музей, в якому зібрано найцінніші експонати з історії міста від найдавніших часів. Велику кількість експонатів, що торкаються життя Запорізької Січі та козаччини, вивезено до Москви.

В зв'язку з розбудовою міста та його промисловості вирости нові приміські робітничі селища: Верхнє, Нижнє, Будівельник, Придніпрівське, Нове Ключко, старі приміські околиці переіменовано на: ім. Фрунзе, ім. Крупської, ім. Шевченка і т. д.

На віддалі 120 клм. від Дніпропетрівського знаходиться великий промисловий центр Нікопіль-Марганець, з відомими на весь світ копальнями марганцю. За часів царської Росії в світі було тільки два центри по видобуванню марганцю — це Нікопіль та США. Марганець і за часів московської окупаційної влади весь час експортувався закордон: до Італії, Німеччини, Туреччини, Англії, Франції. Через хижачко-руїницький визиск Москвою марганцевих копалень значення марганцю Дніпропетрівщини в світі та в СССР поступово занепадає, тим більше, що поклади його поступово вичерпуються. Іншим надзвичайно важливим індустріальним центром Дніпропетрівщини є Дніпродзержинське (Кам'янське), що знаходиться в 28 клм. від Дніпропетрівського, з найпотужнішим металургійним заводом, який в 1935-40 рр. давав 25% виплавки металу на Україні.

Кривий Ріг, з його металургійними гутами та великими покладами залізної руди, знаходиться від Дніпропетрівського на віддалі 200 клм. В часи другої світової війни ці міста стали найвизначнішими містами революційно-підпільної боротьби ОУН на Україні. На Дніпропетрівщині на віддалі 60 клм. від Нікополя в Чортомлинку та Базавлуку є старі копальні марганцю, які тепер не використовуються. Таке велике значення має Дніпропетрівське та вся Дніпропетрівщина для економіки України й її поневолювача — Москви. Крім індустріального, Дніпропетрівщина, з своїми родючими степами, вкритими високими козацькими могилами, має ще й велике сільськогосподарське значення. Не зважаючи на гаряче степове літо, зима на Дніпропетрівщині буває дуже лагідна і дає багато вологи для землі, що сприяє дуже великим урожаям різного збіжжя. Але тепер господарство все колективізоване і врожаї сільськогосподарських культур дуже занепадали. Зрозуміло, що постанови Української Самостійної Соборної Держави звільнить Дніпропетрівщину від займанця-окупанта, і цей багатий український край півдня відіграватиме першорядну роль в усій економіці самостійної України для українського народу.

НАРИСИ З ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Е П І К У Р

Хоча матеріалізм, у характері певного образу природи та всесвіту, був заснований в європейській філософії вченням **Демокрита** з Абдери про атоми й порожній простір (коло 460-370 до Р. Х., див. «Авангард», 1953, ч. 6-7, ст. 18), проте це ще не була «філософська система» як така; бо наукові інтереси Демокрита — радше природознавця, ніж «філософа» в модерному значенні слова — були скеровані сливе виключно на ту галузь знання, яку давні греки (а вслід за ними й римляни) іменували «фізикою», цебто на сукупність наук про природу, з математикою та космологією включно. Само його вчення про «атом» — неподільні частки матерії, поза якими, мовляв, не існує нічого реального — має радше характер природознавчої гіпотези, аніж метафізичного принципу; ні логікою, ні гносеологією (чи то теорією пізнання) він — принаймні, систематично — не займався; а його етичні афоризми були високо оцінювані в античності за шляхетну безкомпромісовість морального принципу і частково збереглися навіть у візантійському та слов'янському повчальному письменстві християнської Церкви (напр.: «недосить не чинити лиха, треба й не бажати чинити його», або ж: «добра людина чинить добро не заради яблякої нагороди, але тому, що сама так хоче»). Отже, етика Демокрита немає нічого до діла з його ж таки матеріалістичним атомізмом.

І навпаки — матеріалістична етика **Аристиппа** (335-355 до Р. Х., див. «Авангард», 1955, ч. 5-6, ст. 35-40) та інших «гедоністів» не була пов'язана з певними природознавчими або ж гносеологічними теоріями; в Аристиппа та його учнів не було ні «фізики», ані «метафізики» — була сама лише «етика насолоди». Отже, **Епікур** (341-270 до Р. Х.), син атенця Неоклеса, але народжений на колонізованому атенцями острові Самі (чи то Самосі), був першим філософом Європи, який створив матеріалізм як певну філософську систему, сполучивши до купи Демокрита й гедонізм Аристиппа та додавши до того теорію пізнання власного вибору; тим самим він став рівно ж і першим автором **еклектичної** системи, складеної з елементів різного походження та лише зовнішньо між собою узгоджених. Зрештою, система Епікура лишилась в Європі єдиною матеріалістичною системою аж до середини 19 сторіччя — до постановя «діалектичного матеріалізму» Фюрбаха та Маркса; але до цього ще повернемося нижче.

Життєпис Епікура не багатий на зовнішні події, а про хронологію його писань та розвиток його філософської школи збереглося замало відомостей. Відомо, що з атомізмом його ознайомив Демокритів учень Навсифан; але пізніше Епікур (як про Невсифана, так і про його вчителя) висловлювався презирливо і хвалився з свого «самоуцтва» (Ціцерон із цього приводу іронізує: «що він не мав учителя, цьому й без його слів легко повірити, як от

і власникові кепсько збудованого дому — що в нього не було архітектора»). По довшому перебуванні, в характері «мандрівного філософа», по грецьких містах малоазійського побережжя, Епікур оселився 306 р. до Р. Х. в Атенах, де, на куплений ним діляниці (з великим і славним пізніше садом), по середині міста, заснував свою філософічну школу, на зразок Платонової «Академії», Аристотелевого «Лікею» і приблизно водночас з епікуреїзмом заснованої Зенонової «Стої». До складу своєї школи Епікур охоче допускав і жінок; але не підлягає сумніву його особиста стриманість і поміркованість у приватному житті, через що він і користувався в Атенах із загальної пошани, як рівно ж і через свою персональну «неперевершену до всіх доброзичливість». Він помер у віці понад 70 років від довгої й тяжкої хвороби, яку — як видно з кількох його збережених листів до приятелів — він переносив із справжньою філософічною терпеливістю. «Епікурів сад» (точніше кажучи — парк) в Атенах лишився аж до кінця 4 сторіччя по Р. Х. головним осередком матеріалістичної філософії.

Як уже зазначено вище, **гносеологія** (чи то теорія пізнання) Епікура становить неначе найбільш оригінальну частину його еkleктичної системи; але якраз від неї до нас дійшло найменше. Здається, що він, розрізняючи, в характері джерел пізнання, сенсуальні (зміслові) сприйняття, засновані на них «загадні уявлення» і засновані на уявленнях «припущення», намагався встановити якийсь закономірний перехід від «нижчих» проявів розумової діяльності до «вищих», щоб розв'язати проблему, яку так детально — і з дискусійним успіхом — розробляла далеко пізніше позитивістична «суворо наукова» європейська психологія 19 і 20 віків; але деталі нам невідомі.

Що, проте, добре відомо — вкрай негативне ставлення Епікура до формальної логіки, яку він вважав за просто зайву, покладаючись в аргументації на «голос природи», щоб то т. зв. «здоровий глузд». З цим узгоджується рівно ж і найоригінальніша риса Епікурової гносеології — визнання «пристрастей», чи то афектів, за важке джерело знання: мовляв, усі афекти зводяться до двох основних і взаємно протилежних — до насолоди (чи то втіхи) і болю (чи то страждання), а ці два афекти безпосередньо вчать людину, що є згідним з її природою, а що незгідним. Це твердження, безперечно, не позбавлене деякої міри правдивості і в усякому разі ближче до істини, ніж беззастережно негативна оцінка афектів з боку переважної більшості давніх філософів, а зокрема Платона та стоїків, що добачали в них само лише «затемнення» чи то «хворобу» розуму. Але основне дотичне питання — чому тоді людина, посідаючи начебто безпосередній критерій «природного» життя, насправді раз-у-раз чинить щось тому критерієві суперечне? — Епікур так само залишає нерозв'язаним, як і його попередники — «гедоністи».

Відкидаючи логіку як практично зайву, Епікур з рідкісною послідовністю відкидає також і всі натовді відомі «точні» науки — математику і засновану на ній астрономію; мовляв, те, що походить із хибних засад, не може бути правдивим, а математичні засади є хибні, бо ж у природі ніде немає ідеально точних геометричних ліній, фігур або тіл, а геометрія скрізь правила для

давніх греків за «основну» математичну науку. Самозрозуміла річ, що насправді ціле природознавство (включно з космологією), позбавившись контролю з боку «точних» наук, залишається на більш-менш дилетантському рівні. Але Епікур дуже й дуже сумнівається, чи природознавство взагалі потрібне: адже він визначає філософію (точніше — філософування) як «діяльність, яка через думки та дискусії надає блаженного життя» — а при чому тут природознавство? Щоправда, медицина є безпосередньо й безперечно корисна; але для Епікура — як і для переважної більшості сучасників — це взагалі ніяке «солідне» знання, тільки сама техніка, на зразок тренування спортсменів.

Проте заради однієї особливої мети Епікур все ж таки змушений природознавство в якійсь формі зберегти в складі своєї філософічної системи — і це заради власної боротьби проти «марьовірства», цебто проти панівного натовді (навіть у найбільш освічених верствах грецької людности) переконання, начебто природні явища безпосередньо залежать від волі богів, а зокрема світила небесні є чимсь божественним. Щоб довести хибність цієї віри й закономірність природних явищ, треба пояснити ці останні якимись природознавчими гіпотезами — і при цьому не дуже важить, якою мірою правильними, аби вони були правдоподібні!

Тож Епікур, аби все в природі пояснити «правдоподібно», запроваджує до своєї «фізики» силу силенну найбільш дилетантських припущень і фактично лишається, щодо наукового рівня, далеко позаду в порівнянні з сучасними йому школами аристотеліків і стоїків. Отак, він, наприклад, аби тенденційно принизити найбільш обожнюване небесне тіло — сонце, твердить, що сонце є точно такої величини, як ми його бачимо (а ще Анаксагор сто років перед ним вважав, що сонце є не менше за цілий Пельопоннес!), і що воно, як стале тіло, взагалі не існує, — це, мовляв, лише полум'я, яке щоранку загоряється і щовечора гасне.

Поряд з цими примхливими здогадами він, проте, перший, наскільки знаємо, апріорно сформулював великий закон теоретичної фізики про нетворимість і незнищимість матерії: «нічого не виникає з неіснуючого і нічого не зникає в неіснуюче». До Демокритового образу всесвіту, як «виру» незліченних атомів у нескінченному порожньому просторі, він додав рису дуже оригінальну, яка, проте, неначе підважує самі засади матеріалізму, а саме: Демокрит (або, певніше, хтось з Демокритових учнів) пояснював кінце потрібні для «виру» удари між атомами тим, що хоча всі вони падають униз, проте більші атоми падають швидше за менші, отже, й натрапляють на них згори; але вже Аристотелеві було цілком зрозуміло, що в порожньому просторі всі тіла повинні б падати з однаковою швидкістю, вже не кажучи про те, що в ньому взагалі немає «верху» та «низу» (зокрема, наколи він нескінченний). Цього останнього заперечення Епікур збувся досить легковажною заувагою, мовляв, напрямки від голови до ніг усе ж таки лишається за всіх обставин протилежним напрямком від ніг до голови («неначе простір має ноги», — іронізував пізніше з цього приводу Плутарх); а для уґрунтування можливості удару між атомами він припустив, що вони можуть відхилятися при падінні від прямої вертикалі **самовільно**, без ніякої зовнішньої причини.

Цицерон, звичайно ж, мав цілковиту рацію, закидаючи Епікурові, мовляв, «немає нічого ганебнішого для фізика (цебо природознавця), аніж твердити, що щось діється без причини». Проте Епікурові йшлося, в найпершу чергу, не про природознавство, але про етику та психологію: здатність до самовільного руху щонайменше, в деяких атомів — очевидно, в тих, з яких, за матеріалістичним учінням, складається «душа» — була йому конче потрібна вже сама з себе, бо інакше він ніяк не міг би уґрунтувати повну й беззастережну свободу волі людської — послідовний **індетермінізм**, категорічно протиставлений епікурейцями детермінізму, ба навіть фаталізму стоїків. Бо ж наколи прийняти атомістичну концепцію, то й свободу волі можна зберегти лише в той спосіб, щоб наділити нею поодинокі атоми.

Інакша справа, що це сміливе й консеквентне припущення Епікурове руйнує всяку закономірність у природі. Тим самим епікурейська філософія гостро розходиться чи не з усіма іншими матеріалістичними системами, які воліють посилатись саме на «науково доведені» закони природи; Епікур же навіть саму **видимість** закономірності природніх явищ розглядає як наслідок випадку: мовляв, в нескінченному просторі мала б, у перебігу нескінченного часу, постати, серед інших можливих комбінацій, рівно ж і така, яка посідає видимі ознаки позірної закономірності. Логічна хибність цього міркування полягає в тому, що насправді нескінченність часу, сказати б, неутралізується нескінченністю простору, так що випадковість існування саме такого світу, який є людям відомий, лишається, за внутрішнім сенсом епікуреїзму, абсолютною — отже, цілком іраціональною.

Ще іраціональнішим є ставлення Епікура до **релігії**: мовляв, боги існують, і то так само матеріально, як і все інше; це не заваджає їм бути всеблаженними і навіть безсмертними (самоочевидна внутрішня суперечність, бо ж усе, що складається з атомів, повинне рано чи пізно на них і розпастись), але вони не є творцями світу і ніякою мірою ним не опікуються*), — інакше бо їхнє блаженство не було б повне. Мудрець шанує богів за саму лише їхню внутрішню досконалість; всі інші форми релігійного культу — молитви, обітниці, жертвоприносини, оракули тощо — є позбавлені сенсу, але поборювати їх усе ж не слід: навпаки, розумна людина додержується (зовнішньо) всіх вірувань та звичаїв тієї країни, де вона мешкає.

Очевидно, Епікур був зацікавлений не в існуванні або неіснуванні богів, тільки в їх засадничій бездіяльності; бо така концепція давала йому можливість, не вступаючи в конфлікт з релігійним законодавством своїх часів, разом із тим ідеологічно поборювати те, що він і його прихильники розглядали, як «марновірство» — і що й справді містило пребагато марновірного, але містило рівно ж і елементи правдивого релігійного почуття, яке епікуреїзм всіляко намагався сливе зовсім видалити з духового життя людського, залишаючи натомість саму лише формальну «пошану» до богів досконалих, проте не діючих. Бо якщо супроти тих богів Епікур зробив поступку перед народними вірування-

*) Вони й перебувають «поза світом» — у просторах між поодинокими світами (що є незліченні).

ми своїх часів і залишив їм безсмертя, то стосовно до людської душі він виявився незрівняно послідовнішим: душа — це, мовляв, лише особливо «тонка» матерія, що просякає собою все тіло і, зрозуміла річ, перестає жити вкупі з ним. А релігійне почуття — зокрема ж надія на посмертне існування та страх перед посмертною карою — лише заваджає людині шукати єдиного приступного щастя — «втіхи» чи то «насолоти». Що ж до смерті, то мудра людина ставиться до неї байдуже, бо наколи смерть є повним і остаточним зникненням, то момент смерті відбувається вже поза людською свідомістю: мовляв, «смерть до нас не стосується, бо поки ми є, смерти немає, а коли є смерть, то нас немає».

Ця безперечно глибока думка не позбавлена певної мужности, ба навіть героїзму; проти вона ігнорує, що страх смерті є не лише фізичний, але й метафізичний, скерований саме на ідею тотального зникнення. Щоправда, аналізуючи концепцію Епікура, конче слід мати на увазі рівно ж і культурно-історичні обставини її виникнення: оте: «марновірство» — страх перед замогильними муками, перед «гнівом» богів та демонів, всіякі забобони й магичні практики — все це відогравало в повсякденному побуті пересічної античної людини далеко більшу роль, ніж пересічна модерна людина може собі уявити; і тому епікурейці могли навіть зовсім щиро гадати, що їхнє вчення має «ощасливити» людство, визволяючи його від марних страхів. Але властива філософична вартість від того не зростає.

(Далі буде)

—оОо—

Вивчаймо свою мову:

Проф. П. Савчук

Норми української літературної мови та правопис

Вступ

В розвитку української національної культури мусить зайняти перше місце мова. Мова літературна, за Академічним соборним правописом 1929 року, що ліг в основу української літературної мови.

У цій статті ми хочемо підкреслити, що вживання єдиного академічного правопису сприятиме розвитку літературної мови та розвитку нашої національної культури.

В історії людства, зокрема кожної нації, в її духовому розвитку, відіграє на першому місці роль — мова. Мова — мірило національної культури, національної зрілості й духовості даного народу. Ця духовна зрілість нації засвідчується в її наукових, мистецьких, релігійних та літературних творах, де на першому місці, як клясичний вислів думок, стоїть літературна мова, з її правильно побудованими нормативно-стилістичними формами. А преса, радіо, школа, церква, театр — все це є духовість нації, де на першому місці стоїть знову ж таки — мова як засіб сполучення,

вислову, проповіді тощо. Людський інтелект розуму мусить свою тезу викласти мовою: чи усно, чи на письмі. Це стверджує наука про мову. Отже, **мова є основою духового розвитку нації**.

Тому не буде зайвим з'ясувати, яку користь принесемо нашій національній духовій культурі, якщо будемо всі вживати академічного правопису, з його правильними нормативними формами. І навпаки, яку шкоду принесемо в розвитку нашої національної духової культури, якщо будемо писати різними правописами.

Мова — незамінний чинник інтелектуального розвитку

Коли людський геній прогресував, за допомогою Творця Всесвіту, то свій духовий прогрес мусів викласти для всесвітньої диспозиції — мовою. Наприклад: винайдення парової машини, електрики, телеграфу, телефону, радіо, телевізії, літаків, ракет, атомових двигунів, радару тощо, — все це знову ж таки людина пустила в користування людству цілого світу за допомогою мови усної чи писемної. Отже, вся геніяльність людського розуму, втілена в той чи інший духовий чин, мусіла викласти мовою. Тому мова — незамінний чинник інтелектуального розвитку. Це стверджує історія всіх націй світу, що мова в духовому розвитку відіграє першорядну роль.

Мова в житті нації

Відомо, що першим у людини є думка: конструйована й формована в її мозку, що потім передається мовою для поширення в потенціал людської духовости. «Без мови, — каже сучасний німецький учений Г. Гінтерт, — не було б вищого духового життя». Знеоцінювати мову або хаотизувати її — то на ділі припиняти, гальмувати рух, діяльність і поступ у розвитку національної духовости. Людина кожної нації в своєму психологічно-духовому розвитку органічно зв'язана з розвитком мови. Відірвання людини від мовного розвитку є занепад її духовости. Маємо на увазі мови різні, всіх культурних націй світу. Бо відомо, що були часи, коли латинська мова «була рідною мовою народу». На тій мові римські письменники залишили чудові зразки неперевершеної творчости. Але з бігом часу латинська мова стала мертвою, хоч ще вживається в медично-природничій термінології, в теології тощо. На шляху духового розвитку став на порядку денному розвиток мови кожної нації зокрема. Тобто національної мови даного народу. Національна мова зв'язана нерозривно з духовим розвитком кожної нації. Її відірвати не можна. Навпаки, мова рухає духову культуру вперед. Розвиток духової культури залежить від розвитку мови кожної нації. Тому національна мова стоїть на першому місці в розвитку духової культури нації.

Французький історик літератури Ганстон Паріс про рідну мову пише так: «Зв'язки думки та вислови її такі великі й тісні, що змінити народові мову, це те ж саме, що перемінити йому душу».

Бельгійський письменник Ван Беєрс каже, що «перемінити народові його природну мову — це те ж саме, що вчинити духове вбивство народу».

Всесвітній учений психіатр Крафт-Ебінс каже, що «рідна мова — це найважливіший чинник для розвитку духового життя людини. Ті народи, що досягли національної свідомости, дуже до-

рожать своєю мовою як дійсним природним і дороговісним народним скарбом, надбаним колективною духовною діяльністю великої кількості попередніх поколінь, бо позбутися народові рідної мови — це означає стати духовно вбогим, збідніти докраю».

Кожна національна мова має свої складні процеси свого розвитку, і цей розвиток, вірніше, процес розвитку, залежить від багатьох умов як психологічно-духових, так інтелектуально-природних індивідів і нації взагалі. До цього треба ще додати зовнішні впливи на розвиток мови даної нації. Наприклад: царська і большевицька Московщина була, є й буде несприятливою до розвитку української національної літературної мови. Так само несприятливі були умови для розвитку української національної мови на частинах українських земель під окупантами: Польщі, Румунії, Мадярщини. Крім цього, розвиток національної мови ще залежить від її етнічних просторів, що, власне, в нас, ці етнічні простори, відіграли домінуючу роль: північний, південно-західний, південно-східний типи говорів української мови в часи феодальної Київської держави.

«Мова кожної нації, — пише Ю. Шерех, — складається з великої різноманітності говірок. Неоднаково говорять на різних землях, неоднаково говорять люди різних професій, різного рівня освіти тощо. Може легко постати хаос, замішання, неясності, якщо не окреслити певних меж, якщо не встановити певних норм, — норм літературної мови.

Норми літературної мови тим кращі, чим більше вони відповідають тенденціям розвитку даної мови й чим на більше число мовців вони спираються. Однак кінцець-кінцем у них є певна частина довільності і суб'єктивності. З погляду суто наукового не можна говорити, що в мові щонебудь є правильне або неправильне, — бо все, що є в мові, має причини своєї появи, отже, по-своєму обґрунтоване. Але практичні потреби порозуміння, спілкування й закріплення національної єдності владно вимагають, щоб норми були і щоб у мові засуджувалося все те, що цим нормам не відповідає.»¹⁾ (Підкреслення наше — П. С.).

Отже, мовні норми конечно потрібні в кожній культурній мові; бо без відповідних мовних норм — це не буде називатися літературна мова даної нації: це буде хаос мовного балакання усюди на письмі. Бо дійсно, коли будуть (а вони подекуди вже є) написані різними «нормами» твори (незалежно які: літературні, наукові тощо), то таку мову не можна називати культурною, тобто літературною мовою, а зокрема ту націю, яку ця «мова» репрезентує, не можна назвати культурною, зрілою нацією в духовому розумінні.

«Найперше завдання, — пише далі Ю. Шерех, — всякої інтелектуальної людини щодо мови — володіти нормами своєї літературної мови.»²⁾

Отже, рідна мова кожної нації — це найвищий духовий чинник її культури. Тому ми вважаємо, що прийшов час, щоб українська спільнота включилася в дію вживання літературної собор-

¹⁾ Юрій Шерех — Нарис української літературної мови, Мюнхен, 1951.

²⁾ Там же, ст. 9-10.

ної мови за одним Академічним правописом для розвитку української національної духовості.

Українська мова та її розвиток

Кожна нація світу в своєму розвитку мала певні особливості для піднесення своєї духової культури взагалі, і зокрема національної мови. Чим вище розвинута мова, тим більше розвинута національна духовість. І навпаки, чим менше розвинута мова, тим нижче стоїть національна духовість.

Щодо мовознавства, то воно має свою багатовікову історію. Вже в першому тисячолітті до Р. Х. мова була об'єктом філологічного і філософічного вивчення в Китаї (Ян Сюн), Індії (Паніні), Греції (Аристотель), в Римі (Варонн) тощо.³⁾

Творець і носитель мови — це народ. Тому головне завдання було вивчення внутрішнього розвитку мови та її зв'язок з історією суспільства. Мова в своєму розвитку ділиться на ряд дисциплін: фонетику, фонологію, лексику, семантику і граматику, що складається з морфології й синтаксис. Це головні мовознавчі науки.

За понад дві з половиною тисячі років накопичилася значна кількість фактичного матеріалу по етимологізації та в'ясненню значення слів; розроблялися системи загальної філологічної граматики і висунуено багато різних теорій по питанню виникнення мови: зв'язки мов тощо. Але невелике коло осіб вивчало мови, а особливо відсутність історичного підходу до накопичених фактів не допомогало розвитку мовознавства як самостійної науки. Щодо розвитку української мови, то якраз тут буде на місці навести цитату з статті Ол. Колесси, де він каже: «Історія української мови невідлучна від цілої історії нашого народу. Наша мова, розвиваючися ураз із нашим народом від перших починів його культури, зазначає своїми лексичними засобами ступінь за ступенем його розвій від примітивних фаз періоду ловецького та пастирського (від пасти худобу П. С.) до хліборобського, козацько-лицарського та сучасного індустріально-робітницького. Вона відсвітлює політичний розвій народу, його внутрішню державну організацію, його законодавство, торгівлю і політичні зносини із сусідами, його експанзію, еміграцію та імїграцію, чужі наїзди, чужу кормигу та сторонні впливи, його власну культурну організацію та зацеплені у нашого народу здобутки духа інших націй — одним словом українська мова се дзеркало історично-культурного розвою нації».

Коли етнічні групи, що жили на нашій території, почали відокремлюватися від сусідів, а рівночасно консолідуватися між собою, лучитися в державну зв'язь та спільно боронити рідну країну перед спільними ворогами, то сей процес кристалізації має у націю проявився з усією прозорістю в мові, в історії її розвою.

Утративши свою державну незалежність, розірваний між ворожими сусідів, розділений політичними кордонами, зберігав український нарід зверхню форму й душу свого життя в рідній мові, творив у ній багату народну словесність та своє замітне письменство, переховуючи в ньому скарби свого духа, трівки пасма своїх думок та квіти своїх почувань.

³⁾ Энциклопедический словарь, т. III, 1955, ст. 717

Українські племена займали, як далеко сягають історичні відомості, землі, які відповідають передусім північно-західній та центральній нинішній українській етнічній території, в якій нутрі відбувалися деякі перенесення між українськими племінними групами.

На північно-західніх окраїнах були лише незначні пересунення. Більші зміни відбувалися на південно-східних крайніх просторах української етнічної території.

В періоді чорноморсько-дунайським особливо в VII та VIII ст. займали українські племена широкі простори нар Чорним і Азовським морем від Тмуторокані та Кубані до долішнього Дунаю.

В IX в. починають українські племена під напором азійських степових орд відступати на північний захід. Від кінця XIV в. починає йти під охороною литовсько-українських князів, особливо Олельковичів, поворотна хвиля української людности на схід і доходить вже в XV в. ураз із границями київського князівства до Чорного моря й до Донця.

Вона скріплюється значно в XV, XVI, а в XVII та XVIII займає українська людність назад не лише давні оселі чорноморсько-дунайської доби, але їх ще розширює на схід і південний схід за Кубань аж під Кавказькі гори. В новіших часах постали українські колонії, що займають велику країну в північно-східній Азії над Тихим Океаном аж до Владисвостока, так званий Зелений Клин.

Українські колонії в Америці мають характер діаспоричний.

Північні українські племена, що сиділи на Подесенню і над Припетею, та в значній мірі й центральні племена над середнім Дніпром не покинули рідної землі навіть під напором азійських одр.»⁴⁾

Треба зазначити, що деякі письменники та вчені (Погодін, Соболевський пізніше, Шахматов) намагалися відкинути такі погляди, як зазначив Ол. Колесса щодо українських племен та їх осілості, але їхні теорії були розбиті вченими, як Житецьким, Дашкевичем, Антоновичем, Ягічем; потім Зопотовим, Потебнею, Грушевським та О. Колесою і пізніше в своїх кількох працях А. Кримським та іншими.

«Так отже теорія Погодіна і Соболевського, — пише далі Ол. Колесса, — є в науці остаточно зліквідована.

Старинна українська етнічна територія не змінювала отже свого колишнього корінного українського населення і відповідає, з виїмком розмірно незначних пограничних пересунень, основним областям нинішньої української етнографічної території, на якій гомонить українська мова. Деякі значніші пересунення відбувалися в її нутрі, між українськими племінними групами.

Окремими, не все рівнобіжними шляхами, що в головному напрямі чимраз більше до себе зближувалися, доки майже не з'єдналися, ішов розвій усної мови українських народних мас від мови нашого письменства.

Історію живої народної мови можемо приблизно пізнати на основі розсліду й порівняння сучасних її діалектів і говорів з їх слідами в письменських пам'ятниках.

⁴⁾ Ол. Колесса — Погляд на історію української мови, Український В. Університет, Прага 1927 р., ст. 23-24.

Чудовою красою, мало затемнюваною в пожарах війн та в тюрмах чужої кормиги — ясніє українська жива мова особливо в усній народній поезії. В ній переховалися кришталі народної творчості протягом більше як десяток століть, а значна їх частина сягає далеко в старовину поза ті часи, з яких маємо письменські пам'ятники нашої мови, в той період життя нашого народу, коли наші предки співали пісні в честь богів у різноманітних формах, солярного, лунарного та взагалі космічно-астрального культу. Та кожну велику частку поетичних образів і цілих фраз сих старинних пісень і переказів можна віднести до того давнього періоду, так що на їх основі треба догадуватися значного ступня розвою виробленості і багатства нашої мови вже в часах перед Володимиром Великим, в періоді чорноморсько-дунайським, в VII, VIII та IX вв., — особливо ж у рухливих та енергійних племенах Уличів і Тиверців. В пізніших етапах розвою переховалися нам у зразках поезій давнього княжого особливо київського періоду, даліше у могутніх козацьких думках про боротьбу з Турками, Татарами і Поляками, у політичних піснях, передусім у безмірно багатих піснях побутових неперевіраних скарги не лише мистецьких творчих помислів, але і старих перлин нашої мови.

Рівночасно продирилося джерело нашої народної мови до письменства.

З початку ледви слезило воно несміливо краплями в поодинокі чужих записях, в топографічній номенклатурі та ономастиці — описля продирилася чимраз більшими струмочками в старинних, церковно-слов'янською мовою писаних пам'ятниках перекладаної літератури.

У починах нашого культурного життя не була рідна мова органічно вищої просвіти, школи і письменства. Письменською літературною мовою була на Україні, так як у цілій Європі в середніх віках, мова церкви. Мовою літературною, мовою вищої просвіти й науки на Заході Європи була мова латинська — у нас церковно-слов'янська. У романських народів запанувала вже рідна мова протягом XII і XIII ст. у значних просторах культурного життя. В Німеччині і в краях германських здобула особливо реформація широкі простори для рідної мови в письменстві.

З огляду на те, що мова церковно-слов'янська, та є староболгарська, була більше зрозуміла для народних мас як мова латинська для народів західної Європи — вспіла церковно-слов'янська мова довше удержатися, як мова письменства, у східних та південних Слов'ян. Найдавніші пам'ятники нашого письменства були в головній своїй основі писані давньою мовою церковно-слов'янською, то є староболгарською.⁵⁾

Ми маємо певну скількість старинних пам'ятників, що можуть служити як джерело до вивчення історії української мови та її графіки на пергаменах з XI, XII, XIII, XIV та XV вв., які є по музеях Москви, Петербургу, Києва, Львова та ін.⁶⁾

⁵⁾ Ол. Колесса — Погляд на історію, Укр. В. Унів., Прага 1927, ст. 27-28.

⁶⁾ Список назв історичних документів (пам'яток) можна прочитати в Ол. Колесси — Погляди на історію..., ст. 29-33, бо за браком місця не можемо тут подати. (Далі буде)

До ювілею Великого Каменяра

Серед українських велетнів духа, яких видав наш народ у XIX сторіччі, стоять два, наче граничні стовпи, і підносяться над своїми сучасниками. Цими двома постатями є без усякого сумніву — Тарас Григорович Шевченко й Іван Якович Франко. Один з них походить із східних областей, другий — з західних, а спільним первнем у них обидвох є безмежна любов до України і посвята Їй усіх своїх сил до останнього віддиху. Цих обох велетнів духа можна схарактеризувати їх власними словами: Шевченко говорив про себе, що він поставив на сторожі України слово, Франко назвав себе робітником, що молотом пробиває кам'янистий шлях для народу нашого.

Треба собі докладно зобразити добу і положення українського народу під час виступу молодого Франка. За невеликою коректурою згірдливого вислову польських займанців, Україна справді складалась тоді з двох суспільних верств — попа і хлопа. Переродити український народ у повновартісну світову націю зібрався саме Іван Франко з важким молотом свого колосального духа. Нація не складається у своїх духових верствах тільки з одного типу творчості, а тим то Франко посягав на всі ділянки і на всіх прибирав свою печать. Ось чому він і поет, і письменник, і науковець, і публіцист, і журналіст, і політичний діяч, а всюди неперевршений і передовсім невтомний. Маючи 42 роки життя, Франко пережив свій 30-річний ювілей, який йому влаштували його нечисленні однодумці. З тієї нагоди видано список його творів. Сам цей список виносив 127 сторінок друку. Усвідомлюючи собі, що Франко жив 60 років, легко уявити собі, що його дальша спадщина виносить, принаймні, ще раз стільки. А тому слова, які він вклав в уста Мойсеєві, відносяться в однаковій мірі і до нього самого:

«Я весь вік, весь труд тобі дав
У незламнім завзятті,
І підеш ти в мандрівку століть
З мого духа печаттю.»

На згаданому ювілею Франко, відповідаючи на привіти, порівняв себе до пекаря, що випікає не якісь там лакоминки, а чорний хліб, так страшенно потрібний для життя, не для розкошів. І він справді той життєздатний хліб подавав своїм землякам і гарував, творячи вартості, на тих усіх царинах національного життя, що стояли в нас у той час пустинею. Як кожний герой, так і Франко вступав у первopoчин і з нього подавав ділом напрям дальшого розвою.

Не тут місце на аналізі думок Франка. Критична студія про нього займала б десятки томів. Тут годиться лише звернути увагу, що Франко вимагав від сучасних і майбутніх поколінь безугавної праці для України й стійкості характеру, тобто повного мужа. Він говорив:

«Кожний думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за діло міліонів
Мушу дати я одвіт.
Як не стану, не достоюсь,
Захитаюсь, мов тинь,
То пропаде праця й успіх
Многих, многих поколінь.»

На стійкості характеру будував Франко свою віру у відбудову української державности, яка мала б прийти як сума зусиль усіх українців.

Як фальшують наші спадщинні вороги москалі Шевченка, так пробують вони те саме робити і з Франком. Але даремні їх зусилля! Франко як революціонер не мав ні одного доброго слова для «Росії-тюрми народів». Московщині присвятив він не один з своїх палких віршів, а чи не найвиразніше представив її «як гниль» в одному з своїх тюремних сонетів. Зрештою, в його революційному гимні звучать такі слова, наче його заповіт для всіх прийдешніх поколінь України:

«Не пора, не пора, не пора,
Москалеві й ляхові служити,
Довершилась Україні кривда стара,
Нам пора для України жити.»

Як усі великі люди України, так і Франко — це радісна, бо-йова постать, яка в лицарських боях знаходить ціль і завершення свого життя. Боротьба — це його елемент. Чи не найкраще зобразив він його в відомому вірші — „*Vivere memento*“ (пам'ятай, що ти живеш), де він говорить:

«А що кров не зможе змити,
Спалимо огнем то,
Лиш боротись — значить жити
Vivere memento!»

—oOo—

Іван Франко

МОЙ СЕ Й

Пролог

Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздоріжжю,
Людським призи́рством, ніби струпом, вкритий!

Твоїм будущим душу я тривожу,
Від сорому, який нащадків пізних
Палитиме, заснути я не можу.

Невже тобі на таблицях залізних
Записано в сусідів бути гноєм,
Тяглом у поїздах їх бистроїздних?

Невже повік уділом буде твоїм
Укрита злість, облудлива покірність
Усякому, хто зрадою й розбоем

Тебе скував і заприсяг на вірність?
Невже тобі лиш не судилось діло,
Щоб виявило твоїх сил безмірність?

Невже задармо стільки серць горіло
До тебе найсвятішою любов'ю,
Тобі офіруючи душу й тіло?

Задармо край твій весь политий кров'ю
Твоїх борців? Йому вже не пишаться
У красоті, свободі і здоров'ю?

Задармо в слові твому іскряться
І сила й м'яккість, дотеп і потуга,
І все, чим може вгору дух піднятися?

Задармо в пісні твоїй ллється туга
І сміх дзвінкий, і жалощі кохання,
Надій і втіхи світляная смуга?

О, ні! Не самі сльози і зідхання
Тобі судились! Вірю в силу духа
І в день воскресний твого повстання.

О, якби хвилю вдать, що слова слуха,
І слово вдать, що в хвилю ту блаженну
Вздоровлює й огнем живущим буха!

О, якби пісню вдать палку, вітхненну,
Що міліони порива з собою,
Окрилює, веде на путь спасенну!

Якби!... Та нам, знесиленим журбою,
Роздертим сумнівами, битим стидом, —
Не нам тебе провадити до бою!

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,

Покотиш Чорним морем волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

Прийми ж цей спів, хоч тугою повитий,
Та повний віри; хоч гіркий, та вільний;
Твоїй будущині задаток слізми злитий,
Твоєму генію мій скромний дар весільний.

20. липня 1905.

Година терпіння

(З життя великого мистця Рембрандта)

Вірителі Рембрандта домагалися ліcitaції¹⁾ його майна. Тому прийшов урядовець і запечатав у помешканні мистця всі шафи з білизною й одежею, з золотими речами, всі шовки й дорогі брока-ти²⁾. Довго працював урядовець, списуючи всі речі докладно, мето-дично. Врешті список був готовий, і урядовець подав його Рем-брандтові до перегляду. Майстер тільки глянув на нього і віддав папір назад:

— Все в порядку, — сказав він. — Все це було моє.

Список був, напrawdę, княжий, і в ньому нічого не бракувало, бо ж треба було продати все, щоб вирівняти всі борги та ще й збе-регти якусь суму для сина, для Титуса. І якщо майстер відчуває по-кору, то тільки перед ним — перед Титусом.

Надходить день ліcitaції. Ось з'являється аукціонер зі своїм мо-лотком, приходять судові свідки, збираються охочі до купна і ці-каві подивитися на невідомі їм скарби. Передня кімната й світлиця переповнені ними. Люди здивовані й зацікавлені, також трохи зні-яковілі й розгарячковані, навіть щасливі, що оце перший раз ма-ють змогу бути в домі того прославленого й знеславленого видат-ного майстра. Люди товпляться скрізь, стоять у кімнатах, перед домом, гуртуються аж на вулиці. Вони шепочуть, говорять, викри-кують. Вони оглядають, доторкаються всього руками, оцінюють, сперечаються між собою і в душі гарбають до себе все, що тільки вглядять: образи, вази, старовинні шоломи, зброю, килими, брока-ти, важкі заслони, золоті ланцюги. Чути притишений сміх, знову шепіт, голосний сміх, аж доки в той гамір не вривається гострий голос аукціонера. Ліcitaція починається.

Гендріке, дружина мистця, заховалася десь у куток зі своїм не-мовлям, Корнелією.

Хлопчина Титус ходить поміж товпою людей, зацікавлений і дивно зворушений. Він убраний в незвичайний стрій, має довге, як у колишнього принца, волосся і темні великі очі. Хлопець думає: чому це батенько пустив у кімнату так багато людей? Адже ж за-багато гамору це цілком не добре. Хлопець іде до батька. Цей сто-їть осторонь, в глибині кімнати, там, де крізь високе вікно впадає велика смуга світла.

Титус хоче запитати:

— Татусю, ці люди...

Але батько пригортає його до себе, кладе свою голову на його волосся і каже:

— Тихо, синочку, це прийшла така година. Не забудь ніколи, синку: це доля, і її не оминуть. Не можна нічого проти того вдія-

1) ліcitaція (лат. сл.) — продаж з прилюдного торгу майна за борги.

2) брокат (фр. сл.) — галтованка, парча французька, шовкова тканина з золотими й срібними квітами.

ти, треба лише витримати. Колись я про це все докладно тобі виясню. Бо, бачиш, я також винний, але тільки перед тобою...

— Не переді мною, татусю, мій татусю! Як ти терпиш, батеньку!

Рембрандт не відповідає синові. Він витягає стілець, сідає на нього і говорить немов до себе:

— Що можна зробити тепер? Не можна ж так годинами слухати цього крику людей. Треба чимсь зайнятися, щоб не думати про те все, що тут діється.

— Але що саме, татусю?

— Треба працювати, мій синку.

Він встає і виходить; його малярські приладдя, його мідяні плити ще йому залишилися; вони не входять у конкупсовий список. Вони ще його.

Ось він бере на коліна мідяну плитку, а в руку різець, його погляд звертається спершу кудись у далечинь, опісля переходить на плиту, і вже рука впевнено вичаровує на ній візію, добуту з душі.

Титус стоїть коло нього і жде з здушеним віддихом. Справді, батько різьбить; він цілий потонув в праці. Титус кілька разів обережно перехилиється через плече батька і дивиться на плиту, стримуючи дихання.

Надходить полудень. Товпа людей трохи порідшала. Крикливий голос авкціонера теж притих. Люди їдять свої перекуски, купці ще раз оглядають крам і всміхаються самі до себе; їхні задоволені обличчя неначе говорять: «Це дісталось мені цілком дешево!»

Рембрандт попав у творчий транс і не чує нічого. Він рие в плиті. Те, що виходить з-під різця батька, дивус Титуса: адже це буде щось страшне. Вирастає на плиті худа, страхітлива, надзвичайно струнка постать, за якою підноситься висока колона, шнури обвивають людину й колону; вже виразно видно: це є само терпіння, пригнічене долею; доля, як колючий вал, перейшла по ньому.

Але чие це обличчя? Людини, живої і справжньої людини. Терпіння людини вічне, терпіння людського сина, терпіння брата, терпіння нас самих.

Рембрандт чує стогін і дивиться на свого сина:

— Тобі боляче, синку?

— Так, батьку.

— Жалієш цього чоловіка?

— Так, татусю.

— Так, дивись, синочку: щойно тепер я зміг чітко виявити різцем те, що відчував я в душі, зміг представити Того, що терпів за нас усіх, але не позбавив нас терпіння, перед яким ми мусимо замовкнути. Ти мав колись маму, Титусе; вона померла, коли тобі було щойно пів року...

— Я знаю, тату.

— Так, вона померла зарання. Але тоді, коли вона ще жила, мала якесь передчуття. Вона висловила таку думку: чи таке жахливе терпіння, яке ти знаєш з історії про Божого і Чоловічого Сина, чи таке велике терпіння не розіб'є навпіл світу і чи залишиться ще яка можливість для людей жити в обличчі такого терпіння? Ця думка дала мені змогу вирізьбити цю постать при стовпі мук.

— Але, татусю, ми ж бачимо, що люди живуть і живуть, не зважаючи на те терпіння.

— Так думаєш? — сказав Рембрандт. — Хто зна! Хто знає, чи це є люди!

Увечері пішов під молоток і дім. Рембрандт не міг перемогти спокуси, щоб не прислухуватися ліцитуванню при відчинених дверях. Люди переліцитовували одні одних. Врешті встає якийсь жид. Ага, Рембрандт пізнає його голос — це жид з вулиці. Він купує дім за неможливо високу ціну, Обличчя Рембрандта прояснюється.

Люди виходять. Мистець кличе Титуса і Гендріке. Обидвоє приходять, Гендріке з дитиною на руках.

— Нам пора, — каже Рембрандт, — мусимо забиратися.

Авкціонер, який збирав папери, обертається до мистця:

— Куди ж ви хочете йти? Ви ж можете ще тут мешкати!

Але Рембрандт хитає заперечливо головою:

— Дякую вам, але те, що не є моїм, не може мені далі служити.

Генріке і новий власник дому намовляють його:

— Куди ж тепер іти під ніч?

Наступного дня Рембрандт знаходить приміщення в скромному готелі «Під королівською короною». Вся родина переноситься туди, як прошаки, з приладдями до малювання, малим клуночком одержі й скринькою, повною мідяних плит, пензлів і фарб.

Вбозство? Вбозство не має значення. Що варта була б людина, яка не могла б витерпіти вбозства, коли в неї багатство в душі? Яка б це була людина, коли б вона не потрапила встоятися?

І Рембрандт малює і працює далі без відпочинку.

—оОо—

Великі постаті:

Доналд Калрос Пітті

Слава Цезареві

(100—44 до Р. Х.)

Середземноморські пірати не знали, яку небезпечну здобич вони захопили. Цей римський юнак, білотілий, темноокий, з повними устами, ясно, що був шляхетного роду, а тому вони призначили за нього викуп ціною в 20 талантів¹⁾ (це приблизно 10.000 доларів). Юлій Цезар сміявся їм просто в очі, бо, мовляв, він вартий 50 талантів, і пообіцяв, повернувшись назад, повісити усіх їх до одного. Викуплений молодий Цезар дотримав свого слова. Бувши керівником морської експедиції, він захопив своїх напасників, відібрав від них 50 талантів і спостерігав, як їх вішали.

Цей випадок трапився 76 року перед Р. Х., коли Гай Юлій було по двадцятці, але тоді він був уже зрілим чоловіком. Здобувши освіту в знаній школі реторики²⁾ на острові Родос, Юлій став одним з найбільш широко освічених людей свого часу, блискучим бесідником і чудовим промовцем. Ці таланти й немилосердна амбіція змусили Юлія поринути в громадське життя. Свое ім'я

¹⁾ талант (грецьке слово) — монета вартості 25 кг срібла; у сучасній Греції талант як вага, що дорівнюється 150 кг.

²⁾ реторика (грецьке слово) — наука красномовства.

він преславив тоді, коли в обороні деяких великих грецьких міст віддав до суду їх римського губернатора за розклад. Рим протер очі, щоб побачити майстерне змагання, спрямоване проти експлуатації завойованого народу, а сенатор Като, один з тих, хто вбачав у кожному руїнника, позначив Юлія для майбутнього слідства.

Але цей вишуканий аристократ був проникливим політиком і діставав посади одну за другою. Щоб дати розкішні розваги, які відповідали б його становищу, Цезар необачливо потонув у величезних боргах, які сплачував тільки позичками від свого друга-мільйонера Красса. В гонитві за владою він еднався як з найнижчими, так і з найвищими. Цезар зробився денді і сенсуалістом.³⁾ Він розлучився з своєю другою жінкою, Помпесю, бо, мовляв, «дружина Цезаря повинна стояти вище всякого підозріння», але вона такою не була. Проте він зраджував її з жінками всіх класів, включно до матері Брута. Як повільна отрута, розклад поганського Риму затьмарив його блискуче майбутнє.

Але потім, прогайнувавши так 18 років свого життя, Цезар раптом, як лахміття з себе, відкинув свої вади. Прийнявши посаду губернатора в Західній Іспанії, він там себе зазартовував днями й ночами в сідлі. Він поділяв з своїми легіонами їх втому й голод. Своє тіло й волю він перекував на сталеві інструменти. Не зважаючи на спеку й куряву, вітер і сніг, Цезар просувався за розбійниками, що ними аж кишіло в цій країні, якою він прийшов керувати. Переслідуючи їх, він дійшов до берегів Атлантичного океану, тепер Португалія, прилучивши її до римських володінь. Коли Цезар повернувся до Риму, то його одноголосно вибрали консулом Риму. Як урядова особа, він склав законопроект, за яким мали б наділяти вільною землею ветеранів, що брали участь у війнах з чужинцями. До цього часу звільнений від дійсної служби вояк вважав за свій талан, якщо йому пощастило якимсь чином одержати свою запізнілу платню; землі, що входили до складу громадських володінь, були захоплені сенаторською класою для спекуляції. Але Сенат ставив Цезарові поважні перешкоди. Тоді Цезар взяв свій законопроект на Форум (великий ринок у центрі Риму) і, розклавши його перед плебсом, тобто простолудом, звернувся до нього за плебісцитом. Цю форму референдуму конституція дозволяла, але Рим здивовано поглядав на консула, що так принижувався перед публікою.

На трибуні (кам'яній платформі, яку можете побачити ще й тепер серед руїн стародавнього Риму) Цезар підтримав тодішній римський кумир, Помпей «великий». Народ палко схвалив законопроект, — і Цезар, широко ступаючи, поспішив назад до Сенату заявити про силу нового закону. Він також наказав інформувати людність про діла Сенату щоденними повідомленнями на білих стінних просторах всієї столиці. Крім того, Цезар домігся закону, який зобов'язував губернаторів завойованих провінцій давати звіт про свої річні прибутки. Коли термін його посади закінчився в 59 році перед Р. Х., Сенат швидко зробив його губернатором Римської Галлії (тепер Середземноморська Франція), віддаленої провінції, що була під постійною загрозою з боку варварських племен. Велику

³⁾ Денді (анг. слово) — чепурун; сенсуаліст (лат. слово) — чуттєвий, змисловий.

сторінку свого дальшого життя Юлій Цезар написав сам. «Гальська війна» Цезаря є найбільш широко читана всіма військовими класиками; хлопці і дівчата в багатьох країнах теж студіюють її. Але запорошена латинська грамати́ка захоує хвилювання оповідань — про свист стрі́л, про гарячу смолу, що лилася з оточених стін, валку фургонів, на яку зненацька посеред річки напала кіннота, про зойк диких гальських жінок. Цезар був прикладом такого командира, якого вояки обожають; завжди дбаючи про провізію й платню для війська, він викликав у них почуття вояцької гордості. Він ішов на небезпеку попереду всіх, меч виблискував високо, і багряночервона мантия майоріла в розпалі бою. Так повів Цезар свої легіони зустріти швайцарців-агресорів, що сунулися з швайцарських долин. Коли Цезар їх переміг, то він співчутливо наділив їх хлібом і зерном на рік, а також посівним зерном для їх наступного урожаю і післав їх додому.

Гіршою небезпекою були німці, які, вийшовши з своїх лісів, вдерлися до Альзасу. Там Цезар знищив їх, а пізніше, збудувавши перший в історії міст через Райн (недалеко від Ремаген), він переніс війну в їх країну. Цезар переміг бельгійців у Марне, Мевзе, Самбре й Сомме.

Він, переправившись через Ля-Манш в двох карних експедиціях проти ворожих стародавніх бритів (британців), розбив британського короля. На протязі восьми безугавних років Цезар маршував вздовж і шир Галлії, втихомирюючи гальські бунтівливі народи та перетворюючи їх в льюальних римських підданих, несучи спокій і згоду в країні, теперішні — Францію й Бельгію. Таким чином Галлія стала могутнім bastіоном і продовжила життя й велич Римської імперії на 400 років. Закон, мова, література й архітектура сьогоднішньої Франції багато завдячують спадщині Цезаря.

Великий успіх Цезаря приголомшив партію Оптиматів, які репрезентували аристократію. Помпей, їх вождь, гірко заздрив Цезареві за його нові лаври. Отож, коли Цезар, повертаючись з його переможними легіонами додому, зупинився в долині По, Сенат «розслідував» його, відкопуючи старі скандали, врешті, наказав його розпустити армію, а самому прибути до Риму на суд.

Цезар знав, що його легіони підуть за ним будь-куди. І ніхто не бачив так ясно, як він, що республіка, колись така славна, тепер розкладалася. Сенат узурпував виконавчу владу; Помпей був його знаряддям. І Цезар сміливо перейшов Рубікон, невеличку річку на межі Італії та Галлії, що позначала північний кордон Риму. Так почалася війна Цезаря з Сенатом.

Легіони, що їх післано, щоб зупинити його, перейшли до нього. Коли ця велетенська сила маршувала на Рим, Помпей втік до північної Греції, до своєї головної армії. І там 9 серпня 48 року перед Р. Х. два військові генії того часу з'єднали свої уми під Фарсальосом. В кінці дня Цезар став господарем всього світу, а Помпей — втікачем. Коли Помпей втік до Єгипту, щоб підбурити його проти Риму, Цезар поспішив за ним. Але там молодий король Птоломе́й замордував Помпея і підніс Цезарові, охопленому жахом, голову Помпея. Король був здивований, що цим він не здобув ласки у Цезаря.

Птоломе́й позбавив свою сестру трону, не дивлячись на те, що, згідно батьківської волі, вони мусіли б обоє правити на троні.

Згідно переказу, вона ухитрилася дістатися до Цезаря, загорнувши себе в коштовний килим, що його нібито запропоновано римлянинові на продаж; коли розгорнули килим, то перед ним стала 17-річна білявка (вона була з крові не єгиптянка, а грекinja з Македонії), з голосом, що звучав спокусливою музикою, з тілом витонченої танцівниці, з блискучим розумом, гарячою кров'ю, холодним серцем і головою політика, яку вона не губила навіть під час кохання.

Для неї і для Риму Цезар переміг короля Птолемея; Клеопатрі повернули трон під римським протекторатом, і Цезар прилучив найбагатше в світі королівство до римських володінь. Нілом втрутили вони обоє в безсмертну шлюбну подорож. Їх супроводжували 400 кораблів, наповнених вояками, слугами, музикантами, квітами, винами та їстами. В обіймах Клеопатри лежав переможений завойовник світу.

Тим часом послідовники Помпея перегрупували свої війська в Іспанії та Північній Африці. Цезар, переправившись до Тунісу, зустрів там проти себе 10 легіонів Като разом з швидкою кіннотою й 120 військовими слонами короля Нумідії. Саме перед битвою в Таплусі підкрався до Цезаря його старий ворог — епілепсія.⁴⁾

Він відчував наближення апоплектичного удару, однак спокійно підбадьорював своє стомлене військо та поспішав проінструктувати своїх капітанів, заки епілепсія мала б подолати його. Коли він опритомнів, легіони Като вже більше не існували, а король утратив свій трон.

Рим святкував поворот переможця Цезаря з великим піднесенням. Чотири дні в місті, переповненому товпами, з видовищами, бенкетуванням, змаганнями та процесіями, панувало безладдя. Гаряче прозоре повітря танцювало з прапорами й кидало гірлянди. Земля вгиналася під ходом маршуючих, що високо несли блискотливу воєнну здобич, під ногами знесилені полонених, які пленталися вслід, під гуркотом колісниць самого завойовника, випростаного й увінчаного лавровим вінком. За ним ішли його легіони, в шрамах, засмаглі, розмахуючи ревучими сурмами, а весь Рим вигукував ім славу. На аренах, освітлених смолоскипами вночі, а вдень заслонених шовковими завісами, простолюддя гучно вітало перегони колісниць, удавані морські бої, африканські полювання з 400 левами, азійські військові танці, грецький балет.

Тепер Сенат перевершив себе в плазуванні перед Цезарем. Він надав Цезарові до кінця його життя титул, яким з любови наділили його вояки, — імператор. Цезар прийняв це як виклик реформувати римський уряд, що, витворений попередніми віками, відповідав місту-державі, а тепер переріс себе в наслідок значно поширених володінь. Цезар почав розколювати аристократичний клуб, Сенат, відкривши до нього двері для членів, переважно з дотепер зневажених комерційних та професійних класів, разом з представниками від завойованих країн. Він подарував римське громадянство звільненим синам рабів та галлам, плянуючи охопити цим законом усіх звільнених людей цілої імперії.

⁴⁾ Згідно біографічного опису Суетанія (II ст. після Р. Х.), здоров'я Цезаря було добре, за винятком двох випадків апоплектичного удару.

Він дозволив свободу релігійного культу переслідуваним жидам.

Цезар намагався зупинити наплив демобілізованих воєнків і безробітних до скупченого Риму, поселивши 80.000 колоністів у Севілли, Арлес, Коринті, Картагіні. Його Управління Будівельних Робіт zatrudнило тисячі безробітних у розчищенні землі та прикрашенні столиці. Він припинив спекуляцію збирачів податків, які набивали свої кишені грішми, грабуючи підприємців та хліборобів у провінціях. Цезар стабілізував валюту, повернувши назад міру золота. Він виділив губернаторів з-поміж заступників Сенату.

Навіть календар і той вимагав реформи. Старий римський місяць був **люнарний**⁴⁾, що нараховував 28 днів. Але соняшний рік, що має трохи більше ніж 365 1/4 днів, не можна поділити рівномірно на 28 днів, тому римський календар вийшов з лінії пір року, в наслідок чого жовтень (Октобер) припадав на липень місяць (Юлійос), місяць, що його названо на честь великого Юлія (Юлійос) Цезаря. Закликавши одного єгипетського астронома з Александрії, Цезар за порадою того запровадив річний календар на 365 днів, з щотвертим високосним роком.

Проте час, як би він його не позначив, вичерпувався для нього, бо наближалися березневі Іди, 15 березня 44 року перед Р. Х. Славна п'єса Шекспіра, в основу якої взято «Життя» Плутарха, висвітлює головні факти правильно, але фальшиво тлумачить вчинки. Правда голосить, що змовники, найбільше з тих, які були зобов'язані Цезареві не тільки своїм становищем, а й власним життям, виступили проти нього не в обороні людських вольностей, але в захист втрачених привілеїв своєї кляси. Атаковано його в присутності всього Сенату. Каска, крадькома прослизнувши за спину Цезаря, завдав йому першого удару, уразивши ключицю Цезаря. Останній повернувся назад і відповів на удар своєю єдиною зброєю — писальцем (стилем)⁵⁾ Змовники оточили його, і 23 удари градом посипались на їх жертву. Кассій встромив кинджал в обличчя Цезаря, і хоч кров заливала Цезареві очі, він побачив Брута (який може був його син), що раптом напав на нього і занурив меч в самий поперек Цезаря. Слова, що їх викрикнув замордований, були останніми і в грецькій мові: «Кай си текнон?» («Навіть ти, моя дитино?»). І він упав мертвий перед статуєю свого колишнього ворога Помпея.

Тоді всі глядачі повтікали; і хоч змовники, розмахуючи кривавою зброєю, кричали про свободу, вони викликали не схвалення, а лише паніку. Під час похоронної промови Марка Антонія горе посеред публіки досягло своїх вершин. Закривавлений труп спалено на похоронному вогнищі на Форумі. Та добрі діла не зажапопа разом з кістками Цезаря. Він приніс нещасливим мільйонам Середземномор'я найсправедливіший, наймилосердніший і найрозумніший лад, який вони колинебудь знали. Він зачав і напів досягнув світ вільних людей, усіх громадян в одній великій державі. Він заснував Римську імперію, на довговічних каміннях якої виросла наша західня цивілізація.

Переклад з англійської мови («Рідерс Дайжест», жовтень 1954.)
Г. Калиник .

⁵⁾ стилос (лат. слово) — це гострокінцева паличка для писання на воску у римлян.

⁴⁾ люнарний (лат. слово, люна — місяць) — місячний.

Проблеми молоді:

Проф. Петро Чуйко

Програмові засади навчально-виховної роботи Юного СУМ-у

Головним завданням організації Юного СУМ-у є збереження української дитини від денаціоналізації і виховання з неї стійкої, свідомої своїх завдань, української людини. Факти покищо свідчать, що в цій справі ми на терені США не маємо великих успіхів, натомість втрачаємо більшість українців, які тут опинилися і за деякий час поробилися людьми, що «не пам'ятають», звідкіль вони походять.

Отже, навчально-виховна робота має бути побудована так, щоб таким чином припинити або зменшити ці наші національні втрати на терені найбільш демократичної країни; так поставити виховання свого покоління, щоб воно, покоління, завжди було лояльним до нової батьківщини і одночасно розуміло, як Божий закон, своє призначення — працювати для **визволення України** і забезпечення їй населенню таких прав, які мають мешанці США. В цьому розумінні сама система побудови життя людського в США дає багато матеріалу до порівняння з іншими нелюдськими умовами, в яких перебувають нації брати й сестри через ворожу московську окупацію. На жаль, ці порівняння не можна застосувати у нашому вихованні, бо вони є зрозумілі для обізнаних з життям під советами, навпаки, у дітей вони викликають інші емоції і роблять нашу визвольну проблему малоцікавою для них. Тому нам треба вдатися до інших, ефективніших засобів для дітей віком від 6 до 15 років. Одним з головних засобів є плекання рідної мови. Життя доводить, що діти, які не гублять своєї матерньої мови, найбільш свідомо підходять до вивчення чужої мови і самі непомітно скріплюють і збагачують знання своєї мови. Навпаки, ті діти, які змалку втратили свою мову, — в юнацькому віці можуть вивчити, але вона для них все ж залишиться чужою. Отже, в першу чергу обов'язок батьків — навчити дітей своєї мови. Деякі з них вважають, що своя мова і так прийде — треба скоріш вивчати чужу. Отже, в цей спосіб ми робимо злу прислугу своїй нації і перетворюємо себе, за виразом колишнього Кайзера Вільгельма, «погноєм для інших народів».

З цією справою пов'язують й навчання грамоти. Наші діти вже з п'яти років починають ходити до англійських шкіл і там протягом років вони непомітно навчаються за методом цілих слів читати й писати. Ця система навчання є наслідком загальної навчальної політики США і обумовлюється, крім того, властивостями самої англійської мови та її правопису. Таким способом навчання американська школа досягає:

а) В наслідок раннього навчання (з 5-ти років) переключення вроджених інстинктів дитини на вивчення англійської мови коштом занедбання рідної;

б) методи цілих слів та їх «спеллінг» (орфографія) привчає дитину до іншого сприймання мови, і дітям після вивчення англійської мови дуже важко зрозуміти закони своєї рідної мови. Це, між іншим, добре знають окремі наші матері, які поруч з ан-

глійською мовою навчають вдома своїх дітей читати й писати по-українському. В цьому є глибокий сенс, бо через грамоту ми закріплюємо рідну мову в свідомості дитини і вона починає розуміти значення двомовності в її житті.

Таким чином, коли ми підходимо до навчально-програмових засад в ЮСУМ-і, то повинні:

- а) закріпити у дитини знання рідної мови;
- б) навчити, якщо є можливість, в першу чергу читати й писати українською мовою;
- в) якщо діти даної групи (ланки) вже читають, треба систематично поглиблювати ці навички і домагатись того стану, щоб діти почали вже самі читати українську літературу. Це був би реальний підхід щодо збереження національної окремішності української дитини.

Другим завданням є виховати наших юних сумівців на українців, свідомих своїх історичних завдань. Ця справа є важливою особливо сьогодні, коли ми стоїмо напередодні подій на Україні, яка в силу законів буття таки має бути вільною, і нам належить дбати про прискорення цього часу.

Свідомість у людини виховується через:

- а) вивчення нашого минулого і зрозуміння причин, через які ми попали в неволю;
- б) виховання в душі наших історичних завдань, які тісно пов'язані з вивченням нашого минулого;
- в) вміння, вивчаючи чуже, порівнювати його з нашим минулим і знаходити співзвучні моменти в боротьбі окремих народів за свою незалежність з боротьбою українського народу за власну державу;
- г) вивчення нашої батьківщини, її географії, культури й побуту і збереження всіх наших побутових і культурних надбань на чужині.

Все це разом з мовою складає той комплекс знань, що у нас він зветься українознавством. Якщо говорити про окремі предмети, то до українознавства належать: історія, географія, українська культура, фольклор, релігія, побут і ін. Очевидно, що ці предмети не можна розривати, бо в цілому українознавство як предмет є самоціль, але подавати дітям його треба в залежності від віку, розвитку й часу. Приміром, не можна історію чи географію вивчати з дітьми 6-8 років, але окремі фрагменти з цих предметів і інших треба подавати дітям і молодшого віку — хоч би у формі, найбільш приступній для їх розуміння. Власне, курс українознавства в організації ЮСУМ-у треба викладати в формі концентричних кіл, з яких кожний наступний, поглиблюючи попередній, висвітлював би нові події з дальшої тематики. Не маючи змоги через обмеженість місця подати зміст кожного концентру (хоч про це буду говорити в наступній статті), все ж хочу сказати, що ЮСУМ може приблизно розподілити за віком своїх членів на 4 групи, а саме:

- а) I-ий концентр — діти від 6 до 8 років. Головним завданням тут має бути закріплення живої і писемної мови. Переказ легких

оповідань про окремі моменти з нашої історичної героїки. Привчити їх до українських розваг, до української культури.

б) II-ий концентр — діти віком від 8-19 років. Читання й писання в українській мові легких оповідань і переказів. Вивчення українських пісень, віршів, колядок. Ознайомлення дітей з Україною на підставі прочитаного оповідання чи переказу. Участь у переведенні різних національних свят. Ознайомлення дітей з українським побутом і звичаями.

в) III-ий концентр — діти віком від 19-12 років. Для дітей юнацького віку самостійне читання українських творів. Короткий курс історії і географії України. Порівняльний курс української культури. Вивчення наших визвольних змагань і перешкоди у відбудові Української Держави. Наші завдання на чужині. Участь у переведенні різних національних свят, імпрез тощо.

г) IV-ий концентр — діти від 12-15 років. В цьому віці юні сумівці проходять спеціальний курс українознавства і готуються стати сумівцями. Систематично вивчають наше минуле і наші завдання на чужині як політичної еміграції. Такий має бути зміст навчально-виховної праці ЮСУМ-у. Тут не згадано про релігію, бо її вивчають на спеціальних годинах у парохіяльних школах. В процесі вивчення української мови чи історії, очевидно, кожний виховник має можливість підкреслювати дітям вагу й значення нашої християнської віри, яка завжди рятувала наш народ від загибелі. Також не згадує про різні імпрези, забави, гри, що мають належне місце в роботі ЮСУМ-у, бо ці елементи вже займають більшу частину часу в сучасній роботі ЮСУМ-у. Хочу дати тільки такі застереження:

а) не слід, на мою думку, приділяти різним забавам більшої уваги, ніж навчанню, — треба впроваджувати їх як додаток до учбової роботи;

б) непотрібно дітей готувати для того, щоб дитячими танками чи строями демонструвати перед чужинцями окремішність українського народу. Тут треба знати міру й мати такт, щоб не робити з українства якоїсь музейної рідкості, а крім того, не прибивати дітям думки про такі завдання українства на чужині;

в) **всі гри, забави робити по можливості масовими, в яких мають брати участь всі діти** і улаштовувати їх для самих дітей, а не для дорослих, як це іноді робиться.

Подаючи ці поради щодо змісту навчально-виховної роботи ЮСУМ-у, маю на увазі те, що українські діти в США й інших країнах більшу частину свого дитячого віку навчаються в чужій школі, яка їх віддаляє від свого рідного оточення, і цьому ми не можемо запобігти, і, зрештою, це не було б доцільним.

Нашим завданням є поруч з вивченням чужого дати дітям знання про нашу національну культуру, мову, наше історичне минуле — поглибити їх інтелігентність і зробити з них, громадян певної країни, свідомих своїх обов'язків супроти країни їх батьків, які прибули до чужих держав, щоб там працювати для майбутнього своєї Батьківщини. В цей спосіб наша молодь буде краще розуміти оточення, буде горда за своє минуле і цим виконає заповіт Т. Шевченка:

«Чужому навчайтесь і свого не цурайтесь».

Молодь під соетами:

Ганна Калиник

Родина під большевицьким пануванням

ВСТУП

За останні післявоєнні роки спостерігаємо в СРСР нову кампанію в напрямку зміцнення советської родини, оздоровлення побуту й культивування поваги до «кожної простої людини» і т. п.

Використовуючи всі засоби впливу на психіку підсоветської людини, большевики дозволили советським громадянам, матерям і дітям на шпальтах своїх газет бити на сполох про занепад моралі серед советських громадян.

Газети племують розпусту в побуті, легковажний підхід советських людей до шлюбу та розводу; таврують ганьбою батьків, що ухиляються від утримання та виховання своїх дітей; картають бездушне ставлення дітей до своїх старих батьків, які їх виховали; засуджують цинічно-грубіанське трактування жінок модерним советським чоловіком, невічливість, хуліганство, непошану до старших, егоїзм, жорстокість та нетовариськість у відношенні до своїх ближніх і друзів; закликають до боротьби з советським бюрократизмом та «волокітою» супроти людини, з жорстокістю супроти дітей. Крім того, вони наводять численні випадки експлуатації підлітків у «країні щасливого дитинства», «радісної юности».

У зв'язку з цим «партія та уряд» навіть дозволили советським громадянам дискутувати на тему «гарної людини», «високих, шляхетних почуттів» і душевних якостей її та осуджувати корисливість і гонитву советської «матеріалістичної» людини, що виросла в постійних матеріальних злиднях, за матеріальними добрими та зовнішніми якостями.

Для боротьби з вищезгаданими негативними проявами в стосунках советських людей та порушниками так званої «комуністичної моралі» большевики видали ряд нових законів. Так, наприклад, за Указом Президії Верховної Ради СРСР, стверджується, що тільки той шлюб визнається законним, який зареєстровується в ЗАГС-і (Запис актів громадянського стану), що розводи заборонено, хоч ще не так давно в цьому ж ЗАГС-і дозволяли записуватися і розписуватися по декілька разів, а також визнавали вільний шлюб, тобто співжиття на-віру.

«Визнання тільки громадянського шлюбу, завершеного органами Запису актів громадянського стану (ЗАГС), має велике значення для справи зміцнення родини, для справи виховання громадян в душі свідомого й серйозного ставлення до питань особистого життя, до одруження і сприяє боротьбі проти пережитків минулого в побуті, проти легковажного ставлення до шлюбу, проти розпусності в інтимному житті людей». (В. Н. Суходрев «Советский суд на охране прав женщин, детей, семьи». Госюриздат. 1951).

В. Н. Суходрев, автор вищезгаданої брошури, констатує факт, що в наслідок таких заходів вже помітне поліпшення в советсь-

кому житті: советські люди стали підходити до шлюбу й розлуки серйозніше, а тому зменшилось число розводів і зміцніла советська родина. Однак на шляху до формування нового побуту та правил соціалістичного співжиття, підкреслює він, стоять «пережитки капіталізму в свідомості людей» як «спадщина капіталізму».

«Але пережитки капіталізму в свідомості людей ще не викоренені. Вони дають про себе знати і в царині родинних стосунків. Є в нашому суспільстві батьки (головним чином отці), що забувають про свій обов'язок у відношенні до родини, дітей, суспільства, а часто-густо й свідомо ухиляються від обов'язків, покладених на них законом і вимогами комуністичної моралі.

Є люди, які, втративши сором і честь, не піклуються про своїх дітей, не утримують і не виховують їх, стають на шлях обдурювання й злочину, намагаючись сховатися в будь-яку щілину і втекти від відповідальності.

Народний суд провадить рішучу боротьбу з проявами цих пережитків...

Проте є ще окремі сини й дочки, що забувають про тих, які їх виховали, що думають тільки про свої інтереси, що не помічають старих батьків і не бажають виконувати советський закон. Народний суд провадить рішучу боротьбу з порушеннями закону, що охороняє інтереси старих людей». (В. Н. Суходрев «Советский суд на охране прав женщин, детей, семьи». Госюриздат. 1951).

Як бачимо, родинна справа в Советському Союзі, як ніколи, набрала великої ваги, стала актуальною, до оздоровлення якої покликана вся громадськість, батьки, діти, комсомольська та партійна організація, суд, міліція, прокуратура, МВД і т. п. Повсякчасно наголошуючи, що причиною безладного родинного співжиття й побуту советських громадян є «залишки капіталізму в свідомості людей» та ще невикореної міщанської психіки й вплив капіталістичного оточення, большевицька преса намагається цим затушувати руйнівницьку роботу большевиків 20-30 рр. у галузі родини, наслідки якої турбують і жахають навіть їх самих. Тому то вони звальюють з себе вину на капіталізм, замовчуючи правдиві причини.

Людині, яка не знала підсоветської дійсності й не цікавилась нею дотепер, багато речей здаватимуться незрозумілими, а заходи щодо зміцнення родини вона лише вітатиме. Та коли вдатися до пам'яті бувшої підсоветської молоді, архівних документів та сучасних советських матеріалів, в яких критикується сучасна советська людина й побут, то можна на яскравих прикладах довести, як большевики від початку свого існування нищили родину, та з'ясувати причини занепаду моралі серед советських громадян.

М. Горький як большевицький трубадур і вихователю молоді

Одним з таких переконливих документів руйнування родини та її традицій у Советському Союзі є книжка М. Горького «Про молодь» (Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь», Київ, 1951), в якій зібрано думки, висловлювання та нариси Горького про молодь, уривки й публіцистичні статті його, друковані в газетах по всьому Советському Союзі, його листування з диткорами, робкорами, сількорами, з дітьми, піонерами та комсомольцями, з «колектива-

ми» дитячих домів, колоній та комун, з студентами й червоноармійцями, його зустрічі з піонерською та комсомольською молоддю різних національностей, листування й зустрічі з вчителями та педагогами, його промови й виступи перед піонерами, школярами, на конференціях комсомолу, на з'їзді Союзу воєнничих безбожників, на зльотах ударників, його поради молодим літераторам, фізкультурникам тощо. За радянськими даними, Горький діставав щоденно більше 30 листів.

Горький не був педагогом, про що він і сам признався школярам його імені, виступаючи перед ними в 1928 році: «Звичайно, я не можу бути для вас хорошим педагогом. Я можу бути лише хорошим товаришем». (М. Горький «Про молодь», стор. 88). Не дивлячись на це, він зробив великий вплив на радянського педагога А. Макаренка, на педагогічних творах та педагогічному досвіді якого сьогодні виховується модерна радянська людина, на вчителів, піонерватажків, комсомольських і піонерських організаторів. Тоді, коли Макаренко виховував та перевиховував правопорушників, злочинців та безпритульних на комуністів-янчар у вузькому колі, Горький просякав у всі кутки Радянського Союзу і пропагував свої згубні ідеї і діла для людства.

Типовий большевик, «учень і друг Леніна» (як він сам себе назвав), «боєць за комунізм» (як його назвав В. Молотов), Горький не переставав вихваляти (його вислови) «геній Леніна», «пряму генеральну лінію партії», «залізну волю вождя» — «людини великого серця і розуму» Сталіна. Російський шовініст, для якого неросійські народи, поневолені Москвою, були тільки «племенами» та «нацменшостями», яких він закликав забути своє «племінне ім'я» та асимілюватися в російському дусі, Горький з пієтизмом висловлювався про росіян та їх месіанізм.

«Я бачу російський нарід винятково, фантастично талановитим, своєрідним... він буде жити казково героїчним життям і багато чому навчить цей і втомлений, і звироднілий від злочинів світ». «Вір у свій нарід, що створив могутню російську мову, вір в його творчі сили». (Избранные публицистические произведения», М. Горький. Школьная библиотека. Стаття «Горький-публицист», стор. 5).

Прикриваючись маскою плаксивого гуманіста («Надо уважать человека», «Человек — это звучит гордо!»), він став одним із запальних підспівачів лютomu сталінському теророві, а крилату фразу з його статті «Если враг не сдается — его уничтожают» віддав на службу НКВД — «пильний сторож пролетаріату» — проти людини взагалі, проти радянської — зокрема.

Непримиренний большевик, Горький брутально накидався на селян та інтелігенцію і закликав пролетаріат — «гегемон», «хазяїн», «диктатор» — до нищення їх як «ворогів робітничої класи» та руйнування села за рахунок індустріалізації міста.

Використавши трибуну письменника й публіциста, цей «представник соціалістичного гуманізму», що виправдав масове народобийство й дітовбийство, цей воєнничий безбожник став за большевицького вчителя й вихователя підрадянській молоді, за

наставника, надхненного пропагандиста й агітатора її «авангарду» — піонерам і комсомольцям.

Перебуваючи від 1921 року на лікуванні в Італії, Горький писав в листі до В. Ілларіонова (від 15 березня 1926 р.) про свій намір наблизитися до молоді:

«Закінчивши третій том мого роману («Життя Кліма Самгіна»), я, напевно, візьмусь до журналістики, щоб стати ближче до життя, головне — до молоді. Ця порода людей захоплює мене.» (М. Горький «Про молодь», стор. 10).

Трохи пізніше лист Горького до А. В. Пікуль підтверджує його тісний зв'язок з молоддю.

«Про постановку виховання дітей в Союзі Рад міркувати звідси, здалека, я, розуміється, вважаю, що не маю права. Але я повинен відзначити такий факт: ось уже років з три десятки, навіть сотні дітей, — не перебільшую, — посилають мені колективні та індивідуальні листи, в яких розповідають про хід навчання, про прочитані книги і взагалі про своє життя...» (1928. М. Горький «Про молодь», стор. 13).

Або: «Дуже багато пишуть мені діти. Розуміється, я пишаюсь цим і вважаю, що маю право пишатися... Але я ще більше певен, що в буржуазних країнах нема письменників, які користувалися б такою увагою і симпатією дітей, якою нагороджують нас, радянських письменників, наші радянські діти. Так, там нема таких письменників і не може бути, бо там нема ще дітей, народжених соціалістичною революцією». (М. Горький «Про молодь», стор. 31. Про дітей).

Отже, на виховання цього підростаючого покоління була скерована увага Горького, бо воно, на його думку, покликане історією знищити «ворогів трудящих» і побудувати новий, комуністичний світ. А старше покоління, яке виконало свою місію — зруйнувало для молоді старий світ, клясове суспільство, мусить відійти вбік.

«І ось для молоді нашої завойована Вітчизна. Вона, молодь, — повна господарка величезної, найбагатшої країни, яка щедро, майже щодня відкриває все нові й нові скарби...» (М. Горький «Про молодь», стор. 75, «Про нову людину»).

(Далі буде)

—оОо—

Петро Кізко

Рідне узлісся

Блакитна даль, зелений ліс
І стежка сірувата.
Хоч скільки б літ не переніс,
Уява все одна та:
Пухка земля, якої тут
Віками не зустріну.
Бо тут волошки не цвітуть
І не цвіте калина.
От тільки трохи я засну —
І вже в уяві — роси,

Де на узліссі я весну
Стрічать виходив босий.
І диво дивне — босий там
Я чувся щасливішим,
Ніж тут, де в сьєві міста,
Де все багатством дише.
Бо скільки б літ не переніс,
Уява все одна та:
Блакитна даль, зелений ліс
І стежка сірувата. 1956.

Погрози Хрущова, Ольга і... Сибір

Хрущов з своїм «колективним керівництвом», мабуть, і не сподівався такого спротиву підсовєтської молоді, особливо з поневолених Москвою народів, у відповідь на перекинення її на будівництва Сибіру й Півночі. Цей факт ствердив сам Хрущов у своїй промові від 2.6.56. на зібранні молоді, яка на заклик ЦК КПСС і Ради Міністрів СРСР «виявила бажання» поїхати «на будівництва східних районів країни». Цим форсованим господарським перегрупованням Хрущова і його кліки на просторах імперії, як видно з промови Хрущова, почали ставити опір самі члени «колективного керівництва» з цих же господарських мотивів. Наприклад, Фурцева (кандидат у члени Президії ЦК КПСС та перший секретар Московської парторганізації) є проти висилки молоді з м. Москви, бо цим «послаблюються будівельні організації» цього міста. Вона, звичайно, ніколи не є проти поголовного виселення з рідних теренів молоді, але лише з поневолених народів (України, народів Прибалтики, Кавказу і т. ін.).

Новітній московський шаман, Хрущов, у своїх виступах чи то на конференції передовиків сільського господарства, чи перед молоддю, чи на нараді викладачів юридичних вузів і інститутів та працівників совєтської юстиції, чи як гаслоер в Індії, Бірмі фанатично поєднує московську гордість, покликаність, розпечений до білого московський шовінізм з комунізмом, що є вже, мовляв, недалеким великим майбутнім московського народу. Хрущов хоче цим розпалити ще більший фанатизм московської молоді, який би дорівнював фанатизмові московським більшовицьким революціонерам, що валили вже нездібну до керування білою імперією царську владу та її провідну верству та збирали й цементували наново червону московську імперію. Своїми порівняннями минулого з сучасним (наприклад: «Голубчики, чи знаєте ви, чим була Росія до революції і чим вона стала тепер? Звичайно, не все ще дороблено. Але ми самі бачимо наші недоліки і посилено прагнемо усунути їх»). Хрущов прагне ще більше зміцнити психічний стан безоглядності й жорстокости московської молоді в переведенні всіх міроприємств, розрахованих на ріст і зміцнення московської імперії та здібності її змагатися з вільним світом у господарському, політичному та мілітаристичному відношенні.

Московський імперіялістичний апетит, який «приходить» під час імперіялістичної їди, не знає меж, коли його не припинити силою. Це підтвердив Хрущов. На початку запланували були освоїти 7 мільйонів гектарів цілинних земель, та, коли плян перевищено (освоєння досягло 13 мільйонів, чого вони й самі не сподівалися), цифру піднесено до 28-30 мільйонів гектарів — виконано 33 мільйонів гектарів. На освоєння цих земель вирвані великі сотки тисяч молоді з рядів поневолених народів. Багато з цієї молоді втекло з цих «освоєних земель», частина повернулася до рідного краю, а частина розбрелася по Совєтському Союзу. Тому в цьому році ЦК ВЛКСМ зарядив та зобов'язав ЦК комсомол союзних республік, крайкоми, обкоми відібрати та послати 200 тисяч міської молоді на збір врожаю на цілинних землях.

Та жертви освоєння цілих земель, навчені досвідом, уміють перехитрити московських колонізаторів, і комуністичні керівники мають клопіт з «добровільним» зголошенням молоді на будівництва Сибіру й Півночі. Багато молоді, «виспеціалізувавшись» з кампанією набору робітників на цілині землі, уникає виїзду туди. Хрущов був змушений згадати про новий вид «спорту» серед молоді, а саме: «є такі любителі, які дають згоду поїхати на ту чи іншу будову, одержують аванс, потім залишають роботу, а через деякий час знову «набираються».

Вони стають своєрідними професіоналами в цій справі (Сміх). З такими любителями одержувати великі аванси і мало працювати далеко не підеш.

Хрущов заявив про безвиглядність спротиву всім задумам та практичним міроприємствам московсько-комуністичних керівників з боку молоді, набраної з поневолених народів для будівництва у Сибіру та інших теренах імперії, бо «перемога комунізму, — каже він, — історично неминуча», комуністичне суспільство буде побудоване. За вченням марксизму, в комуністичному суспільстві нації як історичні категорії з усіма «буржуазними забобонами» зникнуть з лиця землі. А тому молодь неросійського народу мусить погодитись з своєю долею розтоплення в московському етнічному морі та витворення «совєтського суспільства» на даному етапі «будівництва комунізму», бо такий, мовляв, уже «закон суспільного розвитку», якого не можна ані змінити, ані заперечити.

Побачивши, що «добровільний» набір робочої сили на цілині землі не виправдав себе, Хрущов заявив, що вони запровадять «організований набір робочої сили». Та на цьому московські імперіялісти не зупиняються. Для мобілізації молодих робітників серед населення імперії, а особливо серед поневолених Москвою народів, вони вживають і психічно-моральних середників.

Так, в органі ЦК і Московського комітету ВЛКСМ «Піонерської правде» друкуються листи піонерів з Сибіру, Далекого Сходу, Півночі до своїх товаришів, учителів з європейської частини СРСР, щоб вони їхали туди, де б користувалися всіма казковими багатствами тих країв «Росії». Вся ця кампанія інспірована центральними органами в Москві.

В «Комсомольській правді» за 15, 16, 17 червня появились «приватні» листи Ольги Попкової, яка працює на будівництві Братської ГЕС, до своєї подружки Віри Чаусовської з описом приїзду, влаштування, праці, відносин та побуту прибувшої туди молоді. В своїх листах, спрямованих до молоді для мобілізації на будівництва Братської ГЕС, Ольга Попкова, як у романі, в напівказковій формі змальовує природу Сибіру: «А вранці виглянули в вікно і... завмерли — яка там була тайга, Віра, така гарна, ясна, строката...» Як патріотка-імперіялістка московського народу, вона «ощущає» далеко Москву та присягається не втратити советський ентузіазм на будівництвах та взагалі освоєнні Сибіру.

Згідно з теперішньою генеральною лінією, листи Ольги не малюють рожево перше улаштування молоді на цих «стройках». Прибули ці комсомольці не на готове. Молодь мусіла робити все своїми власними руками. До сибірської «красоти» треба було також пристосуватися: «Зимом в палатках хлодно, весном і восени

страшне болото, вліті пожирає комашня». Але всі ці «недосягнення технічного порядку» скоро переборюються, бо партія добре подбала про їх постійне тут поселення. Новопоселенці будують хати, клюби. Новоприбулі ходять по місцях, звільнених від тайги, і приговорюють: «Здесь будет мой дом, а здесь — твой». «Мій», «твій» на Заході асоціюється з приватною власністю, в Советському Союзі і в усіх країнах соціалістичного табору «мій» «твій» носять характер не приватної власності, а «особистої». Бо все те, що переходить межі для задоволення особистих потреб людини, не стоїть під охороною советського закону, служить засобом «експлуатації людини людиною» та мусить бути відібране на користь держави. Це також межі, до яких можуть «збагатити» новоприбулі поселенці.

Не забула Ольга згадати і про московську культуру, про умови праці, побут і взаємовідносини. Коротко зупинимось і на цьому, бо на цій «культурі» москалі будуть виховувати наших братів. Ось як описує Ольга свого бригадира (подаємо цей опис нарочито в московській мові, бо в українській він втратить свою «прелесть» — укр.: красу, принадність, чари):

«Если би ты слышала, как он без конца орал (укр.: горланив), сколько говорил гадостей (укр.: гидоти), сколько раз питался (укр.: пробував, намагався) плевать с высокой горы на то, что я ему говорила. Одним словом, после долгих споров и разговоров он заявил прорабу, что больше с «бабами» дела иметь не хочет и пусть ему дают нового мастера». Читач здивується, чому саме такі совети друкують у газетах. Для нас не дивно, бо такі взаємовідносини між москалями вважаються в їх побуті за «нормальні».

З листів Ольги довідуємось, як твориться з новоприбулої молоді один московський народ, чи пак «советський». Московські комуністичні провідники за залізною заслоною — а на еміграції білоросійські «єдінонеделімці» — захоплюються цим процесом. Коли в минулому році Хрущов заявив чужинецьким журналістам, що «нам найголовніше є подвоїти населення Советского Союза», то Маленков, що стояв поруч, додав: «Подвоїти, іще раз подвоїти».

Це «подвоєння» московського народу принесе трагічні наслідки для нас, українців. Українській визвольній політиці треба зважити на це. Українці своїми спільними об'єднаними силами, разом з іншими поневоленими народами, що також призначені московською політикою для асиміляції, повинні ще більше посилити політику «роздвоєння» щодо московської імперії, звівши останню до її попередніх етнографічних меж, що були перед 500 роками.

Без цього немислимі ані прогрес людства, ані мир і лад на землі.

З оглядів і рецензій сумівських видань:

Петро Кізко

«Сумівський Стяг»

ІНФОРМАТИВНИЙ ЛИСТОК ОСЕРЕДКУ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ «КИЇВ» У ДІТРОЙТ-ЗАХІД, США

Означення розглядуваного нами журналика — інформативний листок — є скромне, якщо взяти до уваги просторість його тематики та зміст, що густо-часто набагато перевищує характер інформації. Перед нами три числа «Сумівського Стягу» за 1955 рік. Усі числа охоплюють собою, збірно беручи, таку тематику: національно-політичні історичні та сучасні дати, релігійні свята, українські політичні та літературні постаті, сумівське життя та ін.

В журналі (а він саме й може називатися так, а не листком, оскільки розмір і оформлення наочно потверджують це) знаходимо цінну для історико-бібліографічного матеріалу нотатку-спогад про заснування осередку СУМ-у «Київ» у Дітройті, автором якої є, на жаль, особа не з повним іменем: Василь. У нотатці-спогаді читаємо:

«Перші основуючі сходини були призначені на неділю (дати не пригадую) 1950 року о год. 1-шій по обіді в залі Українського Народнього Дому. І дійсно, згадується мило нам цей день, бо це був перший гарний успіх в нашій наміреній праці. На сходини прийшло около 15 осіб, тобто число наше потроїлось і ми могли з чистим серцем приступити до праці. Першою прикрою перешкодою для наших зборів брак будь-якого кутка в залах Народнього Дому, бо в них у той час мало відбутися весілля. Нам не залишалося нічого іншого, як скористати з одного досить тісного і темного приміщення — інвентарного магазину «Бари» в Українському Народньому Домі і з тих часів ми усі присутні визнали, що і тут, в Америці, мусимо починати свою працю «в підпіллу». З чого ми в цей день і на будуче були дуже задоволені (значить — традиція не переривається)».

З тонким гумором і властивим українській молоді оптимізмом оповідається в спогаді про перші кроки організованого життя в далекій Америці. Варто тут відзначити, що згаданий спогад цінний ще й тим, що він у безпосередній, щирій, невідфарбованій формі розкриває ту дійсність «українсько-американського» (чи навпаки) життя, за якої українській молоді довелося розпочати свою працю.

«Загальні збори, — читаємо далі в спогаді, — пройшли дійсно в дружній милій атмосфері, помимо того, що більшість між нами майже себе перший раз бачили. Одно, що тоді спільно нас в'язало — це всім нам дорога сумівська ідея та бажання активної любови до нашої Батьківщини (про мову журналу зупинимось вкінці, П. К.). Цього дня ми заснували першу клітину СУМА в західній частині міста Дітройту, та визнали себе самостійною ланкою — чотого існуючого вже Осередку СУМА в східньому Дітройті».

За шість років свого існування Осередок СУМ-у в Дітройті — Захід виріс у міцну, дружньо спаяну організацію з власними референтурами Юнацтва СУМ-у, жіноцтва, преси, фінансів, куль-

тури і т. д. На загальних річних зборах цього року Осередок «Київ» заслухав 15 звітів різних референтур та поодиноких працівників, що вказує на колосальний об'єм праці. Звіти були складені з таких ділянок: культура і освіта, спорт, фінанси, преса й інформація, юнацтво, жіноцтво, господарство і ін. На зборах була обрана нова Управа Осередку на 1956 рік, до якої ввійшли: Іван Терлецький (голова), Теодор Токарчук (перший заступник голови і референт Юнацтва), Євген Васирина (другий заступник голови), Ярослав Горечко (секретар), Іван Полатайко (організаційний референт), Михайло Хмільовський (культ-освітній референт), Степан Леськів (фінансовий референт), Григорій Курилів (господарський референт), Михайло Калинич (преса й інформація), Марія Демчина (референтура жіноцтва), М. Опришко (референт спорту), Павло Павлик (референт суспільної опіки), Богдан Бережанський (бібліотекар) та Василь Футала (член Управи). Обрано також Контрольну Комісію та Товариський Суд.» З «Сумівського Стягу» можна довідатися про ряд інших організаційних заходів і акцій Осередку. Так, Осередок провадить збірку пожертв на розбудову свого власного органу — «Сумівський Стяг», відбуває різні сходни, академії, гутірки і т. д.

Але «Сумівський Стяг», як ми вже сказали, не лише інформує своїх читачів про роботу свого Осередку, а й дає їм виховно-політичний та громадсько-культурний матеріал.

Так, у ч. 3. журналу читаємо статтю В. Ц-бія «У роковини Т. Шевченка», де знаходимо цілком «неінформативного» характеру, ба навіть високого літературно-соціологічного рівня думки, як от: «Таємниця вічної живучости Великого Пробудителя нашої землі в душах українського народу захована в тому, що ним голошені ідеї були живі в душі української людини ще заки поет появилися. Він з своїми ідеями з'являється в найчорнішу годину нашої історії, як втілення прамувань української нації до свого повного себевиаву, як совість народу, яку з таким завзяттям намагався приспати ворог...»

У статті Якова Яворівського порушується завжди актуальна для українців у всьому розсіянні тема збереження молоді від чужих (у розумінні — негативних) впливів та денационалізації. І автор цілком слушно, попри всю неновизну думки, підкреслює:

«Першою інституцією, де дитина у своєму вихованні ставить перші кроки, це родинний дім. Родинний дім — перша школа. Добрий приклад має колосальне значення у вихованні, бо дитина вже від уродження має нахил до наслідування. Якщо батьки будуть давати добрий приклад національної свідомости, можуть бути певні, що на будуче збережуть душу дитини.»

Автор далі, м. ін., зазначає, що знання та вживання рідної мови «є вельми важним чинником в боротьбі перед відчуженням».

На останньому — на мові, ми хотіли б зупинитися окремо, оскільки це питання в українському суспільстві на чужині відмінюється на всі лади, з нагоди і без нагоди, а мова від того, на жаль, не кращає. Як завважить уважніший читач, мова самого розглядуваного нами інформативного листка сумівського осередку в Діттройті є досить, м'яко кажучи, блаженська, як блаженською є деяка мануфактура — не встигни потягти, уже і рветься. Не хочемо зупинятися на багатьох прикладах, але оті вирази «мимо

того» (не зважаючи на те), «збори пройшли» (відбулися), «постепенно» (поступово), «будуче» (майбутнє, прийдешнє) і т. д., так вульгаризують і кострубатять нашу рідну мову, що вона справді стає «не до проковтнення»! А вже яким викривленим є поняття думки через отакий от недоречний вираз: «бажання активної любови до нашої батьківщини»! Що значить — активної любови, поминаючи вже недоречне сполучення цього окреслення з «бажанням»? Слова, звичайно, всі українські, але висловлені (вірніше — написані) вони в такій сполуці, що доходить до безглуздя. Так гарні наміри словистити не менше гарну думку, ідею знецінюються невмінням побудувати речення, фразу. От саме на цю науку, науку рідної мови, нашим сумівським клітинам і треба б було звернути більшу увагу. Звичайно ж, ми цілком розуміємо ті труднощі, які сумівська молодь зустрічає в своїй важкій праці на всіх ділянках, зокрема в Америці. Щоб навчитися, скажуть нам, треба найняти вчителя мови, а щоб найняти, треба йому заплатити гроші, а грошей — нема. Або й учителя мови нема.

Причини можуть бути взяті до уваги, а можуть бути і невзяті. Бо коли є гроші, при чому грубі тисячі доларів на купівлю власного будинку, то повинні знайтися й на оплату вчителя мови! А крім того, є підручники заочного навчання українознавства, в тому числі й рідної мови. Треба лише небагато трudu — купити той підручник (навіть не конче може бути заочного навчання, а такі підручники, як граматика Романенчука і ін.) і засісти вихідними днями чи вечорами вивчати свою рідну літературну мову.

Віriamo, що дітройтський «Сумівський Стяг», удосконаливши свою мову, був би куди кращим, цікавішим, а головне — кориснішим, ніж дотепер є. І, можливо, тоді вже й сама назва журналика звучала б не «Сумівський Стяг», а — «Сумівський Прапор»!

«А ЗГИНУТИ ХОТІВ НА ПОЛІ БОЮ ЗА УКРАЇНУ...»

Сумівське побратимство в Парагваї, що переживає тяжкі часи своєї внутрішньої організаційної депресії, спіткала ще й тяжка невіджалувана втрата. 27 жовтня 1955 року після короткої важкої недуги упокоївся бл. пам. **Тимко Кієдись**, один з небагатьох найсвідоміших і найактивніших сумівських провідників в колонії Тарасівці. Помер він далеко від родини аж в Буенос Айресі, куди поїхав на лікування. Поховано його без того прощання й провідів, яких він заслужив. Сама вістка про його несподівану смерть дійшла до нас з великим спізненням.

Покійний народився 22 лютого 1925 року в с. Загорці Великі, Дубенського повіту, на Волині. До Парагваю переселився він з своєю мамою в 1937 році. Тут пізніше одружився і вже мав трьох малолітніх діточок, що лишилися гірко засмученими сирітками. Лишилися без рідного батька, що утримував родину, обробляючи плянтації бавовни, маїсу.

Не дивлячись на свої молоді літа, Тимко Кієдись був вже заслужений громадський діяч. Це був один з ініціаторів заснування філії «Просвіти» в кол. Тарасівка, головою якої був довгий час, а потім і осередку

СУМ. За його головування в цій колонії було засновано Українську Рідну Школу, що дала основи національної свідомості й грамотності багатьом десяткам українських дітей. Сам він, наполегливо працюючи над самоосвітою, був організованим кольпортером українського друкованого слова в своїй пралісній околиці. Він користувався пошаною та любов'ю не лише серед своїх людей, але й серед парагвайського населення, яке обрало його головою місцевого шкільного комітету. З його авторитетом рахувалася також місцева адміністрація. Наприклад, завдяки старанням покійного поліцейний комісар тієї округи дав дозвіл на вивішування в урочисті дати українського національного прапора поряд з парагвайським, хоч проти того дуже змагалися комуністи.

Легідний і тактовний у відношенні до людей, Тимко зміг кожного вислухати, був радий

кожному допомогти й поради-ти; він був взірцевий християнин і, власне, він взяв на свої плечі й перші труднощі по заснуванню в своїй колонії філії Братства УАПЦ — серед моря безбожницьких інтриг як з боку комуністів, та і носіїв московського православ'я.

Його мрією було дочекатись можливості повернення на рідні землі, а там хоч би й загинути на полі бою за Україну.

Хай світлий образ його душі і приклад праці, відданої на честь і славу України, будуть дорожчими дороговказами його маленьким дітям — Олі, Гані й Маріїці — та всім побратимам-сумівцям і хоч якоюсь втіхою його засмученим — любим матері Дарії та дружині Юстині.

А ці кілька щирих слів дорогого друга на пам'ятку хай будуть скромним віночком на його далеку могилку.

Ант. Купчинський

Член Кр. Ком. СУМ у Парагваї

3 діяльності СУМ-у:

О. КОВАЛЬ

Наші успіхи й недоліки

Від Редакції: Скорочена доповідь голови КК СУМ-у в Бельгії на IX-Крайовому З'їзді СУМ-у, 2 квітня 1956 р.

Вже років зо два в зв'язку з впливом великої кількості активних сумівців до вартівничих сотень у Німеччині, з імміграцією за океан діяльність СУМ-у в Бельгії постійно маліє. Ця обставина вимагає перебудувати працю з масової на індивідуальну, з маніфестаційної на внутрішню, вперту, систематичну. В минулому році на форумі КК виринали думки, щоб старший СУМ залишити як допоміжний під оглядом організаційним і фінансовим для роботи Юного СУМ-у, але ці думки як помилкові відкинено, бо Юний СУМ зможе тільки тоді як слід розвиватися, коли він, крім організаційної і фінансової допомоги з боку старших сумівців, матиме ще й виховний приклад для наслідування. Від середовища, в якому дитина обертається, залежить у великій мірі виховання

її характеру й світогляду. Тому на старших сумівцях тяжить обов'язок бути тим середовищем, яке формуватиме національну свідомість молодого покоління. Отже, дальша діяльність старших сумівців не повинна зводитися до пасивного стану, а навпаки, повинна набрати інших, удосконалених форм, як от: праця над собою з метою підвищення знань, національної свідомості й скріплення ідейного та морального рівня кожного сумівця. Ніщо інше як живий, гідний до наслідування, приклад старшого сумівця впливає на вирощування молодих кадрів, так потрібних для майбутньої України.

На жаль, приглянувшись до організаційного й морального стану сумівської молоді по осередках, ми з занепокоєнням стверджуємо, що, крім послаблення активності членства, приходить ще й послаблення загальної його карності, чим так гарно відзначалася сумівська молодь у Бельгії у попередніх роках. Малочисельна участь у сходинах, зайва невинуватана потреба нагадувати сумівцям про сплочення їх членських внесків, невиконання біжучих доручень — ось чим гіршать сумівці супроти своєї організації.

Крім того, зауважено, що в загальних маніфестаціях чи на здвигах не всі сумівці беруть у них участь, бо, замість сумівсько-го однострою, вбирають цивільний одяг. Коли спитати такого «цивільного сумівця», чому він не бере участі в маніфестації або чому не носить однострою, можна почути найчастіше відповідь, що він «застарий». Такий погляд (очевидно, і не без впливу нашого українського оточення) є, поперше, дивний, коли молоду людину 30-35 років уже зараховують до «стариків», а подруге, в Статуті СУМ-у є також категорія старших сумівців, для яких вік не є обмежений. Адже ж в Пласті 70-літній член носить коротенькі штани, пластовий однострій, то чому ж старший сумівець має соромитися одягти свій, нічим не гірший однострій? А тому треба боротися зі старечістю в сумівських лавах, правдиве ім'я якої — ледарство. Що такий поганий приклад може негативно впливати на підростаюче покоління, річ зрозуміла.

Шукаючи за причиною таких сумних явищ, ми не можемо проминути впливу чужого середовища, серед якого проживає наша молодь і яке часто-густо змінює її життєвий тон і стиль. Кав'ярні, карти, розгнuzданість і пияцтво заступають декому сходина, самоосвіту й науку та ідейну працю для України. Така молодь хилиється до морального упадку і до втрати свого національного обличчя. А коли до того додати ще й занедбання релігійних практик та нехіть до книжок і преси, то матимемо повну картину того невідрадного стану, який чимраз частіше впадає в очі. Власне, браком доброї волі, звички читати і вчитися можемо пояснити той жалюгідний факт, що тільки одна третя частина сумівців у Бельгії передплачує і читає свій єдиний сумівський журнал «Авангард». Всі наші численні заклики, вимоги й нагадування про потербу поширення цього журналу мали тільки частковий успіх. Є й такі сумівці, що ще до цього часу не підготувалися до іспитів з українознавства I-го ступеня і не склали приречення.

Вина в цьому спадає частково і на Комітети осередків. Вистачить, наприклад, пригадати, що не всі вони надсилають вчасно до Крайового Комітету звіти та розраховуються фінансово.

Невід'єдно впливає на працю деяких осередків брак у провід-

них членів такту й глибокого підходу до окремих проявів і питань. Часто безпідставно кидано підозріння в бік того чи іншого члена, що він, мовляв, національно-непевний чи близький до зради, бо дістає з дому листи і на них відповідає або одержує на свою адресу ворожу літературу. В наслідок цього поставали сварки, ворожнеча та розбиття між членством. В таких випадках патріотизм і пильність тих провідних сумівців переходили міру і, замість користи, приносили шкоду для організації. А тому всякі конфлікти в майбутньому треба уважно перевіряти, вивчити детально справу, заки комусь винести громадський осуд, і полагоджувати їх, конфлікти, розумно й тактовно. Коли ж хтось зробить дурницю через свою несвідомість, то треба доброзичливо переконати дану особу, що вона на помилковій дорозі, подаючи на те переконливі аргументи.

Зайвим і шкідливим у нашій праці є, крім того, надмірна амбітність деяких сумівців з провідного активу, які, бувало, через непорозуміння чи дрібниці зрезигновували з виконання своїх обов'язків і тікали від праці.

Треба з прикриттю ствердити ще один негатив у нашої молоді — це брак сильної волі й витривалості в реалізації поставлених завдань. Ось, приміром, план Крайового Комітету щодо систематичного вишколу виховників ЮСУМ-у не був зреалізований тільки тому, що одиницям, які бралися за це діло напочатку з ентузіазмом, забракло пізніше саме сильної волі і витривалості в досягненні поставленої мети. Виховання ЮСУМ-у вже на протязі кількох років не сходить з денних порядків різних конгресів, з'їздів, зборів і нарад. Розв'язати цю проблему можуть лише вишколаєні керівники, яких нам бракує. Таких ми маємо одиниці. Для виховання біля 500 українських дітей в Бельгії потрібно не менше 50 виховників. Це число повинні б постачати СУМ або його прихильники. Справою систематичного вишколу виховників займається тепер ЦК СУМ; з тією метою на останньому засіданні ЦК вирішено передати опрацювання вишкільних матеріалів для виховників Центральній Виховній Раді.

Крайовий Комітет до вищенаведених недоліків займав своє становище і застосовував різні заходи для їх усунення. Обіжниками, окремим листуванням, зустрічами на місцях та конференціях КК полагоджував та розв'язував ці питання. Однак, як виявилось, всього цього ще не досить, щоб позбутися хиб дотеперішньої праці та заактивізувати знову членство для виконання нових важливих завдань.

Після заслухання наших висновків може скластися враження, що праця СУМ-у в Бельгії незадовільна. Насправді це не так. Не дивлячись на вищезгадані наші недоліки, на перешкоди й умови, в яких опинився СУМ у Бельгії, ми побачимо далі, що в загальному була пророблена велика праця і ми досягли навіть деяких успіхів. Ми досягли 80% вплати членських вкладок, вдержали в рівновазі бюджет і вив'язалися на 100% з наших зобов'язань супроти ЦК.

Деякі осередки дуже совісно виконують свої обов'язки щодо звітування й фінансових розчислень та біжучі доручення, а є й такі, що перевели передплату журналу «Авангард» на 50%, а то

й на 100%. Нашим бажанням однак є, щоб це робили всі, бо тільки тоді будемо певними в тому, що наше членство, виконуючи ретельно малі завдання, не заведе і на великих, які нас чекають у майбутньому.

З ДІЯЛЬНОСТІ СУМ-У В БЕЛЬГІЇ

Загальне число членства СУМ-у на 1-ше квітня 1956 р. є 235, об'єднане в 9 діючих осередках і 3 ланках; крім того, є 5 осередків з 152 членами Юного СУМ-у. За останній рік відбулося 103 звичайних та святкових сходів та 26 засідань Комітетів осередків, на яких обговорювали та планували працю осередків. Культурно-освітня діяльність СУМ-у в Бельгії помітно зменшилась у порівнянні з попереднім роком. За звітний час відбулося 14 гутірок, 57 рефератів, 10 академій, тоді як у минулому році — 17 гутірок, 30 рефератів, 24 академії. У цьому році сумівці прочитали 215 книжок, у минулому році — 420. В попередньому році склало присягу 58 сумівців, а іспитів 1-го ступеня — 20; цього року жаден сумівець не склав присяги, а з 20 сумівців, що ще на початку року підготовлялися до іспитів 1-го ступеня, залишилось лише 7.

Значно послабла також діяльність мистецьких гуртків. У попередньому році існували три драматичні гуртки й два сумівські хори, які виявляли активну діяльність; в цьому році залишилось тільки два драматичні гуртки, що мали 22 проби й дали 3 вистави. Існує тепер лише один сумівський хор, який зробив 6 проб і дав один виступ. Цей стан пояснюється тим, що з осередків вибуває найактивніший елемент.

У Крайовому Здвізі СУМ-у в 1955 р. взяли участь 500 сумівців, а в Європейському Здвізі в Парижі — 40 сумівців,

з них 20 осіб брали участь у Прощі до Люрду. Минулого літа на 4-ому Високошкільному Курсі Українознавства ЦЕСУС-у в Лювені серед учасників було 12 наших сумівців.

Праця нашого Юного СУМ-у. За минулий рік відбулося 111 сходів, де юнаки й юначки вивчали історію й географію України, різні українські пісні та танки, дитячі п'єси та деклямації. Виховники оповідали дітям казки та читали короткі оповідання про історичні події з Історії України. Всі відділи брали участь у релігійних та національних святах. Їхніми силами організовано свята «День Матері», «Св. Миколая», а два відділи дали вистави, що мали великий успіх. В областях Лімбурґ та Монс на початку звітового року відбулися «Дні Ю СУМ-у», тобто імпрези, організовані виключно силами Юного СУМ-у. Чисельне громадянство з захопленням висловлювало своє задоволення з діяльності Юного СУМ-у. Всі відділи Ю СУМ-у мають свої бібліотеки з дитячими книжечками. Всі 6 відділів придбали комплектні односторі. Заходами референтури Юного СУМ-у при КК видано Бюлетень для зв'язку юнацтва «Рідне Слово», в зміст якого ввійшли знімки з виступів та діяльності поодиноких осередків, а також цікаві оповідання, казки, вірші тощо.

Назагал працю серед юнацтва можна оцінити як задовільну, коли взяти до уваги, що ми не маємо відповідних виховників.

А Н Г Л І Я

ТЕАТРАЛЬНА ВИСТАВА В ЛОНДОНІ

Українська громада в Лондоні зробила ще один крок вперед на полі культурницької діяльності. Здобувшись на хоральну й танцювальну групу, вона спрягла свої сили ще й у драматичному гуртку при Осередку СУМ-у, щоби «рухати» і цю ділянку мистецтва. Наслідком праці гуртка була постановка історичної драми Т. Шевченка п. з. «Назар Стодоля» 9-го червня в ХХ. Сенчурі театр, Лондон.

Важко робити оцінку першої вистави силами акторів-аматорів. До них ніяк не можна застосувати мірок, якими, звичайно, міряється професіоналів. В цьому випадку це важко робити ще й тому, що душа гуртка, режисер пані Марта Левицька, з причин здоров'я, не мала можливості довести свій задум до кінця, а тому будь-яка критика була б неоправданою кривдою для неї.

Не можна відмовити акторам права по своїй силі відтворити доручену роллю з найбільшою природністю, з виразними контрастами: чи це захланний і безоглядний самолюб сотник Хома (п. П. Витягловський), чи сентиментальний у любові ге-

рой драми Назар (п. Л. Терлецький), чи зрадлива ключниця Стеха (п-і К. Шкрумида), простодушна, вірна в любові Назареві ситникова дочка Галя (п-і А. Тарнавська), чи ревний козацький побратим Гнат (п. В. Волощук), типова організаторка «соціальних вечорів» у старому українському селі (п-і Т. Перебийніс), чи старости пп. М. Шморгай і М. Бандровський). Великою допомогою для акторів був хор ОБВУ під керівництвом п. Є. Гарасимчука, танцювальний гурток під керівництвом п. М. Слободяна й оркестра під керівництвом п. В. Красіцького. Природности штуці додали декорації в третій дії, роботи п. Д. Левицького.

Треба згадати, що останні проби гуртка і обговорювану тут постановку перевів, замість п-і Левицької, яка тоді лежала в лічниці після операції, п. Д. Левицький. Технічні недотягнення, які мали місце на сцені, треба приписати у вини матеріяльним засобам КО СУМ-у й бракові чисто технічного персоналу, що своєю працею за кулісами сцени спричиняються до загального успіху.

ЗАМОВЛЯЙТЕ КІНО-СЕАНСИ

З початком місяця серпня п. р. розпочинається об'їзд із фільмами, «Гудулка Ксеня» і «Рожевий Карузель», які набув Крайовий Комітет СУМ-у.

Просимо КО СУМ-у прислати замовлення на кіно-сеанси, подаючи до канцелярії КК СУМ-у на окремих формах, які ми розішлемо, докладні адреси залі, кількості місць, час і дату висвітлювання фільмів.

Замовлення приймається також від українських осередків, де нема клітин Спільки Української Молоді. Коли Ви бажаєте, щоб і у вас були висвітлені вищезгадані українські кольорові звукові і повнометражеві фільми (один фільм триває біля двох годин), то напишіть негайно про це до канцелярії Крайового Комітету СУМ-у в Лондоні.

КК СУМ-у

К А Н А Д А

РІК ПРАЦІ ОСЕРЕДКУ СУМ-У У МОНТРЕАЛІ

Осередок СУМ ім. ген. Гриця-Перебийноса в Монтреалі нараховує 70 членів. Відділ Юнацтва СУМ при Осередку охоплює 106 дітей. У «Рідній Школі» при Осередку навчається 64 дітей. 70 дітей належить до Балетної школи СУМ, керівником якої є д. В. Гладун. Сумівський хор «Трембіта» в Монтреалі під керівництвом проф. Р. Нагробецького втішається від давна доброю славою. Впродовж останнього ділового року Монреальський Осередок СУМ брав участь у 22 імпрезах, чи самостійних, чи влаштованих спільно з іншими організаціями. Виступи сумівського хору «Трембіта» та дітей з Балетної школи, з Рідної Школи і Відділу СУМ на згаданих імпрезах були завжди дуже мило сприй-

няті глядачами. Про всі досягнення, а також і недотягнення у праці Осередку широко дискутувалося на Річних Загальних Зборах Осередку СУМ у Монтреалі 8 квітня 1956 року.

Комітет Осередку під проводом голови д. Дмитра Поповича відбув упродовж року 13 засідань. Найбільше уваги Комітет присвятив розбудові Оселі «Веховина», вартість якої сягає суми \$30,000, а загальний оборот у рахунках Оселі за один рік був \$54,623.88. Бібліотекар Осередку займався теж збіркою фондів на допомогу НТШ у Сарселі й зібрав та переслав упродовж року суму \$145.50.

На діл. рік 1956/57 головою комітету Осередку вибрано М. Безпалука.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СУМ-У У СУДБУРАХ

Річні Загальні Збори Осередку СУМ ім. М. Павлушкова в Судбурах відбулися у власній домівці в неділю, 13 травня 1956 р. Нарадами керував д. В. Давидяк, секретарював д. В. Семенюк. У звітах членів уступаючого Комітету Осередку відмічено зокрема великі осяги на відтинку організаційної і виховної праці з доростом і юнацтвом

СУМ. Виховну працю ведуть п-во Заверухи. (Про успішне переведення перших юнацьких іспитів у Судбурах вже була мова на сторінці «Трибуна Сумівця»). Діти, зорганізовані у Відділі Ю. СУМ, беруть радо участь у всіх імпрезах, влаштовуваних старшими, а їх виступи є справжньою приємністю для всіх громадян.

ЗУСТРІЧ ВІДДІЛІВ ЮНАЦТВА СУМ-У ОСЕРЕДКІВ ТОРОНТА І ОШАВИ

З приводу 10-річчя відновлення СУМ відбулась Зустріч Відділів Юнацтва Осередків СУМ з Торонта й Ошави. Зустріч відбулася в неділю, 10-го червня ц. р., на фармі в околиці Ошави. З Торонта приїхала група юнаків і юначок разом із своїми виховниками та представниками КК СУМ Канади. Юнац-

тво Осередку Ошави відзначало рівночасно виняткову подію — вручення відзнак першого юнацького іспиту. Згідно з наказом, який відчитано після піднесення прапору, відзнаки вручено біля 30-ти юнакам і юнкам.

У програму зустрічі входили: Польова Служба Божа, яку від-

правив о. Г. Цюпка, доповідь голови КК СУМ д-ра М. Кушпети, о. Г. Цюпки, голови Виховної Ради ЦК СУМ ред. Б. Стебельського, хорові та танкові виступи обох відділів Юнацтва

та вільноручні й фізкультурні вправи Осередку в Ошаві.

Участь громадянства й молоді була численна. Відчувалася любов і увага суспільности до молоді, як до основа, на якій буде побудоване майбутнє народу.

А М Е Р И К А

КОМАНДА ЗДВИГУ ДЛЯ ЧІКАГО

П'ятий Всеамериканський Маніфестаційний Здвиг СУМА відбудеться одночасно і в Чікаго і Оселі СУМА в днях 1-го, 2-го і 3-го вересня ц. р.

У пляні підготовки до Здвигу, в Чікаго 31-го березня ц. р. відбулася нарада представників трьох місцевих Осередків (ім. М. Павлушкова, ім. І. Богуна й ім. Крут), на якій укомплектовано Команду Здвигу в такому складі:

Обозний — Василь Палагнюк, секретар — Дмитро Новошицький, скарбник — Микола Яцків, харчові справи — Степан Медицький і Михайло Сорока, преса і пропаганда — Володимир Кусик, керівник місцевої самодіяльности — Богдан Лесюк, спортові виступи — Мирон Левицький, шеф порядку — Євген Перхач, перша допомога — Мирон Лушак, квартирмейстер

— Петро Куліш, члени Команди — Михайло Білецький і Г. Парохонька.

Комендантом Здвигу в Чікаго Головна Управа уповноважила Керівника Організаційного Відділу З. Осінчука з Нью-Йорку.

Згідно з рішенням Головної Управи, участь у Здвизі в Чікаго візьмуть такі Осередки: Чікаго — ім. М. Павлушкова, Чікаго — ім. І. Богуна, Чікаго — ім. Крут, Дітройт — ім. П. Орлика, Дітройт — ім. Київ, Мілвокі, Флінт, Кентон, Клівленд, Янгстаун і Міннеаполіс.

Здвиг відбудеться в центрі міста у відомому парку на малому майдані й спортовому стадіоні:

Riverview Park, 3300 North, Western Avenue.

Головна Управа СУМА

ДЕНЬ СУМА У ФІЛЯДЕЛЬФІ

В неділю 10-го червня ц. р. минуло десять років від дня відновлення Спільки Української Молоді (СУМ) Щоб гідно відзначити цю історичну дату СУМ-івського руху, осередок СУМА ім. УПА в Філядельфії влаштував осередкове свято «День СУМ-івця», яке відбулося в околиці Філядельфії, на площі п. Стендеровича, в неділю 10-го червня ц. р.

Свято започатковано піднесенням американського й укра-

їнського прапорів і польовою Службою Божою, яку відправив Всч. о. Малащук. У своїй змістовній проповіді о. Малащук закликав СУМ-івську молодь служити Богові і Батьківщині. Після Служби Божої відбулося прийняття юначок і юнаків до старшого СУМА. Акт прийняття виконав голова осередку проф. Ілярій Кіналь. По обідній перерві відбулися спортові змагання (відбиванка) за переходову чашу Осередку, яку

подарував п. Іван Медвідь. Участь у змаганнях взяли: відбиванкова дружина Осередку СУМА з Нью-Йорку, Ньюарку, Честеру й Філядельфії. Після довгих і завзятих змагань чашу здобула відбиванкова дружина Осередку СУМА ім. УПА в Філядельфії. Змагання відбувалися за системою «мінус два». Останні дві розигри відбулись під сильним напруженням публіки, бо дві майже рівносильні дружини (Філядельфія й Ньюарк) хотіли здобути чашу. Тут варто відзначити жертвенність нашої дружини, а зокрема Ігора Заяця і Володимира Савчина, що своєю технікою гри спричинилися до перемоги. Опісля відбулася мистецька частина. Участь у мистецькій частині взяли: Відділ Ю. СУМА з Нью-Йорку під керівництвом Олеля Олійника;

доріст Ю. СУМА з Трентону під керівництвом д. Олекси Поліщука і доріст Ю. СУМА з Філядельфії під керівництвом виховниці подр. Розалії Альфавицької. У програму мистецької частини входили українські народні танці, діалоги, деклямації вільноручні вправи й хорові виступи. Друг Олесь Олійник з Нью-Йорку збагатив нашу програму своїм виступом у ролі «Чумака», яку виконав по-мистецьки. До народніх танців грав на акордеоні д. Василь Стефанишин з Нью-Йорку. Велика кількість нашого громадянства допомогла нам гідно вшанувати десятиліття існування Спілки Української Молоді на чужині. Свято закінчено зняттям прапорів і молитвою «Боже Великий».
(реф. преси й інформації)

Микола Бачара

Фрагмент з прийняття юначок і юнаків до старшого СУМ-у, яке відбулося з нагоди 10-ліття СУМ-у на чужині 10 червня 1956 р. в Філядельфії. Голова Управи осередку проф. Іллярій Кіналь вітає нових членів.

ВІДЗНАЧЕННЯ ЖЕРТВОДАВЦІВ

2-го та 3-го червня ц. р. в Оселі СУМА відбулось урочи-сте відзначення ЖЕРТВОДАВЦІВ-СТОДОЛЯРОВИКІВ, ФУНДАТОРІВ ОСЕЛІ, цього культурно-виховного й відпочинкового центру Спільноти Української Молоді Америки.

Програму свята скорочено через дощову зливу, що тривала цілий день в суботу і в ніч на неділю. В неділю вранці для сумівців і гостей відправили Службу Божу, для православних — о. Д. Лецишин, а для греко-католиків — о. М. Созанський.

Потім колона сумівців з осередків Ютики, Гартфорду, Нью-Йорку, Неварку, Джерзі Сіті, Пассейку, Філадельфії та Трентону вирушила до трибуни, яка була споруджена на площі юносумівського відпочинкового табору і де жертводавці-стодоляровики та представники від організацій-жертводавців і духовники зайняли почесні місця. Комendant свята, голова осередку СУМА в Пассейку Я. Петрик, розташував сумівців півколом перед трибуною та склав звіт керівникові Організаційного Відділу Головної Управи З. Осінчукові, який після цього виступив з коротким словом про значення й завдання Оселі СУМА в справі виховання українського підростаючого покоління.

Директор Оселі М. Семанишин подякував жертводавцям за присутність та за щедрий дарунок, за який придбано для української молоді «шматок молоді України на американській землі». Він говорив про перспективи розвитку Оселі в напрямі її розбудови та пристосування для потреб молоді, а також звернув увагу на по-

чаток реалізації намічених планів, показавши на велику спортову площу, яку саме тоді вирівнювано бульдозером, на будову туалету для вжитку тимчасових відвідувачів, на приготування до очищування озера і т. п. Потім дали слово жертводавцям, які схвалили намір розбудови такого типу Оселі для української молоді.

Під час прийняття, влаштованого в просторій ідалній Оселі, між жертводавцями й членами Головної Управи та Дирекції Оселі відбувся невимушений обмін думками. Сумівки заставили столи різними стравами, а гості й господарі висловлювали свої думки щодо виховання доросту на чужині та трудної в цьому.

Від «Провидіння» говорив Д. Кульчицький, а від газети «Америка» — редактор М. Пасіка та І. Білінський, від ООЧСУ — п. Боровик та ін.

Член Головної Управи В. Коваль у своєму виступі звернув увагу присутніх на ту небезпеку, яка може спіткати українську громаду в США, якщо вона не перейде від слів до діла, тобто до конкретної допомоги у вихованні юнацтва, а саме: щоб батьки віддавали своїх дітей до ЮСУМА, посилали до щорічних таборів у Оселі СУМА, а своїми пожертвами підтримували фінансово Оселю, що є переобтяжена довготерміною позицією, яку треба якнайшвидше сплатити. Він показав на жертводавців та на батьків, що в Батьківському Комітеті при осередках СУМА з посвятою конкретно допомагають в організаційних справах юнацтва, як на зразок правдивих українських патріотів. За всю іншу працю, продовжував він, бе-

ре на себе відповідальність СУМА, метою якої є виховати підрастаюче українське покоління на добрих українських патріотів та зразкових американських громадян.

Директор Оселі М. Семанишин показав гостям проект пам'ятника-монумента, що буде споруджений тут, в Оселі, на честь жертводавців. Цей проект приготував був покійний артист-маляр М Радих — ве-

ликий приятель сумівської молоді.

Дотепер занотовано 41 особу жертводавців-фундаторів, що пожертвували на Оселю СУМА по 100 і більше доларів. Головна Управа підготувляє до друку спеціальну багатоілюстровану інформаційну брошуру про Оселю, в якій будуть зазначені імена всіх жертводавців, що подарували не менше п'яти доларів. Брошура появиться перед П'ятим Здвигом СУМА.

БУДИНОК СУМА В КЛІВЛЕНДІ

Осередок купив для власного користування будинок. Будинок триповерховий і має великі залі, які будуть пристосовані для різних потреб, як театральна зала, навчальні кімнати, для спорту тощо.

Цікаво, що такий великий будинок, який коштує 45 тисяч до-

ларів, відважився купувати Осередок, який нараховує 100 членів СУМ-у і 150 юнаків. Розуміється, що все це треба завдячувати заповзятості й організаційному хистові сумівських керівників. Головне мати це, а гроші тоді завжди знайдуться.

Члени Управи осередку СУМА ім. Б. Хмельницького в Клівленді. Перший ряд, сидять зліва направо: В. Кмет, О. Стасюк, І. Коломиєць, Р. Почтар (голова Управи), В. Мудрак, М. Рибій, П. Венгрин. Стоять: І. Пагайда, І. Присяжний, Т. Кравець, Г. Головка, П. Опацький, П. Рогальський, В. Аусх, П. Гупаловський.

Балетна група при осередку ім. Лесі Українки в Боффало

(фото Л. Царик).

Балетна група при осередку ім. М. Павлушкова виконала танець «Верховина» на Річному Концерті 29 квітня 1956 р. в Чікаго.

**Мішаний хор осередку СУМА
ім. М. Павлушкова під керів-
ництвом проф. О. Плешкевича
на виступі в Річному Концерті
29 квітня 1956 р. в Чикаго.**

**Футбольна команда «Крила»
з членів Юнацтва СУМА ім. М.
Павлушкова в Чикаго.**

НА РОЗБУДОВУ СУМ-ФІЛЬМ

В попередніх числах нашого журналу ми інформували читачів про діяльність СУМ-Фільму в США. Керівник СУМ-Фільму В. Коваль зумів при тяжких умовах цю важливу ділянку праці з честю виконати. Завдяки його хистові й великій посвяті та жертвенності створено підвалини для дальшої розбудови СУМ-Фільму. В. Коваль творчою працею й плодами своєї роботи вже переконав багатьох скептиків, які не вірили в успіх започаткованого ним діла.

Висвітлення короткометражних фільмів, виконаних В. Ковалем цього року по осередках українського скупчення США й Канади, викликало дуже позитивну оцінку глядачів, про що писалось у пресі.

Як інформує В. Коваль, задумані пляни щодо розбудови СУМ-Фільму є реальні, і якщо увесь сумівський актив по всіх країнах вклучиться в цю акцію, то можна з певністю ствердити, що СУМ буде продукувати свої фільми не тільки з його багатогранного життя, а й з життя української суспільности.

СУМ-Фільм це є сумівська власність. Треба всім одностайно стати на допомогу в розбудові СУМ-Фільму. А тоді кожний Крайовий Комітет СУМ-у придбає собі власну апаратуру для висвітлення фільмів. Це буде спосіб для обміну досвідом, створення матеріальної бази для дальшої сумівської праці та велика пропаганда української визвольної боротьби серед чужого світу.

З половини липня ц. р. СУМ-Фільм видав друком спеціальні поштові марки «На розбудову СУМ-Фільму». Зібрані гроші з цих поштових марок підуть виключно на допомогу СУМ-Фільму. Потрібно, нарешті, мати солідні фонди, щоб прискорити реалізацію важливих плянів. Наслідки в проведенні цієї збірки залежатимуть від свідомости провідного активу СУМ-у кожної країни.

Хай кожний сумівець придбає собі певну кількість поштових марок «На розбудову СУМ-Фільму», а Комітети й Управи осередків СУМ-у Америки, Канади, Австралії, Бразилії, Аргентини, Європи виділять відповідні суми з своїх кас на цю ціль.

Свою участю в широкому розповсюдженні поштових марок по всіх осередках СУМ-у Крайові Комітети спричиняться до розбудови СУМ-Фільму.

З ХРОНІКИ СУМ-ФІЛЬМУ

* В середу 23-го травня ц. р. в залі Українського Народного Дому в Нью-Йорку СУМ-Фільм висвітлив про 32-гу Міжнародню Жіночу Виставку, що відбулася в минулому році в Нью-Йорку. Це висвітлення було однією з точок програми обіду-свяченого, що його улаштував Український Жіночий Виставковий Комітет. В обіді взяло участь 90 осіб від різних етнічних груп та керівники щорічних жіночих виставок.

* У травні зафільмовано на Оселі СУМА фрагменти з одногоденного побуту старших юнаків і юначок Відділу ЮСУМА з Нью-Йорку. Ці фрагменти долучено до фільму про Оселю СУМА.

* 2-го червня ц. р. зафільмовано демонстрацію українців і інших народів, яка відбулася на Інтернаціональному аеродромі в околиці Нью-Йорку як протест проти делегації московських червоних «духовників». Найцікавіший момент у фільмі це «зустріч» демонстрантами прислужників сатани, коли вони вийшли з аеродрому. Ворожі вигуки та злива летючок зі всіх боків летіли на голови агентів Кремлю в рясках.

Транспаранти на демонстрації проти червоних «духовників» біля Інтернаціонального аеродрому в околиці Нью-Йорку

ДОСЯГНЕННЯ ЮСУМА «ЧИГИРИН» У НЮАРКУ.

З приходом весни праця нашого відділу набрала широких розмахів, про що говорять факти. 2 квітня ц. р. Ньюарк відзначив спеціальним Богослуженням і святковою Академією 1000-ліття Християнської України, де юні сумівці в своїй уніформі взяли організовану участь.

Не забули наші юні сумівки й сумівці і про своїх подруг і

друзів за океаном. З нагоди Великодніх Свят вони вислали 29 квітня ц. р. 24 кер-пакети до відділу ЮСУМ-у «Львів» (з яким вони тримають зв'язок) у Німеччині, в Амберзі.

27 травня знову юні сумівці взяли організовану участь у Святі Героїв, в якому виконали дві точки: понад 60 юних сумівців відспівали молитву «Боже Великий, Єдиний» і деклямації.

ЮСУМА в Ньюарку виконують молитву «Боже Великий Єдиний»

Багато праці коштує Управі відділ ЮСУМА, що об'єднує понад 117 юних сумівців. Референтом ЮСУМА є Михайло Лаврів. Відділ поділений на три групи — менші, середні й старші. В квітні місяці вони обрали свою Управу, до складу якої ввійшли: Олекса Митченко — голова, С. Дзера — секретар, Т.

Гуцал — скарбник. Дві групи менших мають сходини щосуботи, що їх провадить пані І. Терлецька, а групою більших, які збираються щосереди, керує проф. С. Вожаківський. Танцювальним гуртком більших керує сумівець др. В. Кулматицький, а менших вчить танцювати пані Кононів.

Духова оркестра ос. СУМА в Клівленді. Диригент Р. Лисик

Перша оркестра ос. СУМА в Боффало. Диригент — п. О. Гришук.

Духова оркестра при осередку СУМА ім. Київ в Дітройті. Диригент — д-р Богдан Кушнір.

Управа осер. СУМ-у в Джільон (Австралія). Перший ряд зліва направо: Б. Бобецький, М. Ганусин, І. Ажись, Р. Дума (голова осередку), В. Пундяк (секретар КК СУМ-у), І. Явний, О. Нагірний (голова Контрольної Комісії КК СУМ-у). Другий ряд, стоять: М. Ганусин, П. Федунів, Л. Кузніцова, А. Калинюк, Т. Федуніва, Т. Собчак, Ж. Панченко, П. Калинюк, Я. Береза. Третій ряд: П. Кулька, І. Червінський, В. Явний, С. Венрик, В. Панченко, М. Кулик, М. Робочок.

ВІДЗНАЧЕННЯ ДЕСЯТИЛІТТЯ СУМ В ПАРАГВАЇ

10 червня ц. р. в м. Енкарнасіоні після Служби Божої відправлено молебень з приводу десятилітнього ювілею СУМ-у. Богослуження й молебень відправив о. Ієромонах Михайло Горленко — настоятель парафії УАПЦ в Парагваї. Вкінці о. Михайло виголосив промову з нагоди десятиліття сумівської організації на чужині та побажав багато літ ке-

рівникам та всьому членству Спільки Української Молоді.

На закінчення Служби Божої присутні заслухали доповідь почесного члена СУМ-у Івана Литвиновича, присвячену ювілеєві з дня відновлення СУМ-у на чужині. Співом «Не пора, не пора» закінчилися святкові сходи.

А. Кущинський

СУМ на зовнішньому відтинку

МОЛОДЬ ФОРМОЗИ І СУМА

Китайська антикомуністична організація молоді на Формозі (Чайна Ют Корпе) бажає співпраці зі Спілкою Української Молоді Америки

В листі з 11-го квітня ц. р. за підписом проф. Пао-Тзен пенґа, члена Управи Корпусу Китайської Молоді читаємо:

«Я дійсно дуже радий, що Спілка Української Молоді зацікавлена в співпраці з організацією китайської молоді. Ми, напевно, горді з цього, і це додає нам ще більшого стимулу й охоти в нашій праці. Я дуже хотів би ближче довідатися про умовини праці Вашої організації молоді та налагодити з нею контакт. Моїм глибоким переконанням є, що ми мусимо об'єднати наші сили в боротьбі проти комунізму.

Ми запевнюємо Вас, що хочемо пліч-о-пліч боротися спільно з українською молоддю за досягнення нашої спільної святої цілі — знищення комунізму. А для цього ми мусимо в першу чергу бути об'єднані ідейно й духово. Очікуємо Ваших дальших кроків і побажань».

У відповідь на цього листа, Головна Управа СУМА вжила відповідних заходів щодо нав'язання співпраці з Корпусом Китайської Молоді. Така співпраця уможливить контакт з усією молоддю Антикомуністичної Ліги Азійських Народів, централю якої міститься в Тайпеї — столиці Формози.

КАНАДА

Крайовий Комітет СУМ-у в Канаді прагне зміцнити співпрацю з молодечими організаціями на терені Канади через Світову Асамблею Молоді (ВЕЙ). Ще в 1952 році КК СУМ Канади послав свого представника інж. В. Гаврилишина на першу конференцію молоді різних національностей Канади, на якій до Екзекутиви Канадської ВЕЙ вибрано друга інж. В. Гаврилишина від СУМ-у.

Друг В. Гаврилишин восени 1952 р. брав участь у Конференції Світової Асамблеї Молоді в Декаті (Африка), про яку свого часу ми інформували в українській пресі.

21 квітня 1956 р. в м. Оттаві відбулася чергова конференція організованої молоді Канади. Подаємо звіт д. В. Гаврилиши-

на, надісланого до КК СУМ-у в Канаді:

Арвайда, 9. 5. 1956.

До КК СУМ-у в Канаді.

ЗВІТ

з участі на конференції Канадського Комітету Світової Асамблеї Молоді

Конференція відбулася 21 квітня ц. р. в Оттаві. Згідно з уповноваженням КК СУМ-у я взяв участь поруч з д-ром Волянським як делегат СУМ-у. В першій мірі хочу висловити признання за дуже влучний підбір делегата в особі д-ра Волянського. Він добрим володінням англійською мовою, опанованістю й влучними заввагами зробив позитивне враження на всіх делегатів, так що його участь у Конференції, не див-

лячись на те, що він був у справах КК ВЕЙ новий і неознакомлений, була наскрізь позитивна.

Конференція була досить успішна. Було присутніх, разом з Екзекутивою, 21 делегатів, які репрезентували 16 молодечих організацій.

Крім СУМ-у, на моє особисте запрошення МУН та ОДУМ вислали були по одному делегатові. Це є позитивне явище, бо чим більше українців буде активізуватися в діяльності цього роду, тим більше буде наша питома вага. Ні СУМК, ні УКЮ на запрошення, на жаль, не відгукнулись.

Головна ціль Конференції була така:

За останні 4 роки Екзекутива КК ВЕЙ не встигла здобути належної моральної і матеріальної підтримки серед молодечих організацій. Наша Екзекутива звернулась до Конференції з проханням вирішити, чи продовжувати існування КК ВЕЙ як зовсім незалежної організації, чи передати КК ВЕЙ під опіку спільної комісії англомовної і французькомовної

«Асосіейшн фо Адалт Едьюкейшн». Ці організації згідні створити таку спільну комісію для КК ВЕЙ й передати свій секретаріат до її диспозиції.

Конференція вирішила прийняти другу альтернативу і вибрала з-псміж членів теперішньої Екзекутиви комісію з трьох членів, яка б мала порозумітися з вищезгаданими організаціями в цих справах. Ця комісія трьох скличе наступну конференцію у вересні і зробить звіт про успіх своїх домовлень.

Доказом того, що наші впливи серед молодечих рухів зростають, є й те, що, коли вибрали трьох членів комісії, го вибрали одного від англійців, одного від французів і одного від т. зв. «інших», себто — мене, українця, не зважаючи на те, що я мешкаю в Арвайді і моя участь у комісії буде для КК ВЕЙ коштвна і досить утруднена.

З поважанням

Б. Гаврилишин

PS. Кошти участі нашого представника на Конференції були 48 доларів.

КОНФЕРЕНЦІЯ СВІТОВОЇ АСАМБЛЕЇ МОЛОДІ

В серпні ц. р. від 14 по 25 серпня відбудеться Шоста Конференція Світової Асамблеї Молоді (ВЕЙ) у Західному Берліні. Тут будуть обговорювати справи прогресу праці молодечих організацій світу, умови для фундаментального навчання емігрантської молоді і т. д., а опісля делегати відбудуть подорож по Німеччині, Данії, Голландії, Швейцарії, Австрії з офіційними державними прийняттями.

Одиноким делегатом від Канади буде інж. Б. Гаврилишин — представник від СУМ-у в

канадійському проводі ВЕЙ. Участь українця на цій Світової Конференції Молоді є дуже відрадим явищем, і ми віримо, що д. Б. Гаврилишин зуміє прислужитись для популяризації української справи перед делегатами вільного світу, де порушить питання оборони української молоді під советами перед депортацією на цілині землі та розкриття суті Москви.

Редакція «Авангарду» бажає сумівцеві інж. Б. Гаврилишинові найбільших успіхів у його відповідальній місії.

ВИЯСНЕННЯ ПРЕЗИДІЇ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ СВУ

В середині липня ц. р. в різних українських газетах з'явилась заява Сенату Українського Вільного Університету в Мюнхені, в якій спростовано твердження «Бюлетеня СВУ» з датою січень-травень 1956 р., ніби УВУ вирішив співпрацювати з Інститутом АКБВ. В заяві Сенату зазначено, що «ніякої ухвали про співпрацю з Інститутом Український Вільний Університет не виніс».

Одночасно члени Української Вільної Академії Наук звернулись до Президії Головної Управи СВУ з протестом проти висловленого в зазначеному вище «Бюлетені СВУ» твердження, ніби УВАН постановила співпрацювати з Інститутом. Вони заявляють, що ніякої ухвали про співпрацю з Інститутом УВАН не виносила.

Президія Головної Управи СВУ цим доводить до відома українського громадянства, що в жадному з виданих Спілкою Визволення України чисел «Бюлетеня СВУ» нема мови про те, ніби УВУ і УВАН прийняли ухвали про співпрацю з Інститутом АКБВ. Бюлетень, який спростовують Сенат Українського Вільного Університету і члени УВАН, не був виданий Головною Управою СВУ. Цей бюлетень видали на власну руку двоє виключених з СВУ співробітників Інституту АКБВ, а саме проф. Плющ і проф.

Курінний. Грошей для видання цього бюлетеня вони з каси Головної Управи СВУ не одержали. Оскільки Інститут АКБВ не шкодує фондів для своїх співробітників, треба думати, що матеріальний стан проф. Плюща і проф. Курінного дозволяє їм видавати бюлетені на власні кошти. Весь їхній бюлетень побудовано на вигадках, на фальші, на свідомій підтасовці фактів. Ставлення проф. Плюща і проф. Курінного до єдинонеділмської політики АКБВ і його Інституту різко відмінне від ставлення до нього і членства СВУ.

... «Президія Головної Управи СВУ доводить до відома членства СВУ і всього українського громадянства на чужині, що рішенням Головної Контрольної Комісії і Головної Управи СВУ проф. Плюща і проф. Курінного звільнено від прав і обов'язків членів проводу СВУ і виключено із Спілки Визволення України. Ніхто з членів Головної Управи СВУ з ними не співпрацює. СВУ вони не очолюють, а говорять лише від свого власного імені».

Керівництво Спілки Визволення України рішуче заявляє, що воно не несе жадної відповідальності за публікації двох виключених з СВУ співробітників АКБВ.

**Президія
Головної Управи СВУ**

«ЗА ВОЛЮ ВІТЧИЗНИ»

Вийшла з друку нова маршова пісня для чоловічого хору у спроводі фортепіяна «За волю вітчизни»: музика — Миколи Фоменка, слова — Петра Колісника.

Пісню видала Крайова Управа Спілки Визволення України в Канаді.

Ціна одного примірника 65 центів.

Замовлення скеровуйте на адресу: SVU, Box 1051; Postal Station „C“ Toronto 3, Ont., Canada.

ДОКУМЕНТ, ПИСАНИЙ КРОВ'Ю

Від редакції:

Вже після видрукування останніх сторінок цього числа журналу ми одержали потрясаючі документи, в яких українські політичні в'язні советських концентраційних таборів обвинувачують перед світом російсько-комуністичних імперіалістів за терор і народовбивство.

На скликаній 20 липня ц. р. в Мюнхені конференції для представників усього українського громадянства члени ЗП УГВР передали їм нижчеподані документи, принесені на чужину. На цій конференції вибрано громадський комітет для підготовки скликання загальної української наради представників церковних і громадських кіл та політичних партій і середовищ для підтримки вимог наших рідних, які переслали документ, писаний кров'ю.

Оригінали звернення українських в'язнів до вільного світу передано в Нью-Йорку до ОН. Українська політична еміграція, а зокрема Спілка Української Молоді, мусять включитись активно в цю акцію для розкриття суті московського імперіялізму.

Дорогі Друзі!

Користаючись щасливою нагодою, ми хочемо коротко розказати, що говорять нам більшовики на т. зв. лекціях про Вас — нашу політичну еміграцію останнього 10-річчя та що появилось в друку на цю тему в недавньому часі. Крім цього бажалось би нам, хоч у декількох словах познайомити українців на чужині, яким не байдужа наша доля із життєвими умовами політв'язнів у советських спецтаборах після воєнних літ.

Лекції на українські теми проводять не докладчики з управління місцевих спецтаборів, а лектори з найвищої мордовської партійної інстанції. Провідна думка всього сказаного до цього часу про Вас, приблизно, така: Українська політична еміграція останнього десятиріччя — це малочисельна, та зате, поділена на багато партій, групка розсварених людей, короткозорих у політичному відношенні, яка не має вже ні популярности, ні опори в своїй народі й бореться не за щось реальне, а за велику букву «У». При цьому перечисляються прізвиська найбільш визначних наших сучасних політичних діячів закордоном — «найзапекліших зрадників українського народу».

Доклади на українські теми в останньому часі припинились. Можливо, що причиною тут гідна реакція в'язнів на тенденційне большевицьке перекручування фактів з нашої історії. Ці несподівані лекції, що завдають нам стільки душевного болю, є рівночасно для нас відрядним явищем. Вони дозволяють робити висновки (хоча б вони були правдиві!), що покращало наше положення у міжнародному політичному житті — і тому так посилено почала працювати большевицька пропаганда у відповідному напрямі. Незлобно завидують нам політв'язні інших національностей совдепії, щоб тільки наша радість не була даремна!

Серед друкованої ворожої нам літератури останніх років, яка

появилась у бібліотеках мордовських спецтаборів, перше місце займають памфлети Галана («Вибрані твори», 1954 р.) та Бєляєва і М. Рудницького («Под чужими знаменами»), наскрізь просякнуті чудовищною, вихованною, неперевершеною злобою та ненавистю до всього українського — некомуністичного.

Вам, нашій сучасній політичній еміграції, відведені на цих наклепницьких сторінках окремі розділи. Підкреслюються внутрішні неполадки, незгода, боротьба за провідницькі місця, жадоба наживи, недостатка політичної зрілості. Наше відношення однакове до всіх засобів большевицької пропаганди. Ми не сумніваємось у крайній тенденційності живого і друкованого слова у советській «тюрмі народів». Ми твердо віримо, що, збагачені досвідом минулого, Ви з честю виконаєте завдання, які, звичайно, покладає народ на свою політичну еміграцію; що еміграційні роки не будуть для Вас «пропащим часом», що Ви проживете їх як найбільш доцільно й повернетесь на Україну з нерозтраченими надаремно життєвими силами, із знанням усіх досягнень передової європейської та світової думки, які можуть принести користь нашому народові, що перебування поза межами Батьківщини протягом довшого часу не розвіє — як кажуть з вітром Вашої туги за рідними сторонами та не зродить у серці бажання залишитись на все життя на чужині.

А тепер кілька слів про життєві умовини політв'язнів у советських спецтаборах післявоєнних років. Основні риси большевицької тюремно-лагерної системи не змінилися. Майже всі спецтабори розміщені в теренах незвичайно важких під оглядом природно-кліматичних умов (Колима, Таймир, Сибір, Комі, Казахстан). Час тривання кари за політичні провини: від 5 років (за одну спробу, як говорять жартом, «неблагоннадьожно» подумати) до 25 літ т. зв. «ісправительно-трудоих лагерей» та від 15-20 років каторжних робіт. У перші повоєнні роки голод, непосильна праця та жахливі гігієнічні умови забрали тисячі жертв з рядів політв'язнів, знову же у 1948 р. введено у спецтаборах т. зв. посилений режим замикання загратованих бараків на ніч, обмеження листування до 2 листів у рік, заборона мати гроші на руках, штрафні бараки, заборона носити свій одяг, приказ носити тільки лагерний із номером на спині, заборона: робити виписки з книжок, робити ручні роботи, сходитись у більші гуртки і т. д. (При важкій 12-годинній праці та цілево підвищених нормах). Невиносимо важкі життєві умови викликали повстання в поодиноких лагерних осередках: у Воркуті (1952 р.), Норильську (весна — літо 1953 р.) та Кенгірі (Казахстан у 1954 р.). У повстаннях брало участь понад 40 тис. в'язнів різних національностей. В боротьбі з повстанцями ворог використовував всяку зброю, з танками включно. Ціною життя та здоров'я декількох тисяч вбитих і ранених друзів, ми добились знесення посиленого режиму і встановлення 8-годинного робочого дня.

В останніх роках большевики рішили похвалитись перед світом своєю гуманністю і почали видавати укази, м. ін., для політв'язнів, які в більшості випадків, не вводяться масово в життя (указ про звільнення із спецтаборів інвалідів, про «умовно-досрочне» звільнення із спецтаборів в'язнів, які відбули 2/3 кари). Після звільнення із спецтабору політв'язня жде — як пра-

вило — висилка в Сибір на неозначений час. У вересні цього року проголошено указ про амністію для політв'язнів, які співпрацювали з німцями у воєнні роки. Офіційно наших в'язнів націоналістів називають більшовики «бандерівцями» або українсько-німецькими націоналістами», а амністія до нас не відноситься. Ще один зайвий доказ брехливої більшовицької системи.

Під кінець хотілосьби нам сказати в ім'я правди, що ми завжди високо цінімо ім'я українського політв'язня і, в загальному, зуміли з'єднати собі прихильність та признання політв'язнів інших національностей.

Бувайте здорові, Дорогі Друзі!

Не забувайте нас та думайте про поворот на Україну!

Мордовія, 5. X. 55 р.

**Українські жінки — політв'язні
мордовських спецтаборів**

Відкритий лист

**ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ВІДДІЛУ ПРАВ
ЛЮДИНИ І ВСЬОГО КУЛЬТУРНОГО СВІТУ ВІД В'ЯЗНІВ-
ТАБІРНИКІВ СРСР**

Ми, в'язні мордовських спецтаборів, просимо прийняти до загального відома цілого культурного світу таке:

ми, українці як прихильники всякому рухові, що стремить до свободи і правди, ставимось прихильно до всілякої культури і прогресу в усіх ділянках громадського життя, а рівно ж до самовизначення всіх народів, як і до самовизначення Української Соборної Держави. Підкреслюємо, що ми нестаремось перебільшувати фактів, які вже існують на території України від давна, ми не просимо ласки-помилування, ми ставимо резолюцію і домагаємось свого права на життя закономірно, яке повинен визнати весь культурний світ, світ цивілізації ХХ століття, століття очолюваного різними гуманними організаціями, починаючи від низових клітин і кінчаючи на державних провідниках, включно до великої всесвітньої Організації Об'єднаних Націй. Наш український народ, як і ряд інших народів опинився під займанчим чоботом червоної Росії, де нам відібрано всяке елементарне право існування на землі. Нас загнано в табори, засуджено строгими вироками на 10-15 р. не за бандитизм, як вони (більшовики) вияснюють перед світом, — не за підпал, убійства і зраду, лише за те, що ми, як і кожний волелюбний народ домагаємось свого законного права на своїй землі... Тому у нас виринає питання: чи знає культурний світ про умови, в яких наводимося не лише ми-в'язні, але й весь наш народ? Чи знає культурний світ, що нас після відбуття вироку насильно засилають на т. зв. «цілінні землі» в Казахстан, Красноярський Край, на далеку північ, горалячи, що туди ідуть добровольці і комсомольці? Чи може уявити собі культурний світ українську державу без українського уряду, без української армії і без українського народу, якщо існує така держава (а вона повинна існувати) то чому не має армії зложеної з самих українців? Чому українці військову повинність відбувають за межами своєї батьківщини? Чому на наших землях дислоку-

ються військові частини, складені з росіян та інших національностей, яким інтереси українського народу, якщо не суто ворожі, то чужі. Якщо ми зрадники своєї батьківщини і справедливо покарані: чому судили нас «народні», чи «військові» суди, склад яких далеко не український? Чому ми своєї кари не відбуваємо на території України, так страшно зруйнованої останньою війною і потребою відбудови? Чому нами освоюються недоступні дікі землі та ліси в той час, коли наших рук так потребує наша батьківщина? Чи знає культурний світ, що на масових табірних цвинтаріщах будуються нові табори, міста, копаються канали, робляться спортивні площі, щоб затерти сліди цих злочинів? І так в Комі АССР ст. Абезь 1, 4, 5-ий табори стоять на бувших кладовищах. У Мордовії ст. Леплей 3-а Н. 5, 1-й і 2-й поліровочні цехи, техкабінет і кузня — побудовані на людських кістках. Чи відомо про масові розстріли в'язнів (на Воркуті шахта Н. 29 розстрілювано під керівництвом і з участю ген. прокурора Руденка), які домагались лише прав політ. в'язня? Чи відомо, що в Казахстані л/о Кінгир, п/я 392 (3-я і 1-а колоні) жінок і мушун давлено чотирма танками за те, що вони домагались своїх законних прав? Чи відомо культурному світові, що Україна крім штучного голоду 1933 р. живе впоголодь 38 років; що сьогодні зах. українські землі, охоплені водною стихією, присуджені на голодну смерть, позбавлені будь якої помочі від «гуманної, миролюбної», комуністичної Росії. В той час коли мільйони тонн хліба вивозяться закордони в цілях пропаганди, в той час, коли різні заграничні делегації відвідують зразкові (спеціальні для показу) колгоспи і афбрики СРСР? Чи відомо, що Росія в післявоєнний період (1945-195) рр.) руками мільйонів в'язнів підняла тяжку і легку промисловість на рівень вищий довоєнного, і що ці в'язні поставили питання про покращення умов необхідних для кожного дихаючого повітрям створіння (бо ж після 9-11-и годинної праці в шахтах в'язнів замикали в тісні смердочі бараки зі славновісними «парашами», як робочу худобу) то їх розстрілювали і душили танками, а багатьох судили другими вироками по 10-15 років і розвозили в закриті тюрми, де вони сидять до нині.

Культурний світє ХХ-го століття, століття прогресу і культури, ми не сумніваємось, що прочитавши ці рядки до найбільш «гуманної та справедливої» комуністичної партії Росії, виникає почуття огиди, омерзіння за злочини, заподіяні нею всім поневоленим народам...

Ми не впали духом, бо знаємо, що наші стремління до волі оправдані законами матері природи і віримо, що весь культурний світ підтримить нас на цьому шляху.

З огляду вище сказаного, ми в'язні мордовських спецтаборів вносимо таку резолюцію:

РЕЗОЛЮЦІЯ

І. А. Визначити відповідну комісію для перевірки стисло поданих нами фактів і, що мали місце в 1953 р. на Воркуті й Норильську, а в 1954 р. на Караганді, де своїми жорстокостями відзначилися ген. прокурор Руденко і заст. міністра МВД Масленніков.

В) Вислідити правдивість цього., що в Абезі (Комі АРСР) 1, 4, 5-ий табори і 3-а Н. 5 (Мордовія) збудовані на цвинтаріщах. По-

дібні випадки неважко знайти під кожним з таборів, чи його окружності.

В) В зв'язку з цим вимагаємо, щоб цвинтарища були упорядковані, будівлі і споруди на них зліквідовані, а погибшим збудовані пам'ятники-символ вічної ганьби червоним рабовласникам. Так як між погибшими є члени всіх національностей світу, то по спорудженні пам'ятників повинна бути створена міжнародня організація, відповідаюча цій справі.

Г) Вимагаємо повного соціального забезпечення сиріт, вдів, непрацездатних батьків, рідні, яких впали жертвою жорстокої несправедливості: також цих осіб і їх рідних які втратили в таборах фізичну повноцінність і несили забезпечити себе чи сім'ю.

Д) В наслідок цього, що ціла сім'я за провини одного її члена притягається до відповідальності (насилене вигнання, заслання, конфіскація) і не тільки син, а й внук терпить за провини свого діда чи навпаки, створились касти «благонядожних» і «неблагонядожних» тому, що ці останні живуть у вічному пониженні і нужді, ми вимагаємо, щоб цим людям були повернуті права людини і дане соціальне забезпечення, а рівнож право на поворот на рідну землю.

Е) Вимагаємо, щоб особи, які відбули свої вироки мали право вернутись на свою батьківщину, а рівнож, так як 25-літній вирок являється досмертним, опротестуємо його масове примінення.

Є) Всі учасники страйків, чи будь-якого протесту масового чи поодинокого (основаного на закономірних принципах прав політ. в'язня) які в наслідок своїх вимог були вдруге суджені і з таборів вивезені в закриті тюрми, повинні бути звільнені з них, а ця несправедлива кара анульована.

Ж) Всі пустинні землі, рудники, шахти, лісові масиви, які після освоєння чи відкриття ввійшли в склад СРСР, повинні належати тим народам, члени яких їх освоювали і всіяли їх своїми кістками.

II. А) Вимагаємо створити міжнародню контрольну комісію, яка вірно регулювала б допомогою назначеною для слабо розвинутих чи потерпівших від стихійних нещасть країн (враховуючи і СРСР) та областей.

Б) Ми з радістю і співчуттям вітаємо готовість допомоги всім патрєбующим помочі (незалежно від національності, релігії, раси, політичних переконань), але ми не можемо примиритися з цим, щоб хліб, вирваний з горла, крові і кісті голодуючих, вивозився закордон у виді допомоги, а насправді в цілях пропаганди, як це має місце в СРСР, в цей час, коли мільйони людей голодають.

III. А) Так, як всі злочинні дії супроти поневолених народів відбувались і відбуваються з відома політбюро і ЦК КПСС, вимагаємо: всю верхівку СРСР, рахувати підсудними міжнародної справедливості.

Б) Сжов, Берія, Абакумов і другі (страчені органами безпеки для відведення очей, як своєї так і світової громадськості) не можуть самі нести відповідальності за все, тому, що злочини супроти поневолених народів не припиняються і донині.

IV. З чисто національних переконань ми, українці вимагаємо щоб:

А) З українських земель були вивезені всі громадяни росій-

ської національності і не користувались правом в'їзду аж доти, поки Росія не перестане мріяти про винародовлення, асиміляцію і остаточне проковтнення України: поки не перестане вважати себе «старшим братом». Фальсифікація історичних фактів відносно т. зв. «воз'єднання України з Росією» ніяк не може відповідати реальності, бо насправді Україна весь час жорстоко поневолюється Росією.

Б) Ми згодні з цим, щоб члени всіх інших національностей (не послані російським урядом в займанчих ціллях) могли жити на українських землях по культурному, рівноправно з нашим народом. Росіяни ж можуть жити тільки тоді, коли вони стануть підпорядковуватись загальному правилу моралі.

В) Поки існують в світі збройні сили, на Україні повинні розмішуватись військові частини, складені тільки з українців і українського командування, а всі бійці і командири не-українського походження повинні бути виведені за межі нашої землі. Це саме відноситься й до адміністративних установ і органів безпеки — МВД.

Г) Всіх порушників закону укр. національності повинні судити суто-українські народні чи військові суди і кару вони (порушники) повинні відбувати в межах своєї землі.

ПРИМІТКА: Просимо Організацію Об'єднаних Націй Відділ Прав Людини цей лист довести до відома світової громадськості.

З огляду на передбачені наслідки підписи ставимо ініціалами та псевдонімами.

30/IX- 55

ЗАУВАГА: В цьому місці оригіналу стоять підписи, ініціалами і псевдонімами, п'яти представниць жіночих колон і восьми представників чоловічих колон в'язнів.

—oOo—

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «АВАНГАРДУ» КАНАДА

Осередок: Торонто — разом: 29,25 дол. Збірщик П. Сендей. По 2 дол.: П. Воробець, П. Микуляк, Яр. Вільк, С. Кмет, М. Кушпета; по 1 дол.: Б. Пасічник, С. Федуньків, Іван Сенік, М. Яремій, С. Турило, П. Сендей, М. Медик, С. Горейко, Р. Бабяк, Дейнека, Б. Наролевич, І. Паращак, І. Прокоп, І. Гонтар, І. Срігань, В. Скомський, О..., П. Харидчак; по 0,50 дол.: Т..., М. Бочковський; 0,25 дол.: Адамчук.

Осередок: Оаквіл — разом: 10 дол. Збірщик І. Гураль. 2 дол.: Іван Гураль; по 1 дол.: Д. Антонів, М. Сорока, А. Борушак, В. Винничук, В. Варко, О. Токарчук, М. Марас, Євгенія Гринчук.

Осередок: Монтреаль — разом 21,50 дол. По 2 дол.: Б. Парфенюк, Я. Сербин, М. Сунак; по 1 дол.: А. Доманчук, М. Безпальок, З. Горечий, І. Герелюк, П. Кінах, Д. Ковальчук, Л. Левицька, Д. Попович, П. Семенюк, Г. Ткач, С. Шаловило, Я. Цупер; по 0,50 дол.: І. Буцяк, В. Демчук, Д. Гриняк, І. Кардаш, І. Романів, В. Семчишин, О. Сидор.

Осередок: Віндзор — разом 13,70 дол. Збірщик М. Палашук: 2 дол.: М. Марущак; по 1 дол.: М. Макар, М. Палашук, Ю. Ровенчук, В. Зінь, М. Мостовий, В. Зінь, Голик, М. Олійник, Пухнатий; по 0,50 дол.: Д. Януш, І. Бойко, В. Шмирко, С. Смик; по 0,25 дол.: Савицький, Савчинський; 0,20 дол.: Муза.

Осередок: Оттава — разом: 31,75 дол. Збірщик С. Саварин. 2 дол.: Д. Остапик; по 1 дол.: Гринь Сругаль, І. Токар, Ст. Черемис, М. Хичій, І. Іванюк, М. Гаврилів, С. Бобин, О. Медвідь, І. Деркач, І. Шмігельський, В. Кульчик, М. Лисий, Ст. Довгун, М. Чуйко, Ст. Лавинський, Д. Коротушак, о. М. Блаженко, І. Панасюк, В. Смерека, М. Трач, Н. Галібчак, М. Ковальський, М. Любий, Ф. Дендас, І. Прухницький, І. Казанський, М. Іванюк, С. Саварин; по 0,50 дол.: С. Кловяк, Ст. Тирик, В. Комарницький; 0,25 дол.: Ст. Марченко.

Кальгаері — разом: 13 дол. Збірщик В. Ониськів. По 2 дол.: В. Ониськів, П. Ониськів; по 1 дол.: К. Прокопів, М. Фаріон, А. Коломийчук, І. Андрущак, В. Деменюк, М. Березюк, М. Цвігун, І. Маївка, Т. Тефледжук.

На весіллі сумівців, Миросі Бідяк і Івана Кекиша в Торонті 4. 6. 56 р., присутні гості зложили на пресфонд «Авангард» 60,90 доларів. Збірку провів д. М. Медик.

Молодій сумівській парі бажаємо щасливого життя, а жертводавцям щире спасибі.

В-во «Авангард»

США

Відділ Юнацтва СУМА ім. «Чигрин» в Веварку зложив 19 дол. Збірщик М. Лаврів. Жертвували: 5 дол.: М. Лаврів; по 2 дол.: Андрій Андріюк, Микола Базюк, Дмитро, Шейна, Василь Паневник, Гнатів; по 1 дол.: І. Назар, Методій Дидзенко, Володимир Ліснович, Стефан Грижків.

Видавництво «Авангард» щиро дякує жертводавцям, а зокрема Ю СУМА ім. Чигрин, які перші показали приклад в розбудові журналу.

Осередок ім. Княгині Ольги в Алентоун — разом 16 дол. Збірщик С. Муха. По 1 дол.: Л. Гентіш, Василина Мотрук, Анна Мисиканич, М. Проць, Ст. Муха, Т. Савицький, Нурко М., Я. Карияк, В. Кузьмак, Т. Чубенко, М. Іванів, М. Пуцько, Д. Хорват, А. Войцкевич, М. Пукшин; по 50 центів: М. Романів, Д. Гудз.

Осередок: Гартфорд — разом 26,50 дол. Збірщик М. Кровець. По 2 дол.: М. Кравець, А. Сематчин, Гр. Сович; по 1,50 дол.: В. Грунтовський; по 1 дол.: А. Наконечний, П. Колінський, Я. Ткачук, О. Гладун, М. Іванів, Марта Заячківська, Гр. Якимів, І. Мізерний, П. Шагай, М. Кузьма, П. Кахнір, М. Зелез; М. Козовик, Я. Гуменний, І. Поліщук, Т. Мельник, Гр. Марич, Ст. Мокрицький; по 50 центів: Я. Тростянецький, Єріка Данильченко.

Осередок СУМА ім. Київ в Детройті — разом 28 дол. Збірщики І. Терлецький і С. Леськів. По 2 дол.: Гр. Гарбар, Т. Хмільовський, І. Терлецький, М. Федішин; по 1 дол.: М. Опришко, Гр. Курилів, П. Павлик, Гр. Королишин, Марія Дочина, Л. Кльос, В. Савчин, А. Ковалишин, В. Футала, В. Зубар, Дм. Сулима, Б. Кушнір, Ф. Тимочко, І. Столяр, Л. Ф...?, Б. Гаховський, М. Ціко, П. Федик, Леськів, В. Яворський.

Осередок СУМА ім. УПА в Філадельфії — разом: 55 дол. Збір-

щик З. Яримович. По 30 дол.: Комітет Осередку ім. УПА; по 2 дол.: М. Бачара, М. Пришляк; по 1 дол.: М. Солтис, Р. Беднарський, З. Яримович, О. Петрович, І. Сівак, В. Євтушенко, І. Куйдич, В. Риндич, Ст. Ярема, Е. Куропась, І. Андриївський, Я. Козел, М. Котовський, М. Івасів, О. Дячок, А. Міджак, П. Марчиха, Л. Трищецький, проф. Іл. Кіналь, Р. Альфавицька, Ст. Юрчак.

Книгарня Чікаго: Михайло Гікавий 2 долари.

По 1 дол.: О. Гой, З. Гой, Р. Вільчак, М. Рембський, Ст. Поліщук,

Осередок СУМА: Бальтімор — разом: 15,90 дол. Збірщик О. Гой. В. Олексюк; по 90 центів: М. Турик; по 50 центів: М. Вацлавів, Ю. Качанюк, І. Родь, Т. Хархоліс, Д. Тимюк, Б. Войтович, Б. Мацюк, М. Царик, А. Родь, І. Корнафель, В. Стельмах, Я. Хоменко, М. Венгер, Б. Мельник, Т. Царик, М. Дубровський; по 25 центів: Р. Війтенко, О. Дуда, М. Барон, В. Захарків.

Осередок СУМА ім. Крут в Чікаго — разом 11 дол. По 1 дол.: І. Фургаль, А. Буряк, І. Ярмо, М. Бурдяк, В. Матинський, М. Денис, І. Петрущак, Ст. Чомко, М. Сіменович, І. Воробель, Ст. Мединський.

Осередок СУМА ім. Б. Хмельницького в Клеваланді — разом 51 дол. Збірщик В. Кмет. Жертвували по: 5 дол.: Цішкевич Теофіль; по 3 дол.: Кметь Володимир; по 2 дол.: Почтар Роман, Райца Петро, Рибій Михайло; по 1 дол.: Стасюк Олесь, Венгрин Петро, Коломиець Іван, Столяр Володимир, Дмитрик Петро, Карась Григорій, Василек Теодор, Терлецький Григорій, Мельник Василь, Перепічка Григорій, Головка Григорій, Стругун Володимир, Опацький Петро, Гікавий Осип, Дармохвал Михайло, Ільчишин Василь, Стецюра Ярослав, Трилюк Іван, Жовнір Михайло, Шудан Володимир, Незнаний Петро, Пришляк Іван, Бібик Михайло, Коваль Ніколай, Кулик Петро, Якимів Петро, Галан Михайло, Кулик Михайло, Попадюк Микола, Кусяка Левко, Зінько Михайло, Якіма Володимир, Руденський Ігор, Трилюк Зенон, Кавка Степан, Тарнавський Борис, Ясницький Михайло; Войтина Ілля 0,50 дол.

В. Головатий з Детройту (США) — 1 дол.

Дм. Білоцеркович, США — 1 дол. Т. Шевчак, Детройт, США — 1 дол. Вільгельм Максим, Чікаго, США — 5 дол.

АНГЛІЯ

Збіркова листа ч. 372, збірщик В. Боднарець. По 5 ш.: Б. Боднарець; по 2 ш. 6 п.: Д. Литвин, М. Береський, В. Гавриляк, І. Гриджук, М. Кос, В. Андрусишин, М. Давидяк, Р. Навриляк, М. Остафійчук, М. Дашко, П. Шкадар, П. Пронишин; по 2 ш.: Павлюк, Соколик, М. Боднар, М. Дудчак, В. Гіршанський; по 1 ш.: О. Видра, В. Бончук.

Збіркова листа ч. 392, збірщик Я. Навлишин. По 5 ш.: М. Вінчур, А. Лосик; по 2 ш. 6 п.: В. Юркевич, Гнатюк, Я. Павлишин; по 2 ш.: В. Шургайло; по 1 ш.: 6 п.: Галай.

Збіркова листа ч. 403, збірщик М. Заяць з Кіфлей. По 3 ш.: В. Михальський, М. Заяць; по 2 ш. 6 п.: В. Андріяшук, М. Мостовий, М. Семянчук, В. Струтинський, М. Дулеба; по 2 ш.: Т. Коновалик, П. Шур, В. Нидза, І. Ратич, М. Макогін, М. Зарахків, І. Федечко; по 1 ш.: М. Крайник, А. Мигиліч.

Збіркова листа ч. 140, збірщик В. Михайлишин. По 5 ш.: М. Кузик; по 3 ш. 6 п.: С. Марунчак; по 3 ш.: С. Климко, М. Ткачук, М.

Волошин; по 2 ш. 6 п.: П. Кос, П. Качан, С. Савчук, М. Титко, Т. Могилевич, П. Грибенець, О. Масляний, Н. Катеринич, В. Лелич, В. Нагайло, П. Качан, С. Савчук, В. Михайлишин, В. Липич, П. Нагайло; по 2 ш.: Т. Козубовський, Ю. Катамай, В. Соловчук, І. Дзубо, П. Кос, С. Федик, С. Гаєцький, Т. Могилевич, І. Миколаєшин; по 1 ш.: І. Гамуляк, М. Боровий, С. Макар, С. Бичик, М. Яців, Вагуля.

Збіркова листа ч. 380, збірщик М. Бараболя. По 2 ш.: М. Бараболя, В. Дем'янчук.

Збіркова листа ч. 179, збірщик В. Курик. По 10 ш.: В. Курик; по 2 ш. 6 п.: М. Стригун, В. Юзів, І. Стецько, М. Бейба, М. Міських, В. Кисіль, В. Дацьків, І. Юринець, М. Марко, С. Голота, М. Шевчук, М. Малетич, Я. Олійник, В. Стефанців, С. Петрушак, М. Пятка, М. Васильків; 5 ш.: А. Колтун; по 2 ш.: І. Комзолік, В. Кравчук, Д. Типа, М. Чроній, Я. Станецький, Т. Порило, С. Микитин, М. Зілінський, Т. Воронюк, М. Стасюк, В. Яремко, Г. Кішко, М. Марусяк, В. Паранич, О. Костишин, В. Шевчук, В. Танчук, І. Філь, О. Маланчин, П. Бігайло; 1 ш. 6 п.: М. Мотрук; 1 ш.: М. Паласюк.

НІМЕЧЧИНА

Осередок: Новий Ульм — разом 13 нм. По 2 нм.: М. Залізник, І. Яворський, В. Дудчак, М. Яцишин; по 1 нм.: Рачинський, М. Стефанів, М. Цюкан, М. Мариняк; по 50 фен.: Дм. Капустян, Ф. Зарічний.

В день виїзду до США сумівців Володимира і Стефана Закармків, (Гайденав) присутні сумівці і громадяни з ініціативи Миколи Колішко зложили на пресфонд «Авангард» — 20 нм.

Склали: осередок в Гайденав — 3 нм., В. Закомарок — 2 нм., Е. Конзолька — 2 нм.; по 1 нм.: П. Башляк, П. Гарасим'як, А. Яцишин, В. Масло, М. Колішко, О. Козар, Р. Гарасим'як, А. Гарасим'як, А. Колішко, І. Колішко, П. Семян, П. Масло; по 0.50 нм.: С. Закомарок і В. Семчук.

Друзям сумівцям, які виїхали до США, бажаємо всього найкращого, а всім жертводарцям щиро дякуємо. **В-во «Авангард».**

На зустрічі, влаштованій з нагоди набуття власного дому п-вом Ткачуків в Ст. Катеринс (Канада) 10 червня ч. р., пані Пасемко та пан Роздольський перевели збірку серед присут-

ніх: на пресфорд «Авангарду» — 10 дол., на «ГУ» —) дол. і на допомогу ЮСУМ-у в Німеччині — 29 доларів. Всім жертводавцям щире спасибі!

В-во «Авангард»

О Г О Л О Ш Е Н Н Я

Просимо пам'ятати, що у всіх справах передплати й кольпортажі журналу «Авангард» на території В. Британії треба звертатись до представника В-ва п. Я. Деремєнди, 20 Granvill Rd., Bradwood, Yorks.

АЛЬБОМ «СУМ на ЧУЖИНІ»

Всіх українців, які передплатили собі фото-альбом «СУМ на

ЧУЖИНІ» ще перед його появою і які ще досі не відібрали належного їм примірника, просимо зголоситися листовно до канцелярії КК СУМ-у у В. Британії, 49 Лінден Гарденс, Лондон, В. 2.

Просимо поширити це повідомлення між нашими знайомими!

КРАСА ТІЛА

Кожна людина мріє про красу тіла. Цю красу можна здобути, дотримуючись таких засад:

Передовсім треба пам'ятати, що головною умовиною краси є здоров'я. Тому треба працювати. Кожна праця, що дає вдовolenня, а не виснажує сил, приносить користь як для ума, так і для тіла. Коли людина виконує свій обов'язок з задоволенням, то обличчя її набирає приємного, живого кольору, очі блищать, рухи стають свobodні, цілість гармонійна. Хто думає тільки про свою долю, зануджує нею всіх безупину й почуває себе нещасливим, той не може виглядати приємно й свіжо.

Щоб зберегти молодість і свіжість, треба мати здорове тіло. Їсти треба стільки, щоб завжди ще відчувати апетит. Їсти поволі, малими кусками, добре жувати. Їсти страви здорові й прості. Обмежити кількість м'яса, їсти більше ярини, овочів, доброго масла, меду, молока.

Щоб здобути красу тіла, треба дбати також про чистоту. Треба добре обмиватися холодною водою, брати часто теплі купелі, щоб позбутися поту із шкіри, яка, головню на обличчі, втягає в себе нечистоту й куряву. Спати треба стільки, скільки природа вимагає. Ліпше спати багатого, як замало.

ЯК ПИСАЛИ СТАРОДАВНІ ЛЮДИ?

Колись люди не знали письма і не мали ні друкарень, ні машинок до писання. Як записували вони важливіші події?

Перша книга людини була з дерева або каменя, першим її пером був ніж, сокира або долото.

Біблія подає, що Мойсей наказав вирізьбити 10 Божих заповідей на кам'яних таблицях. Тисячі літ до Христа єгиптяни різьбили свою історію на кам'яних стінах своїх пірамід. Таке записування вимагало багато часу та праці, зате записане було довговічним. Ще й сьогодні ми читаємо записки єгиптян на їх пірамідах.

Греки та римляни записували важливіші події на металевих плитках залізним рильцем. Вони прибивали або вішали ці документи на стінах святинь чи публічних будівель.

Вавилонські чи асирійські бібліотеки склалися з писаних цеглинок, вирізьблених клиновим письмом. Це були довговічні документи, але їх було тяжко переносити з місця на місце.

Згодом люди винайшли папірус, що його виробляли з лика однієї деревини, запускали гумою, висушували та вигладжували, а потім звивали в звої на валках. З Єгипту купці розвозили цей дорогий папір по всьому світі.

В другім столітті по Христі вживали пергаменту, цебто вправленої волячої шкіри, на якому писали загостреною тростиною. На пергамені був записаний закон Мойсея. Тому що з пергамену неможливо було виробити довгих звоїв, люди складали його вдвоє, і таким чином постала форма теперішніх книжок.

Аж у 14-му столітті по Христі люди винайшли залізне чи сталеве перо, яким ми тепер пишемо.

Китайці винайшли папір. В 9-ому столітті по Христі папір розповсюдився по всьому світі та дійшов до Європи.

(«Голос Спасителя», Календар, 1955).

**ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ «АВАНґАРД»
СТАВАЙТЕ ПОСТІЙНИМИ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ
ВАШОГО ЖУРНАЛУ!**

Кожний сумівець і сумівка, кожний український юнак, кожний керівник молоді повинен стати постійним передплатником журналу «Аванґард». В журналі поміщується статті з ділянок: **проблеми молоді** (в тому й проблеми виховання дівчоти та юнацтва), **наука і знання, література** (українська і всесвітня), **суспільно-політична думка, відомості про історичне минуле України, про визвольну боротьбу українського народу, описи нашої батьківщини, з науки, техніки, спорт, з діяльності української молоді та ін.**

Умови передплати:

в США і Канаді	—	річно	—	2	дол.
" - "	—	піврічно	—	1.20	"
" - "	—	одне число	—	0.75	"
в Англії	—	річно	—	10	шил.
"	—	піврічно	—	6	"
"	—	одне число	—	3 ½	"
в Австралії	—	річно	—	18	шил.
"	—	піврічно	—	9	"
"	—	одне число	—	5	"
в Франції	—	річно	—	800	ф. фран.
"	—	піврічно	—	450	"
"	—	одне число	—	250	"
в Бельгії	—	річно	—	80	б. фран.
"	—	піврічно	—	45	"
"	—	одне число	—	25	"
в Німеччині	—	річно	—	4.-	НМ.
"	—	піврічно	—	2.50	"
"	—	одне число	—	1.50	"

В інших країнах відповідно німецької валюти.

Передплату висилати через банк або поштовим переказом на адресу: *Süddeutsche Bank A. g. Filiale München, (S. U. M.), Konto Nr. 52 523.*

Журнал появляється щоквартально

ПРОЙДУТЬ ЛІТА... СУЧАСНЕ НАМ
ПЕРЕТВОРИТЬСЯ В ІСТОРІЮ...
ЗВУДЕТЬСЯ СКИТАЛЬЩИНА І ДЛЯ
КОЖНОГО З НАС НАСТАНУТЬ
КРАЩІ ЧАСИ...

І ТОДІ ПРИЄМНО БУДЕ ВЗАТИ
В РУКИ ФОТО-АЛЬБОМ

«СУМ НА ЧУЖИНІ»

І ЛИСТОК ЗА ЛИСТКОМ ЙТИ В
МИНУЛЕ, В ДНІ ЮНОСТІ, ДНІ МО-
ЛОДЕЧИХ ПОРИВІВ І ПРИГАДУВА-
ТИ ПОДІЇ З ЖИТТЯ, МІСЦЕВОСТІ
І ЛЮДЕЙ, З ЯКИМИ ВАМ ДОВОДИ-
ЛОСЬ ЗУСТРІЧАТИСЯ. Ось це було
там... Ось тут 'я... А тут мій знайо-
мий...

Коротка історія СУМ-у, картини з
поневоленої Батьківщини, з УПА, ди-
візії «Галичина», картини з життя і
діяльності всіх організованих клітин
СУМ-у на чужині — все це представ-
лено в альбомі понад 800 картин на
236 сторінках гарного крейдового па-
перу формату $11\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ цалів, в твер-
дій картоновій оправі, на якій золо-
том витиснено «СУМ на чужині».

Ціна одного прим. Альбому — £ 2:5:0

ЩЕ СЬОГОДНІ ЗАМОВТЕ СОВІ ЦЕЙ
АЛЬБОМ, НА ДОГІДНИХ УМОВАХ
ОДНОРІЧНОЇ СПЛАТИ В:

Ukrainian Youth Association,
49, Linden Gardens, Notting Hill Gate,
London, W. 2.
England

ЦІНА: 0,75 ДОЛЯРА